બનામે ખ઼ુદા.

મુકમ્મિલ ડ્રામા.

ક઼ત્લે નજ઼ર.

જો, બ તારીખ઼ ૧૯ સપ્ટેમ્બર ૧૮૯૮ કે રોજ઼
દેહલીમેં બના હુવા સચ્ચા વાક઼ીયા.

મુસન્નિફ઼.
પંડીત નરાયનપ્રશાદ "બેતાબ"

પબ્લીશર્સ
મુન્શી મુસ્તુફ઼ા સૈયદઅ઼લી.
નવસારી.

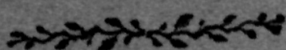
પહેલી બાર. દો હજ઼ાર.

ધી "અમરસિંહજી" પ્રિન્ટીંગ પ્રેસ અહ્મદઆબાદમેં
પઠાન નીઝ઼ામ઼ખાં નુરખ઼ાં વકીલને છાપા.

સન. ૧૯૧૧.

ક઼ીમત આઠ આને.

બનામે .ખુદા.

નાટક તીન બાબકા.

મુસન્નિફ.

પંડીત નરાયનપ્રશાદ "બેતાબ"

દહેલીકા સચ્ચા વા.કિ.આ.

.કત્લે નજ.ર.

પબ્લીશર્સ

મુન્શી મુસ્તુફા સૈયદઅ.લી.

નવસારી.

સન. ૧૯૧૧.

કીમત આઠ આને.

બનામે .ખુદા.

તખ્તએ નાટક.

મુ.જકકર.

યુસુફ........................ન.જીરકા છોટા ભાઇ.
.અલીજાન.................. „ સારંગીયા.
.ગુલામ દસ્તગીર............ „ બડા ભાઈ.
ટીકીટ કલેકટર...............સ્ટેશનકા બાબુ.
મહાજન........,........ન.જીરકા .કદીમ .આશી.કે .જાર.
મોહનલાલ.................મહાજનકા દોસ્ત.
અન્જમ....................ન.જીરકા .આશી.કો મા.અશુક.
કરમઈલાહી................અન્જુમકા મુલા.જીમ શોરવે ચટ.
મહરબલાહી................. „ „ „
અ.હમદ .અલીશાહ.........દફ.અદારે રિસાલા.
મેકન સા.હબ...............રિસાલદાર મેજર.
કોયકલી સા.હબ............રે.જરવ ઇન્સપેકટર.
સિરસ્તાદાર.................મ.અરૂફ.
કેલીફર્ડ સા.હબ............સા.હબ શશનજજ બહાદુર.
મેજીસ્ટ્રેટ....................મ.અરૂ૫.

મોઅન્નસ.

પઠાની....................ન.જીર તવાએફકી માં.
ન.જીર.....................રંડી મ.કતુલા.
શીરો.જી.................એક રંડી
ફહીમન...................રંડીયોંકી ચોધરન.
કદ્દુજાન...................એક રંડી.
નનીજાન.................. „
લતીફન.................. „
અસનતી.................. „

ઈન્કે .અલાવા, ચંદ મુસાફિર .કુલી બચ્ચે રંડીયાં, ગાર્ડ ચપરાસી, .ઇયાદતવાલી રંડીયાં વ.ગયરા. વ.ગયરા.

બનામે ખુદા.

કત્લે નઝર.

નાટક તીન બાબકા.

બાબ પહેલા　　　　　　　　પરદા પહેલા.

નઝીરકા મકાન.

(પઠાનીકા બીમાર નઝર આના, રિશ્તાદારોંકા અયાદતકો આએ હુવે દિખાઇ દેના)

અયાદતવાલે— ગાના.

સાયા હય અબ ગમકા રહમત હો યા ખુદા
તુઝ જયસા કોઈ નહીં ગફ્ફાર હય.
રંજો ગમ સબ મિટા દિલકે કાદિર સુબહાન
બખશીશકા દૌરાહી હો હમપર કીબીયા.

પઠાની— કત્આ.

આસાર ઝીસ્ત અપને નહીં પાએ જાતે હંય,
જી ડુબ ડુબ જાતા હય ગશ આય જાતે હંય.
કહેતી હય રૂહ અબ નહીં મૌકાઅ કયામકા,
રોતા હય દિલ કે હમભી તો ઘબરાએ જાતે હંય.

બેટા નઝીર તુમને અયસી અયસી ઉમ્દા દવાએં દીં મગર કોઇ લગી નહીં, બસ અબ ઉમ્મીદે ઝીન્દગી નહીં.

નઝીર— ગાના.

હારી હારી બાતોંસે જી ન દુખા મનકા હલકા
કયસે કયસે ધીરજ ધારૂં અમાં કિસકો કહે પુકારૂં

પઠાની—પ્યારી આહો .જારી સોગો કુવારીમેં કયા રખા—

ન.જીર— નાકામ રહા ર્‌હે દિલ નાકામ:સદા:બ.ખુદા બ.ખુદા
બ.ખુદા બ.ખુદા.

અય સુબ.હાન, મંય નાદાન,"હું .હયરાન, પરીશાન હય
ર્‌હે જાન હલકાન

પઠાની—.ગમ ન ખાના, જાન જાના, જી .બહેલાના, મન સમઝાના,
ના ઘભરાના આ.ખીર જાનાથા—

પઠાની—ઉ.ફ પાની એક દો ઘુંટ પાની, હોય ત.કદીર (.ગફલતમે)
અરે ર્‌હે કિધર ગએ યુસુફ ઓર ન.જીર.

નજી.ર—કયું મહેરબાન અમ્માં.

પઠાની—અય જાને અમ્માં .જરાસા પાની પિલાવ.

ન.જીર—અમ્માં બચ્ચોંકી જાનપર ર.હમ કીજીએ, ર્‌હે તુસ.ખેમેં દો
ઘુંટ ઔર બાકી હંય પી લીજીએ.

પઠાની—બેટા વહાં દો ઘુંટ યહાં દો દમ બરાબરકા શુમાર હય,
સામાને સફરે.અદમ તૈયાર હય. ઇસવ.કત મેરી .હાલત
.ખરાબ હય અપની ન.જીરપર .કુરબાન હોનેવાલી માં
પાબરિકાબ હય, અગર મેરી દવા કરો તો મ.ગફિરતકી દુ.આ
કરો. દેખતી નહીં.

શ.એર.

મરી.જે મૌતકો ર.હમત .ખુદાકી,
મ.રજ બ.ઢતા ગયા જું જું દવાકી.

મેરા મ.ર્જ એ દરમાં હય, .ખુશ્કી .હલ્ક.કા દરબાન હય,
.ખુદા તુમ્હેં સબ્ર......પાની...પાની.

ન.જીર—(.જરાસા પાની પીલાકર) અચ્છી અમ્માં તુમ ઇતના કયું
ઘભરાતી હો! હમારેભી હાથ પાઉં ફુલાતી હો.

પઠાની— **અશ.આર.**

હાય દુનિયા સરાએ ફાની હય,
મૌત એક રો.જ સબકો આતી હય.

લદ ચુકા ઇસ જહાનસે ટાંડા,
અબ ન ઉમ્મીદે ઝીન્દગાની હય.
ઉઠ ગયા મેરે નામકા દાના,
હય તો દો ચાર ઘુંટ પાની હય.

યુસુફ, હાય યુસુફ! (યુસુફકો ગલે લગાકર) ઉફ મુઝે કિસી બાતકા ધ્યાન નહીં. દુનિયાકી ન્યામતોંસે કીસીકા અરમાન નહીં, મગર વ્હે સુરત કહાં દેખને આઉંગી! સહેરા ન દેખનેકી હસરત કબ્રમેં લે જાઉંગી. અફસોસ! ઇસિ ગમસે રિહાઈ પાનેકી કોઈ તદબીરભી નહીં. આહ! આજ વોહ ઝાલીમ એર હમ મગર રોઅબ ઔર દબદબાવાલા જવાન ગુલામ દસ્તગીરભી નહીં, કે ઉસીકો વારસ બનાતી, ઉસકે હાથમેં હાથ દે જાતી તો રૂહ ન ભટકતી વ્હે હસરત કાંટાસા દિલમેં ન ખટકતી.

યુસુફ— ગાના.

કયા કરૂં મંય ખસ્તા તન હાય અમ્મા જાને મન.
બહેર ગમ હય મૌજ ઝન હાય અમ્માં જાને મન
ગમ ન કુછ પુછો મેરે સરપે યુસુફ કે તેરે
કૌન હો સાયા ફિગન હાય અમ્મા જાને મન
દિલ મેરા બેતાબ હય સુરતે સીમાબ હય
જાન હય નઝરે મોહન હાય અમ્મા જાને મન.

પઠાની—બસ બેટા સબ્ર કરો ઔર ખુદાકો હર વક્ત યાદ રખો પાની......પા...

નઝીર—(અલીજાનસે) ઉસ્તાદજી!

અલીજાન—કયુંબી?

નઝીર—તુમ્હેં તો મઅલુમ હય વોહ ગુલામ દસ્તગીર મેરા ભાઇ જો મુઝસે બડા હય, અમ્માંકા દિલ ઉસીમેં પડા હય, ઝરાસી તકલીફ ઉઠાવ ઔર કશ્મીરી દરવાઝા તાર ઘર તક ચલે જાવ. ઔર ઉસે તાર દેદો કે રોટી વહાં ખાય તો પાની યહાં આ પીયે. શાયદ અમ્માં ઉસકી સુરત દેખ કર દોચાર રોઝ ઔર જીએ (બટવેસે રૂપીયા નિકાલ કર દેના.)

અલીજાન—બહોત બહેતર મંય અભી જાતાહું...મગર......

ન.જીર—બસ જી યેહે અગર મગરકા વ.કત નહીં હય, જો કુચ્છ કે-
હનાહો આકર કહે લીજીએગા, હ.જાર કામ છો.ડકર તાર
દીજીએગા.

અલીજાન—(.ખુદસે) અલ્લાહરે તેરી કુદરત, ઓર હિ.કમત, હમેં
તો અપની એક ઇતનીસી સારંગીપર કયા કયા ના.જ
હ.ય .ગૌરસે દેખતાહું તો શુહનીકાભી. .અ.જીબ સા.જ હય,
ઓર ઉસ્કી ખીંચ તાન .કુરબાન .કુરબાન .ખયાલકી જા
હય કે કહાં ભોપાલ કહાંભી સાહિબાકા મકાન મગર વોહ
શયતાન અબ બલાએ નાગહાનીકી ત.રહ આ પ.ડેગા, મુઝે
સુઝતા હય કે માલ કયા બીબી સાહિબા તક .કબ.જા ક-
રેગા. અગર યેહે બલકી લાએંગી તો દો ઘોલ જ.ડેગા જબ
.કદર .આફિયત મા.અલૂમ હોગી. મેરી અગરમગરકી
કયફીયત મઅલુમ હોગી. કયા સમઝતી હંય કે હમ ઉસ્કી
.આ.ગોશે શફ્.કતમેં પલેંગે, હાય ઉસ જલ્લાદકે તો થી કે
જલેંગે. યહાંસે ઝુંઠેકો .ખબર જાયગી તો સચ્ચેકો આનેકે
લીએ તૈયાર હય. ઉસેતો બ.ડી બીકે મરનેકા ઇન્તે.જાર હય.
મગર યેહે ઔર વોહ હમારા કયા કરેંગે ! જયસા કરેંગે
વયસા ભરેંગે. (જાના .અલીજાનકા)

ન.જીર— ગાના.

મેરી અમ્માં પ્યારી જો સિધારી હો ગુસૈયાં
ન થામેં કોઇ બૈયાં ન આવે કોઇ કામ
મંય બેચારી હો દુઃખીયારી મારી મારી ડોલું
હારી, હાય મંય હું નાકામ.
આરા દો ધારા સારા ન્યારા કટારા સહારા ન જાવે યેહે મુદામ
હાય હાય હાય હાય.
બા.અદ માંકે નહીં દુનિયામેં હમારા કોઇ હાય હાય
મૌતકો ટાલ દે કુછ રો.જ .ખુદારા કોઈ હાય હાય.

પઠાની—અલ્લાહ અલ્લાહ પાની. પા......લાના લેનાં કોઇ......
(પઠાનીકા મર જાના.)

ન.જીર—હાય હાય અમ્માં હાય અમ્માં.

યુસુફ—અય મેરી પ્યારી અમ્માં હમસે કયું મુંહ મો.ડા ? હાય મેરે ના.જ ઉઠાનેવાલી અપને લાડલે યુસુફકો કિસ્પર છો.ડા ! હાય હાય.

ન.જીર—ભાઈ અમ્માં કહાં હંય ઇનકી ઇતનીહી .જીન્દગીથી. હમારી તુમ્હારી ત.કદીરમેં લાવારસી લીખીથી. સબ્ર કરો દિલપર જબ્ર કરો. હમ જીસ.કદર રોતે હંય અમ્માંકી .આકિબતમેં કાંટે બોતે હંય. યહાં હર અમીરો .ગરીબકો મજબુરી હય બસ તજહી.જો તદ્ફીનકા સામાન કરના .જુરૂરી હય. લો મૈયતકો સ.હનમેં લે ચલેં ઔર .ગુસલ વ.ગયરાકી ફિક્ર કરે.

બાબ પહેલા પરદા દુસરા.

સ્ટેશન રેલ.

(મુ.ખતલિફ વ.જ.અ હર .કિસમકી સવારીયોંકા ઉતરના, ઔર ફાટકકે પાસ આઆકર જમે.અ હોના. ઉસ્મે .ગુલામ દસ્તગીરકા સવારાના વ.જ.અસે એક .કુલીપર પીછે પીછે બેગ વ.ગયરા રખવાય આના, ટિકટ કલેકટરકા મુસાફિરોંસે ટિકીટ લે નિકાલના.)

ચંદ મુસાફિર—ચલો ભાઈ ચલો.

૧ મુસાફિર—અજી .હ.જરત જલ્દી ન કરો આગે વાલે ચલેં તો હમભી બ.ઢેં.

.કુલી—(ફાટકસે બાહિર) .કુલી ચાહિયે સરકાર.

.ગરીબ મુસાફિર—નહીં ભાઈ હમે નહીં હય .કુલી વુલી દરકાર.

અમીર મુસાફિર—અય મ.જદુર અરે અય મ.જદુર.

.કુલી—જી .હુ.જુર

અમીર—ઇધર આવ યહે સામાન હમારા ઘોડા ગાડી તક પહોંચાવ.

.કુલી—બહોત બહેતર, કયા દોગે ?

અમીર—તુમ્હી કહો, કયા લોગે?

કુલી—(બોઝકા અંદાજા કરકે) સરકાર બોઝ ઝ્યાદા હય, દોકી આને દેના.

અમીર—અરે બોઝ કયા ઝ્યાદા હય સિર્ફ બિસ્તરા હય છે પયસેં લેના.

કુલી—અજી સરકાર મંયને ઝ્યાદા નહીં માંગા હય.

અમીર—ભાઈ હમનેભી કુછ કમ નહીં કહા હય. ચલો ચલો ઉઠાવ.

કુલી—અચ્છા આવ.

ગુલામ દસ્તગીર—(મુસાફિરોંકી ચીર ફાડ કરતા હુવા) નિકલો નિકલો.

ટીકટ કલેકટર—હમ લે આ બેવકુફ.

ગુલામ—કયા મુઝસે કુછ કહા તુમને !

બાબુ—ઔર કિસસે અંધા ધુંધ ખડતા ચલા આતા હય, કયા દેખતા નહીં ?

ગુલામ—ઔર તુઝે દિખતા નહિં ? પાજી રસ્તાભી હો કહીં નીકલેં કિધરસે રાસ્તા રોકે ખડા હય, જાએં કયા તેરે સરપરસે ?

બાબુ—અયે કોઈ હય નિકાલદો ઇસ બદમઆશકો કાન પકડકે.

ગુલામ—અબે ખામોશ કયા લેગા હમસે અકડકે, (ધક્કા દેના.)

બાબુ—ખડા તો રહે બે ડાએમ ફુલ.

ગુલામ—ચુપ રહે નામાઅકુલ. કયા તેરે બાપકા કુછ દેના હય જો ખડે રહેં ? ઔર હર કસો નાકસકે ધક્કે સહેં ? (બાહીર જા દુરસ્તીસે અસબાબ બાંધના સબ મુસાફિરોંકા જાના.)

બાબ પહેલા   પરદા તિસરા.

રાસ્તા.

(ગુલામ દસ્તગીરકા કુલીકે સાથ નઝીરકે મકાનકી તરફ જાના.)

કુલી—અજી સરકાર કહાં જાઇએગા ? ઠીકાના કુછ દુરહો તો ગઠડી સરપર રખલું જો આસાનીસે ચલ સકું.

.ગુલામ—ચુપ એગંવાર તુઝે .ખુદાકી સંવાર આનકી આનમેં મેરી .ખયાલી તસવીર મિટાદી આંખોંમેં ફિરતી હુઇ યાદગાર યક લ.ખ્ત ભુલાદી .ગ.જબ કીયા, ટાક દીયા, (કુછ દિલમેં સોચ) અફસો.સ! મંય અપની .હાલતપર .ગૌર કરતાહું તો બેમોત મરતાહું મેરી સર ગુ.જીશ્ત બા.ઇસે મલામત હય. મેરે લીએ કયા તમામ દુર અંદેશોંકે વાસ્તે કા.બિલે .ઇબ-રત હય. હાય! યેહે સરફરોશ .ગુલામ દસ્તગીરસા જવાન .જાતકા પઠાન કહેલાએ. ઔર મેરી બહન ન.જીર પેશા કમાએ, મર રહનેકી જા હય. ઇસ જીનેસે મરના હ.જાર દરજા અચ્છા હય. યેહે જો કુછ નિદામત હમેં આજકલ હય સબ વાલિદે બુ.જુર્ગવારકી પહેલી .ઐયાશીયોંકા ફલ હય. ફિલ હકી.કત યેહે બુરા કામ હય. ઇસકા યહી અંજામ હય .ઐયાશ લોગ .ખુદતો બદનસલ વ બદઅસલ રંડીયોંકે કોઠોંપર જાતે હંય યા .ખિલવત.ખાનેમેં ઉન્હેં બુલાતે હંય ઉનકી બીબીયોંકે સાથ .ગયર મર્દ ગુલછરરે ઉડ.ાતે હંય. આ.ખિર નિત નએ ઠાઠ ગોયા બારાહ મસાલે.હાકી ચાટ ચસ્કે લગાએ બ.ગયર નહીં છોડ.તી, અયસા .જબાનકો ચટોરા કરતી હંય કે કિસી ન કિસીકે સાથ લે ઉભરતી હંય. મૌજુદા .જેવરો માલ ખા પી ચુકનેકે બા.અદ રોટીકી તલાશ હોતી હય. મજબુર ઉન્કા .હુસ્ન ઔર જવાની સુરતે મ.આશ હોતી હય. ઇસ દરજાકો પાલીયા તો દીલ્લીકી ચાવડ.ી બા.જારમેં કોઠા લીયા સરમાયેમેં ફકત પાનદાન ઔર છાલીયા. વહી હમારા .હાલે પુરમલાલ હય, જીસકી યાદમેં મેરી રો.અબદાર પેશાનીપર .અ.ર્કે ઇન્ફે.આલ હય. ન મેરે વાલિદ .ઐયાશીકા શૌ.ક લેતે, ન વાલિદાકો આ.જાદી દેતે. વર્ને ઓ પઠાન.જાદી ઉન્કા યેહે ઇરાદા હો ઘરસે નિકલ જાનેપર આમાદા હો તૌબા તૌબા .ગુસ્સે યેહે દિન સામને આયકે બહન પેશા કમાએ (ફિર કુછ સોચકર) હાય ઉસકા .આલમ ફરેબે .હુસ્ન કયા ઉસે ચયનસે બયઠને દેતા, .ગય-રોંકી નિગાહેં ઔર તબી.અતોંકી તો કોઇ રોકટોકહી નહીં જબકે મેરાહી ઇમાન ઠિકાને ન રહા નિયત બિગ.ડ ગઈ

દિલ આ ગયા ઔર ઉસકા ના.જ ઉસકા અંદા.જ બેતર.હ આંખ ઔર દિલમેં સમા ગયા .ગયરત કહેતી હય કે તુ.ફ રે મુ.હબ્બત બોલ ઉઠતી હય કે ઉફરે મગર .ગયરત આજ-કલ હાથ પયરોંકી હેની હય ફિરહેતો યહી નાજાય.જ મુ.હ-બ્બત કમીની હય કે અયસે ડંડ ફુલાએ હંય જો અચ્છે અચ્છે અશરાફોં .હયાદારોંકો નિચે ઝુકાએ હંય. રાસ્તે ભુલાએ હંય .ગયરતકી કૌન માનતા હય? અબતો દુનિયાકા .જયાદા હિસ્સા મુ.હબ્બતકો જાનતા હય. યુંભી જબ ન.જી-રકી પેશા કમાનેપર ગુ.જર અવકા.ત હય તો હમસેભી નાજાય.જ ત.અલ્લુ.ક હોના કયા હરજકી બાત હય? ખુદાકા શુક્ર હય કે વોહ અબ હરતર.હ મેરે કા.બુમેં હોગી. ફુરવશ ના.જનીન .ગુલામ દસ્તગીરકે પહેલુમેં હોગી જીન્દ-ગીકા મ.જા આયગા ચલો દેખા જાયગા. (જાના દોનોંકા.)

બાબ પહેલા પરદા ચૌથા.

ન.જીરકા કમરા.

(યુસુફકા માંકી યાદમેં રોના.)

યુસુફ— ગાના.

લા વારસીમેં દિલકો કયા હો ગયા ઇલાહી,
હાથોં ઉછલ રહા હય ચારા હય કયા ઇલાહી,
અબ કૌન હય જહાંમેં યુસુફકા હાલે પુરસાં,
આ જાય જલ્દ અબતો અપની .કે.જા ઇલાહી,
નાદાં બજાએ દાના બેજુર્મ પિસ રહે હંય,
યહે સંગે આસીયા હંય અર.જો સમા ઇલાહી,
બેતાબ હો રહાહું બે.જાર હો રહા હું,
પહોંચા કીસી તરહસે માં પાસ યા ઇલાહી,

ન.જીર— ગાના.

દુનિયા જાન મુસાફિર.ખાના,
સુબ્.હ રહા કોઇ તો શામ નહીં કોઇ વાકિ.ફ કુચ,
આ.ખિર યહાં આરામ નહીં. જાન મુસાફિર.

.અલીજાન—બીબી! રોનાતો તમામ .ઉમ્રકા હય. કુછ ઉન્કી રૂ.હકો સવાબ પહોંચાનેકાભી .ફીક્ર કીજીએ, કલ તીજેમેં કાતે.હા ખ્.વાની ન.જરોનયા.જકી ફિક્ર કીજીએ. (.ગુલામ દસ્તગીરકા આના, ન.જીરકો દેખ છાતી પર હાથ માર .ખુદાકા .ઇશ્ક જતાના.)

.ગુલામ—(.ખુદસે)

અબીયાત.

હમેં ન સોગસે મતલબ .ગર.જ ન માતુમસે,
હમારે વાસ્તે ઇસ મૌતકા હય .ખુશ અન્જામ.
.ખુદાભી ચાહેતો કહે દેંગે એક દો દિનમેં,
શબે બરાત કની.જસ્ત રો.જ .ઇદ ગુલામ.

બસ યહી નાકે બહેન હય તો કયા ડર હય અયસી પરી જમાલ ના.જનીં .ઔરત કિસે મયસ્સર હય. (આગે બ.ઢકર મલુલ ચહેરેસે) અસ્સલામો .અલયકુમ.

.અલીજાન વ યુસુફ—વ .અલયકુમુસ્સલામ. મીયાં ખુદાકી મર.જીમેં કયા કિસીકા ઇજ્જારા હય, મૌતકા કયા ચારા હય?

.ગુલામ—આહ કયા અમ્માંજાન ઇસ દારેફાનીસે મુલ્કે જાવેદાનીકો કુચ કર ગઇ. હાય હાય મેરે આતેહી આતે મર ગઇ. કયા મંય અયસા કમનસીબ હું કે સુરત દેખનીભી નસીબ ન હુઇ? (ન.જીરકી તરફ આ.ગોશ ખોલકર) આહા ન.જીર પ્યારી ન.જીર! અબ મુઝે કૌન બેટા .ગુલામ દસ્તગીર કહેકર બુ-લાયગા. (છાતીસે લગાના) ત.કદીર.

.અલીજાન—મીયાં સબ્ર કરો રોનેસે કયા હોતા હય. અલ્લાહકો યુંહી મન.જુરથા. ઉન્હે તો મરતે દમ તકભી .ખયાલે .હુજુરથા. મીયાં બ.ખુદા તુમ્હેં જયસે મુ.હબ્બત ભરે લફ્.જોમેં મરને વાલીને, અલ્લાહ ઉન્કો બહિસ્ત નસીબ કરે યાદ કીયા હય. મેરી તો .જબાન નહીં કે બયાન કરૂં અલ્લાહ અલ્લાહ!

ન.જીર—ભાઇ અબ હમારા કુછ ઠીક નહીં લાવારસીકા કોઇ શરીક નહીં અમ્માંકા પ્યાર કિસ તર.હ રહે રહેકર યાદ ન આ-યગા. ઉન્કા લા.ડ કયા કયા જાનપર ન બનાયગા.

ગુલામ—યહે સબ સચ હય. મગર મુઝેભી કિસી બાતકી પચ હય. અગરચે મંય મયદાને જંગમેં યા ફોજી રંગ ઢંગમેં લોહેકા દિલ આર ફોલાદકા જીગર રખતા હું મગર યહે કબ ગવારા કર સકતા હું કે નઝીર ઔર ગુલામ દસ્તગીર એક લમહા જુદા રહેં ઔર જુદાઇકે રંજ સહેં.

અલીજાન—(ખુદસે) ખુદા ખયર કરે મંયનેભી એક જમાના દેખા ભાલા હય. મીયાંકી ગુફ્તગુકા રંગ નિરાલા હય. બીવીકે ચહેરેપર ગડ્ઢી હુઈ હજરતકી નિગાહ ઔર તેવર કહે રહે હંય કે કુછ ન કુછ દાલમેં કાલા હય વર્ના કયસા મિલાપ કયસી જુદાઇ યહે બહેન વોહ ભાઇ અલ્લાહરે એહયાઇ.

નઝીર—મુઝે અફસોસપર અફસોસ હય કે મંય યહાં ઔર તુમ્હારા રિસાલા કાલે કોસ હય.

ગુલામ—કયા તુમ્હારે ખયાલસે મંય રૂખસત લાયાહું નહીં બલકે હમેશાકે લીએ નૌકરીપર ખાક ડાલકે આયાહું. તુમ હરત-રહ ઇતમીનાન રખો ઇન્શાઅલ્લાહ જબતક દમમે દમ હય વાલીદાકા લાડ પ્યાર સબકુછ ભુલાઉંગા ઉન્સે ઝીયાદા મુહબ્બતકે સાથ આગોશે શફકતમેં સુલાઉંગા. તુમ્હેં લાઝીમ હય કે અબ કિસી તરહકા ફિક્ર ન કરો ભાલો મત.અભી કયા તુમ્હારે પાસ થોડા હય? વાલિદાને સબ-કુછ છોડા હય તુમ મેરી એક બાત માનો આજહીસે અપ-નેકો લાલાસાહબકી નૌકર નગરદાનો બસ ઇશારતન કહે દીયા. ઇસીકો અપને હકમેં અચ્છા જાનો મંયને સિર્ફ તુમ્હારી માઅકુલ હિફાઝતકે વાસ્તે નૌકરીપર ખાક ડાલી હય. ઇસી વાસ્તે યહે તદબીર નિકાલી હય આઇન્દા અગર તુમ્હારા વહાં જાના સુના હોગા તો તુમ્હારે લીએ ભલા ન હોગા યહે યાદ રખના.

અલીજાન—(ખુદસે) યહે લીજીએ અભીસે પન્જે જમાએ હાથ પાઉં ફયલાય હઝરત માંકી મુહબ્બત કોભી ખોએગેં ગોયા રાતદિન બગલમેં લેકર સોએંગે.

.ગુલામ— ગાના.

મોરા માનો સુ.ખન બહેના બહેના બહેના બહેના.
મંય તોરી કલ બતીયાં ડારૂંજી વારૂંજી ગોરીહાં
ઝુરો ન, ઝુરો ન, .ગમો અલમમેં હાં ય્હે બતીયાં મતયાં કહેના
સુખ સહેના .ખુશ રહેના આહે ભરોના ભરોના ભરોના—મોરા

અ.લીજાન—મીયાં રાત .જીયાદા આઇ હય અબ આરામ ફરમાઇએ
ઇસ તરફ કમરેમેં તશરીફ લાઇએ.

બાબ પહેલા પરદા પાંચવાં.

બાજા.ર.

(મહાજનકા આના ઔર ગાના.)

મહાજન ગાના.

મેરે પહેલુંમેં જબતક વોહ બુતે તન્ના.જ પુરફનથા,
નવ.હશતથી ન સેહરાથા ન ના.ખુનથે ન દામન થા.
નહર મુએ મ.જહ ઇસદરજા પહેલે અશ્ક અફગનથા.
ન નુ.હાથા ન નારાથા ન માતુમથા ન શેવનથા.
.ખતા હય શી.કે દિલકી અબ શિકાયત હોતો કિશકીહો,
જીસે મંય રાહબર સમઝા વોહ અય બેતાબ રહ.જનથા.

અશ.આર.

હાથસે વોહ શો.ખ કયા જાતા રહા,
જી.ન્દગાનીકા મ.જા જાતા રહા.
આહો જા.રી બે.કરારી રહે ગઇ,
.અયશકા સામાં જોથા જાતા રહા,
દર્દ દિલમેં હય ઔર જીગર પર હાથ
અશ્કબારી હમારા કામ હુવા.
નીંદકા .ખ્વામેંભી નામ નહીં,
ખાના પીના તલક .હરામ હુવા
.જીક કોઇ નહીં સુહાતા હય.

ન હંસીકી .ખુશી આય બાત નચીત
બયઠતેહી ન.જીર ઉઠતે ન.જીર,
બસ ઉસીકા હય રાગ ઉસીકા ગીત (એક દોસ્તકા આના)

દોસ્ત— બાઇ સા.હબ મિ.જાજતો .ખુશ હય?
આજ કિસ વાસ્તે હંય આપ મલુલ.
રંજ બેફાયદા ઉઠાતે હંય.
સારી બાતે હંય આપકી વ્હે ફુ.જુલ.

ગાના.

કહેના લીજીએ માન પ્યારે છોડો ઉસકા ધ્યાન ઇસમે લાખોં
હંય .જીયાન અબ કયા ઠાની.
ના .હકકા મલાલ .જરા આપેકો સંભાલ તેરા હુવાહય કયા હા.લ
બના .ખફ્કાની
રંડીકી કયા યારી હય વ્હે શીરીની બા.જારી
જીસકે .કાબુમેં વ્હે નારી ઉસકી જાની
દિલકો યું સમઝાના,
થા વોહ અપના ગુઠાખાના, ખાવે બલાસે .જમાના કયા .હયરાની

અશઆર.

મહાજન—કયા કહું કિસ્સે કહું કયુંકર કહું અપના મલાલ
કુછ ન પુછો મેહરબાં .હાલત દિલે બીમારકી
ચુટકીયાં રહે રહેકે લેતી હંય કલેજેમેં મેરે
વસ્લકી શબ ઔર વોહ આપસમેં બાતેં પ્યારકી

દોસ્ત— જબ તલક .કબ્જેમેં હય અપની હય વર્ન .ગયરકી
દોસ્તી રંડીકી ગોયા ધાર હય તલવારકી
જીસકા દીલ ચાહા લીયા ચખ્ખા .ઇલાહેદા કરલીયા
એસવાકા .ઇશ્ક. કયા શીરીની હય બાજા.રકી.

મહાજન—.ખયર ઇસ બાતકા તો .કલક નહીં ઇસ રંજસે સીનાશક
નહીં મગર આતિશે .હસદસે જીગર જલતા હય યા.અની
વોહ .હ.કીર ફરોમાયએ .ગુલામ દસ્તગીર રોજ. છાતીપર
મુંગ દલતા હય. તુમ્હી ઇન્સાફસે કહો.

અભીયાત.

બનીયા અપનાભી ગુ.ડ જો ખાતા હય
હર તર.હ અપના મું.હ છુપાતા હય.
એક ય્હે બે.હયા હય બસ કમ.જાત
ખુલ્લે મયદાં મ.જે ઉ.ડાતા હય.

દોસ્ત— તુમકો જીસ ગાઉંકો નહીં જાના,
ઉસ્કે કોસોંસે કયા રહા મતલબ?
વાસ્તા જબ નહીં રહા ઉસસે
કુછ કરે વોહ બલાસે અપની અબ

મહાજન—જબસે છુટી ન.જીર ઉસી દીનસે
ઉ.ડ ગયા દિલસે ચયન આંખસે .ખ્વાબ,
મંયતો હર ચન્દહી સંભલતાહું
પર સંભલતા નહીં દિલે "એતાબ"

દોસ્ત— ડાલીએ .ખાક ઇસ.કો. ઉલફ્ત પર,
ઇસમેં લાખોં હુવે હંય .ખાના.ખરાબ
પટ પ.ડી હય દુકાન એક તરફ,
.ખાકમેં મિલ ગયા .હીસાબ કિતાબ

મહાજન—ઔર કુછ સુઝતા નહીં મુઝકો.
આંખમેં ફિર રહા હય કોઈ મગર
કિસ્કી દુકાન ઔર કયસા .હિસાબ,
મુઝકો અપની તલક નહી હય .ખબર

મેરે .હોશો .ખીરદસે કયા રખા હય બસં એક હોશ રૂબાકા .ખયાલ હય કે દિવાના બના રખા હય. મંય નહીં જાનતા કે મુ.હબ્બત ઔર વ.હશત કયા એકહી ચી.જ હય આંખોકો સીવાય ન.જીરકે કુછ નહી સુઝતા કાનોકો ઉસ્કે જી.ક્રકે સીવા કુછ નહીં સુહાતા .જબાન પર ઉસ્કે નામ સિવા કુછ નહીં આતા.

શા.એર.

નહીં હય તાબે જુદાઈ મુઝકો મુફારિ.કતમે ત.ડપ રહાહું,
વોહ રામ મેરા મંય રામ ઉસ્કા હું નામ ઉસ બુતકા જપ રહાહું

દોસ્ત—હાં હાં ક્હે તો બજા હય, ઇસમેં શક કયા હય જો શ.ખ્સ એક હુરવશ ના.જનીનકો નિહાયત બે તકલ્લુફીસે દસ બરસ કામિલ કલેજેસે લગાકર સોવે ઔર એક લ.ખ્ત જુદા હોવે ઉસ્કી હાલત ઔર કયા હો બજા હય? અગર ઉસ્સેભી સિવા હો. આહ દક્.અતન કીસી .જાલીમકી અયસી ત.હરીક હુઇ કે બેચેની તુમ્હારે .હાલકી શરીક હુઇ. તુમ્હારે દર્દકો હમ કયા નહી જાનતે હંય? હમ કયા હમારે શહર વાલે અકસર માનતે હંય કે ન.જર જયસી પુરબીન ઔરતકી ફુરક.ત ઔર ઇસ્તે.કલાલ મ.હાલ મગર કુછ ન બસાએ તો કયા કીયા જાય?

ગાના.

નાદાન બનકે દિલકો નંમારો કાહે ખોતે ભાઈ જાન સબો ક.રાર

મહાજન—જો મંય દિલબરકો ન પાઉં કયુંકર અપના જી સમઝાવું.

દોસ્ત—દિલ અફ્ગારી આહો.જારી બે.કરારી સોગવારી ઇન્તે.જારી અસ્કબારી જાન ગવાંમત રોરો કે

મહાજન—બે દિલદાર હું મેં .ખ્વાર હું નીસાર જાની પર કયસી કયસી પશેમાની પર પરેશાની હય .હયરાની

બાબ પહેલા પરદા છઠ્ઠા.

મ.હલ.

(ન.જર યુસુફ અન્ના .અલીજાનકા સોતે દિખાઈ દેના ગુલામ દસ્તગીરકા ઉઠકર સબ સોતે હુવે .શખ્સોં કો આ હિસ્તગીસે દેખના, ન.જરકા સર ઉઠાકર દેખના ઔર ફિર .ખુરરાટ લેના.)

.ગુલામ—(આહિસ્તાસે દુલાઇ સિરકાકર) ન.જર! અય ન.જર!! બઇ ઉઠો .જરા આંખેં ખોલો .ખુદાકે વાસ્તે એક .જરાસા ખોલો, મુઝે તુમસે કુછ કહેનેકી .જુરૂરત હય. દેખો અબ મૌ.કાભી .ગનીમત હય, સબ મ.હવે .ખ્વાબ હંય મંય હું

ઔર જનાબ હંય. ચુચુપ બેખબર સો રહા હય, .અલી જાનભી બેહુશ હો રહા હય. મામા અલગ .ખુરરાટે લે રહી હય દેખો ત.કદીર અચ્છા મૌકા દે રહી હય. .જરા ઇસ વ.કત મેરી એક બાત તો સુનલો ફિર શૌ.કસે સો રહો.

શ.એર.

વસ્લકી શબ નહીં .આશીકસે સજા.વાર લપેટ,
નીંદકા હીલા ન કર મુંહકો ન અયયાર લપેટ.

ન.ઝીર—(કરવટ બદલકર .ગુસ્સેસે) અય હય મુઝે સોનેદો ભાઇ કયા આફત આઇ? સો કયું નહીં રહેતે હો ઇસ વ.કત કયા કહેતે હો ?

ગુ.લામ—.જરા આહિસ્તા બોલો બચ્ચા જાગ ઉઠેગા તો રોયગા સબકી જાનકો ભારી હોયગા.

ન.ઝીર—મઇ યહે તો વ.કતે આરામ હય, ઇસ વક્.ત ક્યા કામ હય? કહો જલ્દી કહો બયઠે ન રહો.

ગુ.લામ—બીવીજી તુમભી બેસબબ .કયું .ખફા હોતી હો, હંસી હંસીમેં રોતી હો.

ન.ઝીર—હંસી હંય હંસી કયસી! મેરા તુમ્હારા હંસનેકા વાસ્તા હંસીકી .ખાસી કહી.

ગુ.લામ—હંસીકા વાસ્તા જબ ન થા અબ સહી.

ન.ઝીર—અય હય તૌબા યહે કયા કહા .તુમ્હેં યહે બાત .જેબા હય યહે ફુ.કરા ઇસ મુંહસે અચ્છા લગતા હય?

ગુ.લામ—અચ્છા લગના ઔર બુરા લગના તો તુમકી ઇન્સાફસે કહોગી બશરતેકે મેરી હોકર રહોગી.

ન.ઝીર—યા ઇલાહી યહે કયા ગ.જ.બ હય, .અજબસા અ.જબ હય, અય હય યહે કયસા .હયવાની ખુર.ક.અ પહેને ખ.ડે હંય! .ખુદા ઔર રસુલકો ન માનકર નાજાયજ. મુ.હબ્બતપર અ.ડે હંય! ઇન્હે .જરા કોઇ સમઝાએ .ખુદાકે વાસ્તે શર-માય તો જનાબસે બચું એક .અ.જાબસે બચું.

ગુ.લામ—બસ અબ બચનેકી ઉમ્મીદ યા ઇરાદા ન કીજીએ બલ્કે મુઝે હમ બીસ્તરીકી ઇજા.જત દીજીએ. .ખબરદાર ઈન્કાર યા ઈસિરારકો દો.ડકર અબ વોહ ફુ.કરા સુનને પાઉ કે .ખુશીસે પલંગપર આઉં.

ન.જીર— ગાના.

ભાઇ મોરી .ઇસિમત બિગા.ડના
.ખૌફ ય.જદાની શયતાની ઠાની તુમ.
બનો ન હઠીલે ચાહે મારો મોરી ગરદન
કટાર અબ લાના લાના તુમ કટાર—ભાઇ.
.ખુદાકો માનરે મુએ લઇમ દુઃખી ન કર

ગુ.લામ— .અબસ યેહે આહોનાલે ઇત ઉત ચિતવત
સુન જાનાં સુન જાનાં વિસાલે મન માના ભાઇ.

બસ બસ યેહ તાનારીરી હોલી મા.અલુમ હુવાકે તેરી ભલીસી .ખયર નહીં જો અબ તક સીધી ન બોલી.

ન.જીર—અચ્છે ભાઇ .ખુદાકા .ખૌફ કર .ખુદા ઔર .ખુદાકે રસુલસે ડર ઇસ .ખયાલે બાતિલસે દરગુ.જર.

ગુ.લામ—.ખબરદાર .જબાન સંભાલ બેહુદા બાતેં મુંહસે ન નિકાલ કયા શામત તો નહીં આઇ હય કિસકી બહન ઔર કૌન ભાઇ હય.

ન.જીર—મંય બહન ઔર તુ ભાઇ હય.

ગુ.લામ—નહીં નહીં તુ ભાઈ હય.

ન.જીર—યા અલ્લાહ કયા તુ ભાઇ નહીં હય !

ગુ.લામ—વલ્લાહ કયા તુ ભાઇ નહીં હય !

શ.એર.

અગર મેરે દિલકો તુ ભાઈ ન હોતી
તો યેહે ગુફતગુ મુંહપર આઇ ન હોતી

ન.જીર-અફસોસ— અ.શઆર.

કુછ નહીં અંદેશએ મ.હશર તુમ્હેં,
યાકે તનમેં રૂ.હ ઇન્સાની નહીં.

યું જલાતેહો મુઝે બાતોંસે તુમ,
કયા તુમ્હારી આંખમેં પાની નહીં.

ગુ.લામ— આંખમેં તો તુમ સમાઈ હો મેરી,
શર્મકા રહેના કુછ આસાની નહીં.
ઢુંઢ.તો હું ઔરભી મા.અશ.ક મંય,
કયા કરૂં લેકિન તેરા સાની નહીં.

ન.ઝર— .ખામોશ બદ.જબાન મેરી થક ગઇ .જબાન,
આંખોંકે સામનેસે મગર તુ ન ટલ ગયા.
માં મરગઇ તો ભાઇને અયસા કીયા સુલુક,
ધુલનેસે જો બચાયા જીગર આજ જલગયા.

ગુ.લામ— બેબસપે બેગુનાહપે હોતીહો કયું .ખફા,
પહેલીહી બાતસે તેરી મંયતો સંભલ ગયા,
તંગ આ ગયાહું પરદિલે સુરત પરસ્તસે,
દેખા કોઇ .હસીનતો ફૌરન મચલ ગયા.

ન.ઝર— હય રાત આજકી યહે શબે અવ્વલીને ગોર,
સોતીથી પર ફરીસ્તેને આકર જગા દીયા,
બકબકને હાય તેરી પરીશાં કીયા દિમા.ગ,
તુનેતો મેરે મ.ગ.જકા કીડ.ા ઉડ.ા દીયા.

ગુ.લામ— બલબે શબે વિસાલ બીગ.ડકર બસદ .ગુરૂર,
દિલમેં જો આયા આપકે હમકો બના દીયા.
ના.જુક દિમા.ગ સુનકે સદાએ શકીસ્ત દિલ,
કહેતા હય મેરે મ.ગ.જકા કીડ.ા ઉ.ડાદીયા.

ન.ઝર— .ખૈર .ગાલિબ હય તેરા અબતો જહાં હું મંય .ખુદા,
સારી મ.ખલુ.કે .ખુદાહો પે લ.ઇં તુહી નહો,
તેરે હમ નામકો જબ કોઈ પુકારેગા કહીં,
જી ધ.ડક જાયગા મેરા કે કહીં તુહી નહો.

ગુલામ— મુઝસે પરદા હય .અબસ દિલમે હય તુ આંખમે તુ,
એક જહાં મુઝસે છિપે પરદા નશીં તુહી નહો
હાય કિસ્તર.હ મેરા દિલ યહે ગવારા કરલે,
સબહો સામાને તરબ માહેજબીં તુહી નહો,

ન.જીર— દસ્તે જફા દરાઝ કરે હોકે દસ્તગીર,
બદનસ્લ આદમીપે ભરોસે કહાં તલક,
દુનિયાકી કુછ લિહાજ ન કુછ દીનકા ખાતર,
બેશર્મ બે.હયાઓંકો કોસે કહાં તલક.

ગુલામ— આગોશે શૌક ખોલીયે કબ તક ન જન્તસે,
બેતાબ દિલકો રખીએ મસોસે કહાં તલક,
ભરતા નહીં હય જી યે તસવ્વુર કે વસ્લસે,
લીજે લબે ખયાલસે બોસે કહાં તલક.

ન.જીર— શરઅમેં જાયઝ હય કબ હમ બીસ્તરી હમશીરસે,
બહેનકી વસલતસે લઝઝત ભાઇ પા સકતે નહીં,
સાખ નાતેસે મુકર જાવો નફ્સકે વાસ્તે,
આપ હાથોંકી લકીરોંકો મિટા સકતે નહીં.

ગુલામ— હમ નહીં ટલતે યહાંસે કામિયાબીકે બગયર,
પાઉં જો આગે રખા પીછે હટા સકતે નહીં,
હમકો મુંહ દર મુંહ સુનાતી હો કરોડોં ઔર હમ,
સબ ઉઠાતે હંય વ લેકીન હાથ ઉઠા સકતે નહીં.

અચ્છા અબતો સબ કુછ કહે સુની બુરાભી કહા ગાલીયાં ભી દીં, ફિર અબ કયું ઇન્કાર હય બખુદા સચ કહો કયું દેરદાર હય.

ન.જીર—અય હય ભાઈ ખુદાસે ડર મુઝે પરીશાન ઔર ગુનેહગાર ન કર, હમેશા દુનિયાહીકો નહીં બસાના હય આખિર ખુદાકોભી મુંહ દિખાના હય.

ગુલામ—ન.જીર! જીતના ચાહે સિતમો જોર કર મગર એક મરતબા ઇસ બાતપરભી ગૌર કર. ખુદાને મુજહીકો યે દસ્તેકલાલ દીયા હય યે મંયહી હું જો અબતક જબ્ત કીયા હય વર્ના મંય પઠાનઝાદા જો મેરા ઇરાદા અબતક કયા થા યે તેરા મુંહ કર રહાથા.

ન.જીર—(કદમોંપે સર રખ કર) અય બન્દએ ખુદા અભી કુછ નહીં ગયા હય, બસ ઇસીમેં ભલા હય. કે તુ મુઝે અપની

કની.જહી જાન કર છોડ઼ ઇસ .ખયાલે ફાસિદસે મુંહમોડ઼. દેખ અય ભાઇ! મંય તેરી બન્દોડ઼ કમબ.ખ્ત અગર અય-સાહી તેરે સરપર શયતાન સવાર હય તો તેરી શાદી કર દેના મુઝે કયા દુશવાર હય? મેરી .જબાનમેં તેરા નિકા.હ હય. અરે ઓ ના.આ.કિબત અંદેશ સમઝ સમઝ કયા નેક સલા.હ હય.

.ગુલામ—બસ આપકી .ઇનાયત હય મુઝે નિકા.હ કરનેકી કયા .હાજત હય? જબકે તુમ મેરે .હાલપર મહેરબાની ફરમાતી હો ગો બ.જાહિર શરમાતી હો.

ન.જીર—અરે .ખાક પ.ડે તેરી શરમપર હાય તુઝે નેકી બદીકી .ખાક તમી.જ નહીં, મુસલમાન હોકર ઇમાન .અ.જી.જ નહીં.

.ગુલામ—તસલીમ ન.જીર! અબતો તુમ નિત નઇ તદબીર નિકાલને લગી. દીદઓ દાનિસ્તા મેરી આંખોમેં .ખાક ડાલને લગીં. ભલા તુમ્હેં ઓર અમરી .ગયરી મનકુ.હાકો કયા નિસબત? અગર ઇસપર ર.જામન્દ હોઉં તો મેરી .ગફલત કહાં મુત-નજન બિરયાની શીરમાલ કુજાબે બધારી ઉ.ડદકી દાલ.

ન.જીર—ઇલાહી તોબે (હાથપર પેશાની ટેક બયઠ જાના.)

.ગુલામ—(.ખુદસે) બુ.જુર્ગોને સચ કહા હય. સીધી ઉંગલીયોંસે ઘી નહીં નિકલતા હય. અબ .જરા આ.ડે હાથોં સમઝાઉં, તો મુરાદે દિલી પાઉં. જાઉં પહેલે દરવા.જા બન્દ કર આઉં ફિર ઇસે ઠીક બનાઉં (.ગુલામ દસ્તગીરકા દરવા.જા બન્દ કરનેકો જાના)

ન.જીર— ગાના.

કરૂં કિસસે ફરિયાદ અય સુબ.હાન
કહા કીજીએ ઇલાહી:ભાઇ કરતા હય ગુમરાહી
છીન દિલમેં છુરીસી મેરે આન આન—
દેખો .જાલિમકી જલ્લાદી કયસી કરતા હય બેદાદી
મંય બેચારી સીધી સાદી ખોઉંગી યહે જાન—

.ગુલામ—ન.જીર! પ્યારી ન.જીર!! બહોત કુછ .ખફા હોલી, યહાં

તક કે ગાલીયોંપર :.જબાન ખોલી, તુમ દેખતી હોકે મંય ક્યા ક્યા સહેતા હું, ફિરભી તુમ્હારે ભલેકી કહેતા હું, મંય જો કુછ કહું ઉસમેં .ઉ.જ્ર ન કરો .ખુશીસે મેરે વસ્લકી .હામી ભરો.

ન.ઝર—(નિહાયત મુ.જતરિબાના અંદા.જસે) ભા.ડમેં જાવું તેરે વિસાલકો ઝુલસા લગાદું તેરે .ખયાલકો, તુઝે શર્મ નહીં આતી બે.હયા! ભાઇ હોકર બહેનકે પીછે પડા બડા પ્યારી કહનેવાલા આયા, કહીંસે મેરા મુંહ થકા દીયા નહીં નહીંસે.

.ગુલામ—તુ હ.જાર નહીં નહીં કર, મગર મંય કીસી તરહ અપને ઇરાદેસે:ચુકું નહીં.

ન.ઝર—અરે જા યહાંસે .હરામી મંય તેરે મુંહપે થુકું નહીં. લો ઔર સુનો આયા હય વાંસે વારસ હમારે સરપર .ખયર.ખ્વાહી જતાને જહન્નમકા રસ્તા બતાને. જા નહીં ઉકતે હમ, બ.ઢા યહાંસે .કદમ. અબ:મંય તેરે કહેનેમેં રહેતીહી નહીં વાહ.ખુબ જબતક કુછ કહેતીહી નહીં.

.ગુલામ—ઉફ્ફોહ ર્હે તે.જી તરારી બાતોંહી બાતોંમે છુરી કટારી અચ્છા અબ સંભલો. ઔર બીલકુલ તૈયાર રહો કે મંય અપને મ.કસદમેં કામિયાબીકે .કરીબહું અભી ચાર મીનટ બા.અદ દેખોગી કે કયસા ખુશનસીબહું. તુમ્હેં અપના નુ.કસાન મન.જુર હય વર્ના ઇતની .હુજ્જત કયા .જુરૂર હય! તુમ્હારે મિ.જાજમેં યેક ફુતુર હય તો બન્દાભી મજબુર હય. તુમ મેરી બાત માનતી નહીં મિ.જાજકો જાનતી નહીં. .હમ કોઈ અયસે વયસે આદમી નહીં જો કિસીકી આધી બાત સહેં ઔર .ખામોશ રહેં; કુછ ન કહેં ઔર તુમ્હારી કયસી કયસી ઉઠાઇ હંય. ઇસ કાન સુની ઔર ઇસ કાન ઉડાઇ હંય. (થોડીમેં હાથ ડાલકર) દેખો અબભી માન જાવ.

ન.ઝર—ચલ તેરા સતિયાનાસ જાય, મુવે .ગારતી બેઇમાન તુઝે .ખુદાકી માર મૌતભી તો નહીં આકર પુકારતી .હરામ ખાનેકો કહાંસે આગયા હમારે સતાનેકો.

ગુ.લામ—બસ બસ .ખબરદાર હોશમેં આના, .જ્યાદા .જબાન ન ચલાના, બેઇમાન તુ ઔર તેરી સાત પુસ્ત ય્હે લો ય્હે અચ્છા ઇ.ખલાસ નિકાલા જો દિલમેં આયા કહેડાલા. યાદ રખના, અબકી ય્હે લ.ફ.જ કભી સુનુંગા તો ચહેરેપરસે નાક ઉતાર લુંગા તુ કયા હમેં અપના મો.હતાજ જાનતી હય હમલોગ સિપાહી આદમી હંય, અપને બલસે કમાતે હંય .જાતીજોહરકા ટુકડ.ા ખાતે હંય તુ શાયદ ઉસ .હરામ-ખાની પઠાનીકે સબબ હમકો અપના ભાઇ ગરદાનતી હય મગર ય્હે નહીં જાનતી હય કે હમ:કંચન નહીં હંય, બલકે પઠાન હંય. પઠાન જીસ્કી હરવ.ક્ત હથેલીપર જાન નાદાન હમેં ધમકાતી હય. અયસા દિમા.ગ ચલ ગયા કે ડરાતી હય. .હરામ ખાના બતાતી હય. લે અબ .જરા ઇસેભી દેખલે (ચા.કુ નિકાલના) ઔર અચ્છીતર.હ દેખલે કોઇ દમમેં ય્હે .ખુન ચાટનેવાલા હય ઔર .ખુનભી કહાંકા ય્હેભી બતાદું બડ.ી નાકવાલી હય નાકહી કાટનેવાલા હય .હરા-મકાર એસવા તુઝે ઔર ય્હે મ.ગ.જ હુવા જબ તેરા યેહી પેશા હય તો હમારે સાથ કયા અંદેશા હય, બસ .ખબર-દાર કહેદીયા કે અબ .ઉ.જકી ગુફ્તગુ હોગી તો ય્હે .ખું-.ખાર ચા.કુ હોગા ઔર તુ હોગી. (ગુ.લામ દસ્તગીર દહ.ના ઘુટના ટેકકર એક હાથમેં ચાકુ, દુસરેમેં ન.જીરકી કલાઇ, ખૌફ નાક તેવરોંસે ઘુરતા હય ઓર ન.જીર આધી ગીરી ઔર આધી બયઠી હુઈ.)

ન.જીર—અરે .જાલીમ .ખુદાકો માન કયા .ગજબ કરતા હય?

શ.એર.

મુસ્ત.ઇદ રૂ.હ હય બેતાબ નિકલનેકે લીએ,
વાં તેરી તે.ગ યહાં જાન હય ચલનેકે લીએ.

બાબ પહેલા .ખતમ.

બાબ દુસરા પરદા પહેલા.

અગલામકાન.

(ગુલામ દસ્તગીરકા ગાતે હુવે આના)

ગુ.લામ— ગાના.

હુવા .હાસિલ વિસાલ વલેઝી હય નિદા
નયા દિલકો મલાલ કરૂં કયા મંય બયાં
કીયા દિલબરકો તંગ .જબર દસ્તીકા રંગ,
નહીં અચ્છા યહે ઢંગ ઇસમેં હોગા .ઝીયાં
કરૂં જાનીપે જોર .પડે મુશકિલ કુછ ઔર
કીયા પીછે જો .ગૌર બુરા હય એ ગુમાં,
વોહ હય ના.જુક દિમા.ગ કહીં દેવે નદા.ગ,
હોવે ઠંડા ચિરા.ગ મેરે દિલકા યહાં.
કભી હોકર બે.જાર યહાંસે હો ફરાર
મેરી મટ્ટી હો .ખ્વાર ઉસે પાઉં કહાં.
છોડું સખ્.તીકી ચાલ કોઇ ફયલાઉં જાલ
ઉસે ફંદેમેં ડાલ કરૂં તાબએ ફરમાન.

યહે સબ કુછ હુવા મગર એ લુત્ફીકે સાથ, અબ કોઇ અયસા જતન બિચારીયેકે ઉસ પરીકો શીશેમેં ઉતારીએ. રહે કશમકશ ઔર ખિ.લાફે મરઝી. કારવાઇ દોનોંકી જાનકો .અ.જાબ હય. .જબરદસ્તીકા અન્જામ .ખરાબ હય. અગર .જ્યાદા ધમકાતા હુ તો દહશત ખાતાહુ કે ગુસ્સેમેં મચલ ન જાય. આઇ હુઇ સોનેકી ચિડીયા હાથસે નિકલ ન જાય. અગર .જ્યાદા તંગ આય તો મુબાદા લાલા સા.હબ હીકે ઘર બયઠ જાય. ફિર કયા હો. કીસીઓરસે આંખ લગાએ ચલદે તોભી બુરા હો. ઇસ સ.ફીકા મજા. પાએં મુફતમેં હાથ મલતે રહે જાયે, ઇસસે બહેતર હય કે નરમીસે કામ નિકાલેં ઔર કોઇ અયસા જાલ ડાલેં કે ફિર યહે બેદામ હમારી ગુલામ હોકર રહે, પહેલુમેં રહે ઔર

શાદકામ હોકર રહે. (થોડીદેર સોચકર) અહા હાં હાં .ખુબ ચકમા સુઝા .જુરૂર વ્હે બિસ્સા ખાજાયગી. દાવમે આજાયગી. યુસુફ ઇસકા છોટાભાઈ જો ઉસકો જાનસે .અ.જી.જ હય ખહોત કુછ પ્યારા હય. વોહ અભી કુંવારા હય. બસ ઉસકી શાદીકી કહીં અટસટ લગાઉં તો ઉસકી [ન.જરોમેં સમાઉં. ઇસી તરી.કેસે બિલકુલ રંજીશ દુર કરેગી. જોકુછ કહુંગા મં.જુર કરેગી. અબ કયા હય. બસ દોચાર શેરથે ચટોંકો મિલાના ચાહિયે યું નયા ગુલ ખિલાના ચાહિયે.
(જાના .ગુલામ દસ્તગીરકા.)

બાબ દુસરા   પરદા દુસરા.

ન.જીરકા કમરા.

(નજી.રકા .અલીજાનસે ત.અલીમ લેતે દિખાઈ દેના.)

ન.જીર— ગાના.

તુમ્હારી આતિશે કુદ.રતસે જો અય યાર જલતે હંય,
પસે મુરદનભી ઉનકી .ખાકસે શો.અલે નિકલતે હંય.
તુમ્હેંગર હમસે નફરત હય તો હમ દુનિયાસે ચલતે હંય,
જો તુમ આંખેં બદલતે હોતો હમ બસ્તી બદલતે હંય.
અગર વોહ બા.ગમાં મિલતા તો ઇતના પુછતે ઉસસે,
નિહાલે આર.જુ કિતને દિનોંકે બા.અદ ફલતે હંય.
ગિરા મત ચશ્મે:ગિરીયાં ઇન્કો આ.ગોશે મુ.હબ્બતસે,
વ્હે તીફલે અસ્ક અય નાદાં બ.ડી મુસ્કિલસે પલતે હંય.
(આના .ગુલામ દસ્તગીરકા.)

ગુ.લામ—બીવી સા.હબ મુબારક.

ન.જીર—બસ આપહીકો વ્હે મુબારક સલામત રહે, મુજપર તો દુરહીકી ઇ.નાયત રહે. બસ મ.આફ ફરમાઇએ ના.હ.ક ન સતાઇએ.

.અલીજાન—(અસેહદાહો) આહ એક તરફસે નફરત, દુસરી જાનબસે

લગાવટ મા.અલુમ હોતી હય, વ્હેતો મેરી પેશીન ગોઇ કી સચાવટ મા.અલુમ હોતી હંય બીવી ઉદાસ હય તો મીયાં-કાબી ચહેરા ઉતર રહા હય. જો સાફ .જાહિર કર રહા હય કે મા.અમલા સાફ કર ચુકે હંય, તલવારકો .ગીલાફ કર ચુકે હંય.

.ગુલામ—હેં બહેન વ્હે મુબારીકબાદી પર બીગ.ડના, ખુશીકી બાત પર લ.ડના.

ન.જીર—નહિ ભાઇ અયસી .ખુશી નહિ .ખુશ આતી હરવ.કતકી છે.ડછા.ડ નહિ ભાતી.

.ગુલામ—કયા તુમ્હેં વ્હે બાતેં નહિ સુહાતી હંય, મેં .ખુશ .ખબરી દેતાહું કે બહોતસે રૂપયઓંકી ફીકર કરલો યુસુફકી દુલ્હન આતી હંય.

ન.જીર—ભલા દેખો અબ વ્હે છે.ડ નહિ તો કયા હય. તુમ સચ કહો તુમ્હારા કયા મનશા હય. હમ ઘરમેં રહેં યા ન રહેં, અબ ઔર કયા કહેં, અગર .ખફા હોતે હંય તો અપની જાનસે હાથ ધોતે હંય. બાત બાતમેં તુમ્હારા ચાકુ નીક-લતા હય. બસ હમહી વ્હાંસે ચલે જાયંગે; ઔર કયા ! બસ ચલના હય.

.ગુલામ—હાય હાય આપ ઇતના .ગુસ્સા કયું ફરમાતી હંય. સચ કહેતા હું કે યુસુફકી દુલહન આતી હંય

ન.જીર— શા.એર.

આચુકી ઉસ બદ નસીબકી દુલ્હન,
આયગેં તો રંજ યા મહન.

અમ્માં ભી બિચારી મર ગઇ, તો ઔર કોન હંય ઉસકા વારીસ વાલી અયસા. મરને વાલીકા કુંબા કચ્ચા હય, યુસુફ બીચારાહ બે માંકા બચ્ચા હય.

.ગુલામ—વાહ કયા લાવારીસ બચ્ચા હય, જીસકા ભ.ઈ .ગુલામ દસ્તગીર કે અયસા ઔર બહેન ન.જીર જાન જયસી હો. અમ્માં મર ગઇં તો કયા હય ? તો તુમ કયસી હે !

ન.જીર—(હિસ્વે બહાકર) હમ કયા ઉસકી .ખબર ગીરી કર સકતે હંય, હંયહી કીસ લાયક. .ખુદ .ગયરોંકે હાથકી તરફ તકતે હંય.

.ગુલામ—હેઓજી ભારી ન કરો .ખુશી .ખબરમેં આહો .જારી ન કરો, ન.જીર ! .કસમ હય. અગર તુ આજ .ખુશી હો કર મુઝસે ગલે મિલે તો વોહ .ખુશ .ખબરી સુનાઉં કે તેરે દિલકી કલી .ખીલે.

ન.જીર—અચ્છા સુનાવ લો મેં ગલે મીલનેકો તૈયારહું આવ.

.ગુલામ—(ગલે મીલનેકે બા.અદ) અલ.હમ્દોલીલ્લાહ યુસુફકી નીસબત તો હો ગઇ. બા શાદીકા સરઅંજામ હો, દા.અ-વતકા ઇનતે.જામ હો, ખાના વ.ગયરા અયસા પકવાવ કે બરદારીમેં નામ હો.

ન.જીર—(બહોત .ખુશ હોકર) કયા યહે બાત સચ હય ?

.ગુલામ—સચ નહિ તો કયા ઝુઠમેં મુઝે કોઈ લાલચ હય ?

ન.જીર—તો કહાં !

.ગુલામ—(કાનકે બરાબર મુંહ લે જા કર) કે હાં.

ન.જીર—હાં.

.ગુલામ—જી હાં.

ન.જીર—તો આપહીકો મુબારીક.

.ગુલામ—હર તરાહ બાત પક્કી હય. બરાત કે લીએ આઠ તારી.ખ ઇસી મહીને કી મુ.કરર હે.

ન.જીર— ગાના.

મગન મગન મનમેં.
અય મુ.ખતાર માલીક દારમેં હું નીસા.ર સાયા દસ્તર
દીલહય .ખુશતર,
તન મન ધન સબ તુમપર વારૂં જીતે જી મન નાહીં બીસારૂં.
માનુ હુકમ બાત ન ડારૂં બનદી તાબ.એદાર હય. —મગન.
યે રં.જુર યહે મજબુર હું મસરૂર ઔર મશહુર. —મગન.

બાબ દુસરા પરદા તીસરા.

અગલા જંગલ.

(અંજુમકા મ.એ દોસ્તોં કે જંગલમેં આના, ઔર ન.જીરકે ફિરાક.મેં ગાના.)

અન્જુમ— ગાના.

જાનાં કૌન પ્રબનસે નયન મિલાએ ચયન નહીં મનકો,
હિરદેમેં બસ રહી ચિતવન તોરી મદમાતે નયના,
ભ્રકુટી કટિલ ધનુષ ભઇ રે બાન બાન ભઇ સપના,
તોરે ચરનકો છતીયાં ધરન મોહે દરસ દયના,
આહેં દિન દિન તારે ગિન ગિન કટે મોરે નયના.

કરમઇલાહી—
મહુરઇલાહી— } ગાના.

સુનો સુનો હ.જરત વાલા કાહે ય્હે કરો આહોનાલા,
કિસ જાની કિસ બુતકી સુરતપર શયદા —સુનો.
બાહમ કર ઇસ ગ.મકી ફિતરત ભરી તદબીરેં,
ફિર દેખો બન્દેકી હિકમત મુસ્કિલ કયા હય.
અપને ઢંગમેં લાના દેકરકે ઝાલા —સુનો.

અન્જુમ—આહ મેરે કહેને ઔર તુમ્હારે સમઝાનેપર કયા ઇરકા દારોમદાર હય. મંય નહીં જાનતા કે ઉસ ના.જનીન મહેજબીન ભોલી ભાલી. મગર મલાયક ફરેબ સુરત ઔર કાલી કાલી ઔર બ.ડી બ.ડી શરમીલી આંખોંવાલી .હુરવશ ઔરતને કિસ અદાસે એક તીરે ન.જારા મારા કે જીગરકે પાર હય.

કરમઇલાહી—.ખયર જનાબ અન્જુમન સા.હબ ય્હેતો ફરમાઇએ. આપ કિસ બલાસે દો ચાર જા હુવે કિસ મયદાનમેં શીકાર જા હુવે, કયું કર દુશમનોંકી કમબખ્.તી આઇ, નજી.રકી બરછી કહાં જા ખાઇ, કિસ જાદુ ન.જરકી નોક મ.જમએ દિલમેં ગિ.ડ ગઇ, કિસ બે ન.જીરસે આંખ લ.ડ ગઇ. કુછ તો બયાન કીજીએ .જરાતો પતા નશાન દીજીએ.

અન્જુમ—કયા કહું કલ શામ જો મેરી શામત્ત આઇ ગોયા મેરે લીયે .કયામત આઇ, તો એક તરફ બતૌરે સયર નિકલ ગયા વહાં કોઇ ના.જનીન અપને બરામદેપર સી ના.જસે જુલ્વગર મ.હવ ના વકફિગની થા, કમબખ્.તીકા મારા નશા-નેકો કયા મંયહી નાશુદની થા હાય હાય ઉસે કહાં પાઉંગા કયસે જી બહેલાઉંગા, મગર અબ.

અશઆર.

ઔર તો કુછ નહીં હય એક ખટકસી દિલમેં,
કોઇ ઇસ દર્દકા બતલાએ મદાવા કયા હય,
ચુભ ગઈ વોહ મ.જહ દિલમેં જીયું યા ન જીયું,
જાન કાંટેકી અની પર હય ભરોસા કયા હય.

મહેરઈલાહી—સબબસે હોતી હય ઇન્સાનકી મુસ્કિલ આસાં,
મુફતકા રંજ હય ઇસ રંજસે હોતા કયા હય!
મુતમઇન આપ રહેં ઔર પતા હમકો બતાએં,
હમ .જરા નામોનશાં તો સુને પરવા કયા હય!

અન્જુમ—ઉસકા પતા નશાન ન પુછો, સુકુનતકા બયાન ન પુછો, ત.અજ્જુબકી બાત હય સચ પુછો તો યેહ કયફીયત એક તર.હ શરમાતી હય, .કુદરતકે કારોબારપર હંસી આતી હય.

કુરબઈલાહી—આ.ખીર હમભી તો સુનેં.

અન્જુમ—કયા કહેં તુમભી તો સોચો.

શ.એર.

ભંવ પાસ આંખ ક઼િબલએ .હાજાત ચાહિયે,
મસજીદકે .જેર સાયા .ખરાબાત ચાહિયે.

ભલા .ખાનએ .ખુદાકા પાસ, ઔર રંડીકી રિહાસ .ખયાલતો કીજીએ કહાં શુત્તર.ખાનકી મસજીદ. મુક.દ્દસ મ-ન.જીલકી શાન, કુફ્રભી નજી.રકા મકાન. અહાહાહા! મગર ઇસમેં .ગૌર કીયા તો ઉસી બુતે કાફિરકે .હુસ્નો જમાલકી ત.અરીફ નિકલતી હય. જીધર દેખતા હું ઉસીકી ચલતી હય. યા.અની અયસે પાક મુ.કામકે .જેરે સાયા દુનિયા-

વાસ્તે અપશ પસંદ લોગભી; અપને દિલ ઔર તબી અતપર કાબિજ રહેતે હંય. મગર યહાંભી જો ઉસ શેખસે દો ચાર હોકર નિકલતે હંય વોહ હમારી તરફ મુસીબતેં સહતે હંય, આબિદ ફરેબ હુસ્ન ઇસે કહેતે હંય. ગમે મુફારિકતમેં તડપતે હંય. ઉસીકા નામ જપતે હંય. અલ્લાહકી શાન હય.

મહરઇલાહી—તો ફિર આપકા કયા ધ્યાન હય. કયા અરમાન હય ?

અન્જુમ—હમારા ધ્યાન હમારા અરમાન જાહિર બાત હય, ઇસ્કી ફુજુલ તહકીકાત હય.

કરમઇલાહી—હુજુરે આલી આપનેભી ખુબ ફિક્ર કીયા, હમનેતો કુછકા કુછ સમઝાથા. મગર ખયરસે રંડીહીકા જીક્ર કીયા. ઇસકા કયા હય ? વ્હેતો મુમકીનાક હોતી હય. જરા રૂપ્યાકી આંચસે સેંકા ઔર પીઘલ ગઇ, વ્હે લો હસરત નિકલ ગઇ.

મહરઇલાહી—ખુદા હુજુરકો સલામત રખે માશાઅલ્લાહ આપ ખુદભી તરહદારે જવાન બા ફરેશાન હંય. મંય સચ કહેતાહું અગર ઉસને ઇન્સાફકી નજરસે દેખા તો બસ બરાબર હવા લેખા. (મહાજનકા આના, ઔર દો હથ્થડ છાતીપર મારના)

મહાજન—હાય ભગવાન.

કરમઈલાહી—કયા હય ભાઇ જાન.

કરમઈલાહી—હાંયેં હાયેં લાલાસાહબ ખયરતો હય?

મહાજન—અજી મીયાંસાહબ ખયરતો હય, સેંકડોં કોસ યહાંતો હસરત હય યા અફસોસ.

મહરઈલાહી—આખિર કયા હુવા ?

મહાજન—કુછ ન પુછો બુરા હુવા હમતો યહી કહેતે હંય જો પરાઇ ચીજપર જબરદસ્તી કબ્જા કરેગા વોહભી જવાનહી મરેગા.

કરમઇલાહી—અજી લાલાસા.હબ કયા માજરા હય, કયા કિ.સ્સા હય?

મહાજન—બસ કહે દીયા જો કોઇ કીસીકો સતાયગા વોહભી ચયન ન પાયગા. જયસા કરેગા વયસા ઉસકે આગે આયગા. હમતો યહી કહેતે હંય કે ઉસકા સતિયાનાસહી જાયગા.

કરમઇલાહી—આ.ખિર કયા બાત હય, વોહ કૌન બદ.જાત હય? જો તુમ્હેં સતાતા હય, બેચારોંકા જી દુખાતા હય. કહિયે તો સહી કિસને આપકા દિલ તોડ.ા?

મહાજન—અજી તુમ જાનતેહો કુછ શરીફ લોગતો અયસા કરતેહી નહીં, કમીન જો કરેં સો થોડ.ા હય.

મહરઇલાહી—અજી લાલાસા.હબ મતલબકી બાત કહિયે.

મહાજન—બસ મીયાંજી .ખામોશ રહિયે.

શા.એર.

સરાસર દિલ દુખાતા હય કોઇ .જીક ઔરહી છેડ.ા,
.ખુદારા સીનારેશોંસે ન લો નામ ઇસ ફસાનેકા.
શાયદ આપ જાનતેહો વોહ .ગુલામોંકા .ગુલામ દસ્તગીર એતોકીર.

કરમઇલાહી—કૌન .ગુલામ દસ્તગીર?

મહાજન—મીયાં વહી પઠાનીવાલા તમામ .જમાનેકા સાલા.

મહરઇલાહી—ફિર કયા હુવા!

મહાજન—હુવા કયા, .ગુસ્સા આતા હય. .હરામ ખાનેપર બહેનતો .જીન્દા દીલોંકી .જીન્ગીકા સામાન ભાઇ મારતે.ખાન પઠાનસા.હબ પઠાન .જાહિરદારીમેં બહેનકો .જે.રે નિગરાની રખતે હંય, અ દર.ખાને ઉસકી જવાનીકે મ.જે ચખતે હંય. દસ સાલસે મેરી ઔર ઉસકી બહેનકી મુલાકા.તથી મુદ્દતસે મિલી ઝુલી બાતથી. વોહ મીયાં જીસરો.જસે આય હંય બીવીકો પરદે લગાય હંય. મેરે હાંકી નોકરીભી છુડ.ાદી હય ઔર વોહ બેચારી ભોલી ભાલી સીધી સાદી હય, ઔર વોહ એક .જાલિમ જલ્લાદ પેશા .ખુની આદમી ધમકાયા

ડરાયા હોગા ઉસકે દિલમેંભી .ખૌફ સમાયા હોગા. .આખિર .ઔરતથી ડર ગઇ. મેરી નૌકરીસે સાફ મુકર ગઈ. હાય હાય (અન્જુમંકા એક તરફ હોજાના, મહેરઇલાહી વ કરમઇલાહીકા પુછના)

મહેરઇલાહી—વોહ રહેતી કહાં હંય?

મહાજન—મીયાંભાઈ તુમ્હારા કયા નામ......ચુવર.ખાનકી મસજીદ.

કરમઇલાહી—ફિર આપ વહાં કભી જાતે હય?

મહાજન—જાએં તો બહોતેરા, જાને કબ પાતે હંય! વોહ મુ.જી કયા દિનભર કહીં ટલતા હય। સિર્ફ શામકે બા.અદ જો અ.જાં હોતી હય તો નમા.જ પઢને નિકલતા હય. બસ મસજીદ તક જાતા હય નમા.જ પ.ઢકે ઉલટે ક.દમોં વાપસ આતા હય.

મહેરઇલાહી—ફિર કયા ન.જીરભી તુમ્હારે કને નહી આતી?

મહાજન—હાં મેરે કને તો નહી અલબત્તા કભી હમ્મામકો યા ઔર કિસી કામકો બાહિર આતિ હય તો મુખે .જ.ખમોંકો હરા કર જાતી હય. બસ ચલતે ચલતે ઇતના કલામ કે લાલાજી સલામ. સલામકે :જવાબ સિવા મંય કુછ નહીં કહેતા, મી.જાજ પુરરી તકકા હોશ નહી રહેતા. જબ .જ્યાદા વહશત .ગાલિબ આતી હય તબી.અત ઘભરાતી હય તો યહાં જંગલકી હવાખાને .જરા જી બહેલાને ચલા આતાહું

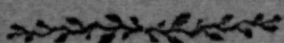
કરમઈલાહી—(ઇ.લાહેદા હોકર) હમતો સમઝતે થે કે એક જંગલ વીરાના હય મગર અબ માઅલુમ હુવા કે અયસેહી મરીજો.કા શીફા.ખાના હય. પરવરદિગાર ઇસસે બચાએ, .ખુદા યહાં કીસીકો ન લાએ.

મહેરઇલાહી—સા.હબ અલ્લ.હ આપકો સબ્ર .ઇનાયત કરે. આપકે દુશમનોકો .ગારત કરે.

મહાજન—જીહાં વોહભી એક બાજી. થી જીસે દસ બરસ તક ખેલા, ઇસિ ખેલકોભી ખેલેંગે. જીસ .કદર સ.ખ્તીયાં હોંગી ઝેલેંગે અચ્છા આદાબ.

મહરઇલાહી વ કરમઇલાહી—બંદગી જનાબ (મહાજનકા જાના)

કરમઇલાહી—લીજીએ .હ.જત જહાં આપકા દીલ ગયા હય ઘર બયઠે ઉસકા પુરા ખોજ મિલ ગયા હય. અબતો .ખુદાકે વાસ્તે સંભલીયે ઔર કિસી રોજ. ઠીક ઇશાકે વક.ત તશરીફ લે ચલિયે. વહાં ચલકર દેખા જાયગા .ખુદાભી ચાહે તો મતલબ બર આયગા. અચ્છા અબ ઉઠો મકાનકો ચલો. (જાના સબકા)

બાબ દુસરા પરદા ચૌથા.

આરાસ્તા મ.હેલ.

(યુસુફકી શાદીકા જલસા, ચંદ મુ.ખતલીફુલ વ.જઅ તવાયફોંકા ઇન્તેમા.અ)

શીરોજી—અયબી ફહીમન અજી અય ચૌધરાન !

ફહીમન—હાં બુવા શીરો.જી જાન.

શીરો.જી—અય યહે અબતકબી ન.જીરજાન વહાંસે શીરીબી નહીં ! વાહ અચ્છા હમેં અકેલા બીઠાકર ક.યદ કર દીયા. અલ્લાહ ઇસસે તો હમ જબહી અચ્છે થે, જો ઉન્કે હમરાહ દુલહનકે હાં ચલે જાતે.

ફહીમન—ફિરબી ચલીહી કયું નહીં ગઇ ! યહાં અકેલી કયું રહીં ? યહે કોઇ ઉન્કે અ.ખ્તેયારકી બાતતો હયહી નહીં, કે દુલહનકો બ.ગલમેં માર ઝટ લે આએંગી. આ.ખીર વક.અ હોતે હોતેહી આએંગી.

શીરો.જી—અયસી કીતની દુર હય યહાંસે !

ફહીમન—યહેતો મંય નહીં જાનતી. દેખો ઇનસે પુછે દેતી હું. પક્ષી .ખબર લેતી હું (તીસરીસે) કયું બી કદુજાન યહે બરાત ગઇ કિતની દુર હય કે બરાતી અબતક નહી ફિરે; મહેમાન લોગ યહાં ધિરે.

કદ્રુજાન—અય ખુવા, દુરતો કુછભી નહીં હય. લેકિન દેખતીહીહો દુલ્હન વાલે અકસર અયસાહી કીયા કરતે હંય. એક ચી.જ ઉઠાતે હંય, એક ધરતે હંય, દેર હોહી જાતી હય. લેકિન વ.હીદા આયા હય. કહેતા હય કે બરાત આતી હય.

ફીરો.જી—અજી દેખના યુસુફકી સુસરાલ વહી કુંઘના, જોહર મુ.જી-જાનકે ભાઈકી હય.

કદ્રુજાન—હાં હાં વહી બેચારે .ગરીબ આદમી છોટી લડકીકી દર-મુ.જી જાનકે ભાઈકો સગાઈ કી હય.

શીરો.જી—મંયને સુના હય કે વોહ હંય અસ્લકોઈ શરીફ ?

કદ્રુજાન—બેશક અસ્લ શરીફ ઉન્કી નસ્લ શરીફ.

ફ્હીમન—અય બી લ.અનત હય અયસી શરાફત પર, ભલા શરી-ફોંકી બેટીયાં ઓર કંચનોંકે ઘર.

કદ્રુજાન—ખુવા રૂપીયા અયસીહી ચી.જ હોતી હય. ઉસકે આગે .જાતકી કબ તમી.જ હોતી હય?

શીરો.જી—સચ હય ખુવા રૂપયકી ખુબ કહી.

કદ્રુજાન—હાં ભઇ ઓર ઇસ બાતકા જવાબ કયા દું, અબતો હવાહી અયસી ચલ ગઈ હય. ઝડાં શરીફ .જાદીયાં તુમ્હારી બિરા-દરીમેં દિખાદું.

ફ્હીમન—અય બી હરો અયસેહી શરીફ હોંગે. જયસે અકસર તેલ બેચનેવાલે અપને કોલ્હુ ઓર બયલ છો.ડ કર મીર સા.હબ કહેલાને લગતે હંય. બસ રહેનેદો પટકી પ.ડે અયસી શ-રાફતપર ફિર વહી કહેના પડ.ા શરીફોંકી બેટીયાં ઓર કંચનોંકે ઘર.

ફીરો.જી—અય જાનેભી દો ઇસ ઝઘ.ડેકો, ઇધર દેખો વોહ કીસીને આકર સુનાઈ કે બરાત આઇ અબ દેરી કયા રહી હય ! સુનો વોહ નફીરી બજતી આ રહી હય. લ્હે લો વોહ સા.હેબ .ખાનાભી આ ગઇ.

સબ—બધાઇયાં ખુવા બધાઈયાં જમ જમ મુબારક.

ન.જીર—આપહીકો સલામત હય, લ્હે આપહીકે .કદમોંકી બરકત હય.

શીરી.જી—કયુંજી ન.જીરજાન, ઘર આએ મહેમાન ઔર બહુ ગઇ ચબાને પાન.

ન.જીર—હાં બુવા, આપ અગર નહીં સુનાએંગી તો કહેનેવાલી કયા કલકત્તેસે આએંગી? આપકેભી કહેનેકી ઘડી હય. મગર ઘભરાવ નહીં અલ્લાહ શમસુદ્દીનકી ઉમ્ર દરા.જ કરે, તુમ્હારે લીયેભી વ્હે સા.અત મૌજુદ ખડી હય.

ફ્હીમન—નહીં નહીં, ગિલોરી પાનકા કુછ .જીક્ર નહીં યું, કહિયે. તા.કતે મહેમાં ન દાસ્ત .ખાના બ મહેમાં ગુ.જાસ્ત.

ન.જીર—જી......અજી કિસ્કી મહેમાની ઔર કિસ્કી મે.જબાની! ૫.કત આપકી ઇનાયતો:મહેરબાની યહાંતો આપહી મહેમાન આપહી મે.જબાન.

શા.એર.

જો હય સામાન મેરા કયા હય વ્હે સબ આપકા હય,
હાં બુવા જાન મેરા કયા હય વ્હે સબ આપકા હય.

મગર અબ યું બપકેનેસે કામ ન ચલેગા .જરા જીસ્મકોભી તકલીફ લીજીએ મ.હફિલકા ઇન્તે.જામ કીજીએ પસઅવ્વલ આપહી પીશવા.જ પહેન લીજીએ.

ફ્હીમન—ભલા વ્હે કયસે હોસકતા હય? કા.યદેકો કોઇ ખો સકતા હય, એક .ગત તો તુમ્હીંકોભી ભરની હોગી, કુછ ન સહી રસમ તો અદા કરની હોગી!ફિર મ.હફિલને જાના ઔર હમને.

ન.જીર—બહેતર હય. (ન.જીરકા પીશવા.જ પહેન ગતપર નાચના)

ગાના.

એક ન.જર દેખહી લેતા તો:તેરા કયા જાતા,
તેરે બિસમીલકો ત.ડપનેકા મ.જા આ જાતા.
દિલકે અરમાન રહે દિલમેં બહોત .ખુબ હુવા,
જાનિબે મુલ્કે .અદમ વર્ના અકેલા જાતા.
બાદએ વસ્લસે કયું આપને રખા મ.હરૂમ,
ઇસમેં ઇમાનભી જાતા તો હમારા જાતા.
દમ નિકલ જાતા અગર વસ્લકા વ.અદા કરતે,

એક .જરા બાતમેં યહે રો.જકા ઝઘ.ડા જાતા
પાસ બેતાબકે આતે હંય તો ફરમાતે હંય.
દેખલે કોઇ ન ઇસ રાહમેં આતા જાતા.

(રફસો સુરદમેં એક રતન ખત્રીકા ન.જીર પર .આશી.ક હોના, ઔર નજી.રકાભી રતનપર .આશી.ક હોના, ગુલામ દસ્તગીરકા ભાંપના.)

.ગુલામ—કયા .ખાક કોઇ ઇન્તે.જામ કરે, જો ઇન્તે.જામ કરે વોહ પહેલે અપના કામ તમામ કરે યહાં ખુલ્લે મયદાન સીતમ ટુટતે હંય. દમબા.જ નિગેહબાનોંકો ઇન્તે.જામકે હિલે ટાલકર એ.ખૌફ મ.જા લુટતે હંય. ગોયા દિન ધા.ડે ડાકે ડાલે જા રહે હંય ઔર હમ .ખયર.ખ્વાહીમેંહી બાહિર નિકાલે જા રહે હંય. લાલાસા.હબકી નિગાહોંકા અન્દા.જ મુઝે નહીં ભાતા. દીદએ દાનીસ્તા યહે .જુલ્મ નહીં દેખા જાતા. બી સાહ.બકો બીઠાઉં ઔર લાલાજીકો ઉઠાઉં તો ચયન પાઉં. (ન.જીરસે) બીબીસા.હબ ઇસ વ.ક્ત તુમ્હેં નશા તે.જ હય. આંખ રંગમએ સુર્ખકે જોશસે .ખુનરે.જ હય. .જરા હોશીયારી કરો .જ્યાદા ન બુરા ધારી કરો. બસ બયઠ જાવ ગા ચુકી, મ.હફિલકો રિઝા ચુકી. (રતનસે) લાલાસા.હબ અબ જલ્સા બર.ખાસ્ત હોનેવાલા હય ખાના નિકાલા હય. .જરા આપ તકલીફ બરદાસ્ત ફરમાએં તો યહાં દસ્તર.ખાન બીછાએં.

રતન—બહોત બહેતર હય, લીજીએ. (ખ.ડે હોકર ન.જીરકી તરફ) કહો બી સા.હબ ફિરભી કભી મુલા.કાત હોગી ?

ન.જીર—ઇન્શાહઅલ્લાહ ! પરસું કુછ બાત હોગી. આપ શામકે છે બજે ઠંડી સ.ડકપર .કિલ્.એકે દિલ્લી દરવા.જેકે સામને તશરીફ લાએં ઔર ઇસકી ગુસ્તા.ખીકા .ખયાલ ન ફરમાયેં.

રતન—જી નહીં કુછ નહીં, હમેંતો યહાંકી ગાલીયાંભી ફુલ ઝ.ડીયાં હય. અચ્છા તો ઇજા.જત હય જાએં.

ન.જીર—મંય કયું કર કહું.

રતન—.ખયર દેખો, મંય વ.અદેપર મુન્ત.જીર રહું. (ન.જીરકા છાતીપર હાથ મારના)

અ.લીજાન— ક.ત્આ.ઃ

લાખ તદબીર કરો પરહય સંવરના દુશવાર,
વોહ કે જીસ કામકા અંજામ હય બદતર હોના.
હો કિસી રંગકા અશ્લાહ ન .આદી કોઈ,
રંગ લાતા હય હરેક બાતકા .ખુગર હોના.

યહી બીવી સા.હબ હંય કે હમેશાસે આ.જાદી પસંદ હંય. અબ ચન્દ રો.જસે બાદશા.હબકી નિગરાનીકી .કયદમેં બન્દ હંય તો દેખ લીજીએ રાહ ચલતે ઇન્સાનોંસે આયે ગએ મહેમાનોંસે ર.જામન્દ હંય. હાય હમ કયા મર ગએ લાલાસા.હબ કયા જાદુ કર ગએ, કે બી સા.હબને પરસું છે બજે શામ ઠંડી સડકપર મિલનેકા વ.અદાભી કર લીયા, ભરોસાભી દીયા. બીબી સા.હબકા ભટકા હુવા દિલ જાબજા મિલતા હય. .ખુદા .ખયર કરે દેખિયે કયા ગુલ ખિલતા હય.

ન.જીર—અચ્છા નન્નીજાન અબતો તકલીફ ગવારા કીજીએ.

નન્નીજાન—બહેતર હય લીજીએ.

ગાના.

યહાં આનેમેં લાખોં બહાને હુવે, જાને :આનેમેં,
અરે ઓ બા દિમાગ તેરે પીછે બેતાબ હુવા .ખાના.ખરાબ,
તુઝે ચાહા તો અપને બેગાને હુવે, હંય .જમાનેમેં.
ચાલ નિરાલી હય મતવાલી જોબન રહે બરસેજી,
દુનિયાકે તરસે જી વાહ વાહ,
તુમ્હેં પહેલેસે થે હમતો જાને હુવે.

ન.જી.ર—બી બસન્તીજાન આપકીતો આપ ઇસ બ.જમકી તબીઅત .ખુશ કીજીએ.

બસન્તી—બહોત બહેતર હય લીજીએ.

ગાના.

લટકાલી નિરાલી અય.આલી નાગન .જહરઆલી મગનમતવાલી હાં ચપલ ચલ નૈન ચંચલ અંગ કોમલ જાકું મંય બલબલ વસન હંસ મનબસ જાન.

ન ખીંચ અય શાના ઇન ઝુલ્ફોંકો યહાં સૌદાકા દિલ અટકા
અસીરે નાતવાં હું મંય ન દે જંન્જીરકો ઝટકા.
અનોખી આન નિરાલી શાન હમારી જાન તુઝપે કુરબાન
ગેસુવાલી લટકાલી.

ન.જીર—બી અલ્લાદી: અબ તુમ્હારા હય નંબર.

અલ્લાદી—બહોત બહેતર.

ગાના.

બાંસરીયા બજાએ જાવ રે હો કનૈયા.
બંસરીયા બજાએ, મુરલીયા સુનાએ જાવ રે હો કનીયા.
ચકવે ચકવા દોજનેરે રયન મિલનકી આન,
ઇન્કા મેલન જાનીયેરે ઉદય હુવે જબ ભાન.
પડુ પૈયાંકો સયના નજરીયા ડગરીયા અસરીયા બસરીયા.

ન.જીર—બી કદુજાન અબ આપ......

કદુજાન—જો ઇરશાદ.

ગાના.

જાવ જાવ સૈયાં મંય સેજોં ન આઉં
નયન લાગે કહી, રયન જાગે કહીં
કિસે જીકી સુનાઉં જલ જલ જાઉં જીગરકી જલાઉ
ઘરકી રાની હય મહેતરાની એસવાકે ભરે જાકે પાની
મંય જવાની યું ગવાઉં

અબતો કાટો ચયનસે નિસદિન સૌતન સાથ.
અંતકાલ પચતાવગે મલમલ દોનો હાથ

મુઝે તરસાલો તરસાલો હાં પર સૈયાં.

ન.જીર—બી લતીફન, અબ આપકી બારી હય.

લતીફન—બહેતર હય તો બન્દી કબ ઇન્કારી હય ?

ગાના.

રોકત છેલ જો ગેલ હમારી હમ બડ બાગૂત હંય બ્રિજનારી
એક ઇક હો રૂપ દિખાવે ક્રિશ્ન કનૈયા શામ બિહારી

ગાના.

તોરે ઘુંઘર વાલે બાલ બીછુ જયસે કાલે
દરશનમેં બાલે બાલે આફત કે હંય પરકાલે
જયસે કાનન કુંડલ ડાલે.
ગોરે ગુલ ઔર ગાલપર કયસે સોહે બાલ.
જું ચંદનકે રૂખસે લીપટે બિચ્છુ વિયાલ
લ્હેરી જ.હરી જ.હેરાલે બચતે રહેના મતવાલે
નઇ લાગસે નાગન હય પાલે

સબ— **ગાના.**

કયસા કયસા સમાં સમાં સોહના
જો અબ હય સમા વોહ કબ હય સમાં .અજબ હય સમાં
ફુલોંમેં લાલી છાઇ નિરાલી અહા નિકાલી
દેખોતો આલી ડાલીપે ડાલી હરીયાલી
કયારી કયારીપે કયસા હય જોબન ગુલશન ફુલન ભરા દેખો આન
પ્યારી પ્યારી ગુલકારી નિયારી નિયારી ફુલવારી આહાહા વાહ વાહ
દેખો ન્યારી ન્યારી રંગત સહેલી નવેલી અલબેલી
બીનેલી ચંબેલી ગુલેતર .જમાન
ગુલેતર જમા.અ ગુલેતર જમા.અ કયસા કેતકી ચમ્બેલી
જાઇ જુઇ ઓર મોતીયા લા મલનીયા
આજ સહેરા બધઇયાં બનાના હાંહાં ભલા પ્યારી જાન
ભલા પ્યારી જાન ભલા પ્યારી જાન.

બાબ દુસરા પરદા પાંચવાં.

અગલા મકાન.

(ન.જીર રતનકે હાં ગઇ હય, .ગુલામ દસ્તગીરકા .ગુસ્સેમેં ટહ-
લતે દિખાઇ દેના.)

ગુ.લામ—ઉપરે મક્કાર ઔરત યેહે ભોલી સુરત યેહે ફિત્ના.જા સીરત
આઠ બજનેકો આય મગર બીબીકા પતા ન નિશાન. દેખો

આજ આયગીતો જાયગી કહાં, અયસી ચાલાકીયાં તો બહોત જાનતા હું ઉસ્કી રગ રગસે પયચાનતા હું ઉપરે માદર પિદર આ.જાદ શીના બુનિયાદ હમેં તો .હકીમજીકે હાં જાનેકા ધોકા દીયા. ઔર આપ ઉસ ધોતીપ્રશાદ હીન્દુકે હાં જા વ.અદા વફા કીયા વોહ હ.જાર મુઝસે ભેદ ન બોલે મગર .અલીજાનકી ર્‌હે મજાલ: નહીં કે મેરે સામને ઝુઠ બોલે. મુઝે ઉસ્કે કહેનેપર ય.કીન હય. વો.હ .કત.ઇ ઉસીકે હાં ગઇ, વર્ના કહાં ગઇ. અબકે આનેદો .જરા કયસા મ.જા ચખાતા હું કયા કયા ઠીક બનાતા હું. આજ વોક હય ઔર મંય હું. દિલમેં આતા હય બસ ફયસલાહી કરદું.

(આના ન.જીરકા.))

ન.જીર—અય દેખો ડોલી વાલે કહાર દરવા.જે પર ખ.ડે હંય ઉન્કે પયસે તો દેદો.

.ગુલામ—કયુંજી ન.જીર ર્‌હે મંય કુછ કહુંગા તો તુમ ટસવે બહાને બયઠ જાવગી મુફ્તમેં આંસુ બહાઓગી રોતીહો મુંહ બનાતી હો. નહીં કહેતા હુંતો આસમાનમેં ઠીગલીયાં લગાતી હો બસ મંય આજ તુમસે કુછ ન કહુંગા જો કુછ .ગમ હોગા અપની જાનપર સહુંગા. બલ્કે રોજ.કા ઝઘડા.હી મીટા કર રહુંગા. ન હમ હોંગે ન હમપર સિતમ હોંગે ન હમારે દિલકો નિત નએ.ગમ હોંગે. (ચાકુ નિકાલ અપને સરમેં મારનેકા ઇરાદા કરના.)

ન.જીર—અચ્છે ભાઈ મંયને અબ કયા કીયા, તુમને મેરા .કુસુર દેખ લીયા કહોતો સહી મંયતો અબતક તુમ્હારે કહેનેમેં ઔર તુમ્હારી હોકર રહી.

.ગુલામ—ભલા આજ કહાં ગઇથી? .હકીમજીકે હાં ગઇથી સચ બતા મુરદાર નહીંતો અભી...

ન.જીર—આજ...આજતો બેશક મુઝસે .કુસુર હુવા. મગર નાચારોસે મજબુર હુવા. .હકીમકે હાં કા .કસ્દ કીયાથા. લેકિન રાસ્તેમેં વોહ રતન મિલ ગયા. હરચન્દ .જીદકી ન માના, મંય કમબ.ખ્તીકી મારી ઉસ્કે સાથ ચલી ગઇ. ઉસ્કી .જીદ્દતો .ખાતિ-

રમેં ન લાતી મગર કયા કીજીએ બિલકુલ આંખોપર ઠીકરી નહીં રખી જાતી લીલ્લાહ અબતો મેરી સચ્ચાઈપર મ.આફ કરદો ફિર અયસા કરૂં તો જો ચોરકા .હાલ સો મેરા .હાલ હો. અચ્છે ભાઇ અબકી મુઝે અપની દિલાવરી ઔર બહાદુરીકે સદ.કેમેં છોડદે .ગુસ્સા થુકદે.

.ગુલામ—બસ જી તુમ્હારા કયા .હાલ કરેંગે, હમ .ખુદહી મરેંગે. આજ તમામ ઝઘડાહી ટાલતે હંય તુમતો બા.જ આ ચુકી રહેલો હમ અપના ફેસલા કીયે ડાલતે હંય. (સીનેતક ચકુ લે જાના)

ન.જીર—હય હય કોઈ દોડો ઇન્હેં રોકો ભઈ મંય તુમ્હારે .કદમોપર સર રખતી હું. ઔર તુમ્હારે સાથ ઉંમરભર નિબાહકી હામી ભરતી હું અગર અબ કીસીસે આંખભી મિલાઉં તો રહે સ.જા મંય પાઉં.

.ગુલામ—હય યહી બાત ?

ન.જીર—બેશક યહી બાત.

.ગુલામ—તો માર હાથપર હાથ (હાથપર હાથ મારકર ગાના.)

ગાના.

જાની દુશમન તરસન લાગે દમદમ જમજમ ધમકી લાજ કાજ
રયન સેજપર ઝુમ ઝુમહો હિજરત ફુર.કત બિલ.ક બિલક મ.અદુમ
નિસદીન દિલબર મનહર બનાઓ સજ ધજ નકસક ઉલટ પુલટ
ડર ડર મતફિર માન માન દિલશાદ શાદ કર શંકા પરહર
.ખાન્દાનકી આબોતાબ રખ જાન જાન યકતા.

.ગુલામ—અચ્છા .ફ્રશાકી અ.જાન હો ગઇ. હમ .જરા મસ્જીદ તક જાતે હંય અભી નમા.જ પ.ઢકર વાપસ આતે હંય. મગર સુના હય કે આજ વહાં વ.અ.જ હય શાયદ દેર લગ જાય તુમ દરવા.જેકી કુંડી બન્દ કરલો. (.ગુલામ દસ્તગીરકા જાના, ન.જીરકા કુંડી બન્દ કરતા, અંદરસે કરમઇલાહી ઔર મહેરઇલાહીકા કુંડી ખટખટાના.)

કરમઇલાહી—(અંદરસે) બી સા.હબ અજી બી સા.હબ અજી

ન.જીરજાન સા.હબ.

ન.જીર—કૌન સા.હબ હંય ?

કરમઇલાહી—જી બન્દએ .ખુદા દરે દૌલતપર આએ હંય. હમારે મીયાંસા.હબ તશરીફ લાએ હંય. ગાડીમેં સવાર હંય. અન્દર આનેકે લીયે ઇજા.જતકે .ખાસ્તગાર હંય.

ન.જીર—(ખુદસે) ઇલાહી કયા કરૂં! બુલાઉં ન બુલાઉં! .ખુદા મા.અ-લુમ કૌન મીયાંસા.હબ તશરીફ લાએ હંય! કયા કામ હય! ઇસ બુલાનેકા કયા અન્જામ હય? ડરતા રહે હય કે જીસ .જાલીમ જલ્લાદ પેશાકા બાત બાતમેં ચાકુ હય. આજકલ ઉસ્કા .કાબુ હય, મેરે ઉપર કયસી કયસી તાકીદ હય. મગર ઇસવ.કત ચસ્મપોશી મેરી .જાતી .ખુલ.કસે બ.ઇદ હય. મુનાસિબ હય કે કુંડી ખોલદું (ન.જીરકા કુંડી ખોલના, અન્જુમકા આના. ન.જીરકા અન્જુમપર ફરેફ્તા હોના ઔર છાતીપર હાથ માર કર અપના ઇસ્ક .જતાના)

ન.જીર—(સર ઝુકાકર) જનાબ.

અન્જુમ—આદાબ.

ન.જીર—આઇએ જનાબ તશરીફ લાઇએ.

અન્જુમ—જીહાં .હાજીરતો હુવાહું અગર મહેરબાની ફરમાઇએ.

ન.જીર—.જહે નસીબ.

શ.એર.

વોહ આએં ઘરમેં હમારે .ખુદાકી .કુદરત હય,
કભી હમ ઉન્કો કભી અપને ઘરકો દેખતે હંય.
હાંહાં ઇસ કા.લીનકો પાયમાલીસે ઇ.જ.જ.ત દીજીએ

અન્જુમ—બસ મ.આફ કીજીએ રહે હમારા મુંહ કહાં હય કે પશ-મીનાકી .કાલીનપર બયઠનેકા ફ.ખ્ર હાંસીલ કરે, ભલા કહાં ઇસ ફલક મરતબા કા.લીન વતકીએકા સાહારા, કહાં મંય બિચારા.

ન.જીર—હાંહાં ઠીક હય હમભી સમઝતે હંય.

શાએર.

મેરે બોરીયોંકી કહાંથી યહે ક઼િસમત,
જો ક઼દમોંસે હ઼જરતકે પામાલ હોતા.
ખ઼યર ન સહી આઇએ આપકો આંખોપર બીઠાએં મગર દર્દ
યહે હયકે પલકોંકી નોકેં ન ચુભ જાએં.

અન્જુમ—અલ્લાહરે નુકતા રસી (હાથમેં હાથ લેકર બયઠના)

ન.ઝ઼ર—જનાબકા ઇસ્મ શરીફ઼.

અન્જુમ—બે.ખ઼ુદ ન.ઝ઼ીર.

ન.ઝ઼ર—સા.હબ યહેતો કુછ બાત ન હુઇ એક ક઼િસ્મકી રા.જદારી ઠહેરી મુલાક઼ાત ન હુઇ. શાયદ હમકો .ગરીબ સમઝકર નામ બતાનેસે .આર હય, કયું જી કયા ઇસી વાસ્તે ઇન્કાર હય?

અન્જુમ—જીહાં જયસા કુછ આર હય સબ આપપર ઇજ઼.હાર હય. .આર હય તબતો ઠોકરેં ખાતે દરે દૌલતપર ચલે આતે હંય. અગર પ્યાર હોતો .ખ઼ુદા જાને કયા .હાલહો, ફ઼િરતો ગ઼ાલિબન સુરત બેમિસાલ હો.

ન.ઝ઼ર—ફ઼િર નામ કયું નહીં બતાતે? લો હમસે પુછલો.

અન્જુમ—અજી આપકે નામકા કયા કહેના ઔર કયા દરિયાફ્ત કરના સુરજકી તર.હ રૌશન હય કૌન નહીં જાનતા કે મહમે.જહો, મહેરે તનવીર હો યહે કૌન કહેતા હય કે બી ન.ઝ઼રહો તુમતો બેન.ઝ઼રહો અ.ગલબ હય કે તુમ્હારી મિસાલ કોઇ સુરત નહો ઔર નામ અપના ઇસિ વાસ્તે નહીં બતાતા હું મુમકિન હયકે મેરે નામકી તુમ્હેં કુછ .જુરૂરત નહો.

ન.ઝ઼ર—બસ .હ.જરત બતા દીજે આપના નામ. ".ખ઼ાતિરશિકનીકા અન્જામ.

અન્જુમ—નહીં નહીં મુજે કિસીકી .ખ઼ાતીરશીકની મન્જુ.ર નહીં નામો નશાન છુપાના કોઈ .જુરૂર નહીં. યહે .ખ઼ાકસાર હોશો હવાસ ગુમ .જરરા મિ.કદાર અન્જુમ. લાહોરકા રહેનેવાલા તિજાર પેશા આદમી હય.

ન.જીર—અલ્લાહ તેરા લાખ લાખ શુક્ર હય નામતો બતાયા લેકિન બુરા ન માનના વતન અબભી છુપાયા ઔર અગર નહીં છુપાયા તો બ.ખુદા અપને વતનમેં આપભી બ.ડે અનોખે ઔર નિરાલે હંય, ક્યું કે .કત.અ વ.જ.અ પહેનાવા સાફ કહે રહા હય કે દહેલીકે રહેનેવાલે હય.

અન્જુમ—અલ્લાહરે ભોલપન જનાબ મુમકિન હય કે .ખાકસાર લાહોરકાહી રહેનેવાલાહો ઔર દહેલીમેં આકર યહાં કે હમ ચશ્મોંસે રબ્તો .જબ્ત પયદા કરનેકે લીયે યહાંકી તર.હ વ.જ.અ ઔર લિબાસ અ.ખ્તેયાર કરલીયા હો.

ન.જીર—તો ક્યા આપ પન્જાબી હંય ?

અન્જુમ—ઉફ્રે તસાહિલ વહાંતો બાલકી ખાલ ઉતરતી હય. ઔર હમેં એક એક મીનટ એક એક સાલકે બરાબર ગુ.જરતી હય. મુબાદા કોઇ મુ.ખિલે સો.હબત આય. જી કી જીમે રહે જાય.

ન.જીર—મેરે દિલમેં પેસ્તરહી રહે .ખયાલ ગુ.જર રહે હંય મગર આપહી નામ વામ બતાનેમેં ઝઘ.ડા કર રહે હંય. દેખિયે હાય વોહ.......(રહે જુમ્લા એકટ પર .ખત્મ)

અન્જુમ—બસજી મુઝે સબ મા.અલુમ હય. તમામ કયફીયત મફ-હુમ હય. ઇસી વાસ્તે તો મંય નહીં ચાહતા કે કિસી બદમાશકે મુંહ લગું .ગુલામકે ચહેરે ચઢું (ન.જીરકા ઝેપના) બસ ઇસ .ગનીમત વક.ત હા.જેરીસે દો મુદ્દ.આ હંય અવ્વલ જામેશરાબ અપને હાથસે તુમ્હેં પિલાના દોમ આઇન્દા મુલા.કાત કે લીયે આપકા મનશા પાના.

ન.જીર—જનાબ શરાબ તો મંય પીયા નહીં કરતી ઔર દુસરી અયસી બાત હય કે જીસકા જવાબ કભી દીયા નહીં કરતી.

અન્જુમ—હાય ઇસે કહેતે હંય જવાબ સાફ ગુસ્તા.ખી મ.આફ ક્યા આપને કભી ઇસકા મ.જા નહીં ચખા હય. યા હમને અપને હાથોંમેં જ.હર મિલા રખા હય.

ન.જીર—જી મુઝે .અહદતો નહીં હય શરાબસે, મગર ક્યા .અ.જ

કરૂં જનાબસે મુઝે નશા તેઝ હો જાયગા તો આપકે હાથ ક્યા આયગા?

અન્જુમ—અહદો પયમાનસે ક્યા સરોકાર હય, હાં કીસી મુઆમિલેકા આપકી ઇનાયતપર દારોમદાર હય.

નઝીર—જ્યાદા હુજ્જત ફુઝુલ હય.

અબીયાત.

પીલી અગર મીલી ન મીલી ખયર રહે શરાબ,
હાં કુછ બુરી નહીં હય અગરચે ભલી નહીં.
સરકાર મય પીલાએં તો ફિર ક્યું ન પીજીએ
ઝાહિદ નહીં મંય શેખ નહીં કુછ વલી નહીં
(શરાબકા જામ પીના.)

અન્જુમ—રૂમાલ ચાહિયે તો લીજીએ.

નઝીર—નાગવાર નહો તો ઝરા દીજીએ મગર ખરાબ હોજાનેકા ડર હય.

અન્જુમ—ઇસ બાતકા ડર નહીં ખુદા કરે અયસા હોભી કહીં
(ઇસ મઝાકે જવાબ મેં નઝીરકા કસમસાના)

નઝીર—અચ્છા તો અબ આપભી તો...............

ગાના.

સુરત તો દેખો લો દુખ્તે અંગુરકી,
દી હય ફરંગનકો કોહી બીલ્લુરકી,
ભર ભર પ્યાલી લો બોતલ ખાલી હો,
અય દિલબર જાની મીલેગા મઝા ક્યા ક્યા.
પ્યાલી ભરભર આપહી પીવેં હાં બખુદા જો નશાહો,
સીવા તો હો ક્યા હો બુરા દિલરૂબા સમઝે.

અન્જુમ—તો આઇન્દા મુલાકાતકી ક્યા સુરત ઠહેરાએં.

નઝીર—જો આપ પસન્દ ફરમાએં મંય હઝાર બદસલીકા ઓર બેતમીઝહું મગર જીતેજી આપકી કનીઝ હું.

અન્જુમ—યહેતો મહેરબાનીકી બાત હય. મગર એક બહેતર સુરત

મુલા.કાત હય. કલ મંય ઇન્કો (મુલા.જીમકી તરફ ઇશારા) મુજરેકી સાઇ દેનેકે વાસ્તે ભેજુંગા ઔર બાગમેં જલસા કરૂંગા. બસ વહીં ચલેંગે ઔર ર.કીબકી છાતીપર મુંગ દલેંગે.

ન.જીર—જયસી .ખુશી, જો મેર.જી બન્દી ફરમા બરદાર હય. મુઝે કયા ઇન્કાર હય.

અન્જુમ—અચ્છા આદાબ.

ન.જીર—તસલીમ જનાબ. (રૂ.ખસત.)

બાબ દુસરા પરદા છઠ્ઠા.

રાસ્તા.

(ગુ.લામ દસ્તગીરકા દા.ખ્લા.)

ગુલામ—ન.ઉ.જો બીલ્લાહે મીનશ શયાતીન અરે ઓ ના.ખુદા તરસ શયતાન, અરે ઓ મુ.જી દુશમને ઇમાન લ.અનત હય તુઝપર ઓ ઇન્સાનોંકે વર.ગલાને વાલે ફિટકાર હય તુઝપર ઓ મુસલમાનોં કે બહેકાને વાલે અરે ઓ રાંદએ દરગાહ તુઝે .ખુદાકી માર બદ.જન અરે ઓ .અ.જા.જીલ કારે .ખયરકે દુશમન જો તુ કરે સો થો.ડા આહ તુ .ખાનએ .ખુદામેંભી નચુકા. વહાંભી મેરા પીછા ન છો.ડા કયા તુઝે મેરે સાથ કુછ લાગ હય? અરે ઓ .જાલીમ તેરી અદના કરતુતભી .જાહિદકી જલાનેવાલી આગ હય. .હયફ હય કે આજ મોલવી સા.હબને વ.અ.જમેં ફરમાયા હય. બ.ગર ત.જકી યએ દિલ વતસફીયએ .કલ્બ નેક નીયત નહીં હોતી. ઔર બ.ગયર નેક નીયતીકે નમા.જ દુરસ્ત નહીં હોતી. ઇસી તા.જીયાનયે હિદાયતસે ડરકર મંયને આજ .ખયાલાતે દુનયવીકો દિલમેં ન આનેકા હરચન્દ બંદોબસ્ત કીયા. મગર ઉસ શયતાન બેઇમાનને મેરા .હૌસલા પસ્તકીયા. ઔર અપને ચલતે હુવે પુર.જે મવક્કલ .હસદકો મેરે દિલતક પહોંચાયા ઓર રૂ.હપર અયસા સ્સકકા બીર બીઠાયા કે સુન્નતો ફ.ર્જ સબકા ધ્યાન ભુલાયા ઔર યકબયક યુસુફકી

શાદીકે જલસેકા સમા સુહાના ઉસમેં રતન ખતરી .જાદેકા આના ન.જીરસે આંખેં .લડાના દામે મુ.હબ્બતમેં ફાંસના ફંસાના. આંખોંહી આંખોમેં સફાઇ ન.જીરકી વ.અદા વફાઇ મેરા .ગુસ્સેમેં લાલ હોના. ન.જીરકા મિન્નતસે રોના અ.ખીર અન્જામ જફા થા.અની પયમાંને વફા વ્હે સબ કુછ આંખોંમે ફિરને લગા નમા.જકી નીયત કરનેવાલા દિલ મહસુસાતે દુનિયામેં ધિરને લગા. હાય મેરી નિયત કયા હુઇ બ.ડી ભારી .ખતા હુઇ કે નમા.જ .કે.જા હુઇ! વ્હે મેરી બદગુમાની ઔર બે.એ.તેબારી દાવરે મ.હશરકે રૂબરૂ શરમીન્દા કરનેકે ઇ.લાવા મેરી પ્યારીકોભી ચયન:લેને ન દેગી. બલ્કે કીસી રોજ. મેરીભી જાન લેગી. અલ્લાહ અકબર મસ્જીદસે નમા.જ પ.ઢકર આયાહું. મગર ઇસી દ.ગદ.ગેસે ધબરાયાહું કે મકાનપર કોઇ નયા ગુલ નખિલાહો ન.જીરસે કોઇ આન મિલા હો. જલ્દ ચલું ઔર દેખું, (જાના.)

બાબ દુસરા પરદા સાતવાં.

નજી.રકા મકાન.

કરમઇલાહી વ મહરઈલાહીકા આના.)

દોનો—અસ્સલામો .અલયકુમ.

.ગુલામ—વ .અલય કુમુસ્સલામ.

કરમઇલાહી—મી.જાજે મો.અલ્લા.

.ગુલામ—અલ.હમદોલીલ્લાહ. આપ કહાંસે તશરીફ લાએ હંય ?

મહરઈલાહી—જી યહીં સદરબા.જારસે આએ હંય.

ગુ.લામ—કયા ઈરશાદ હય?

કરમઇલાહી—જી .હા.જેરીસે એક મુરાદ હય.

.ગુલામ—ફરમાઇએ.

કરમઈલાહી—તો .જરા ઉસ્તાદજીકો બુલાઇયે.

ગુલામ—(અલીજાનકી તરફ ઇશારા કરકે) આપ હંય.

મહરઈલાહી—બહેતર હય મીયાં ઉસ્તાદ !

અલીજાન—બન્દાનવાજ ખુદા હુજુરકો સલામત રખે ઇરિશાદ ?

મહરઈલાહી—કુછ તખલીયેમેં ગુફતગુ કરની હય ઇધર આઇએ.

અલીજાન—હાજીર હુવા ફરમાઇએ.

મહરઈલાહી—વોહ આપકી શાગીર્દકે મુજરેકા કયા મા.અમુલ હય ?

અલીજાન—જનાબ યહે કીસ્સા તો બહોત તુલ હય. મગર તુલસે કયા હુસુલ હય. કયા કહું મંયને હજાર જાનકાહી લાખ તબાહીસે ઇન્હેં વોહ વોહ ચીજેં બતાઈ હંય. કે ઉન્કે કામસે દુરગાબાઈભી શરમાઈ હંય. અગર ઉનકામોંકી તરફ ખયાલ કરેં ઓર જો કુછ હમ માંગેં ઓર હુજુર દેં વોહ થોડા હય. મગર હમને અપની નામ આવરી કે લીએ સબ કુછ છોડા હય. કયું કે,

શાએર.

માલ યા દૌલત ન આએ હાથ ઇસ્કા ગમ નહીં.
નામકી દુનિયામે જો રહે જાય તો કુછ કમ નહીં.

ઇસિલીએ મુજરેકા મા.અમુલ બહોત કલીલ મુકરર કર રખા હય.

મહરઈલાહી—આખિર કયા હય ?

અલીજાન—મેરે દસ્તુરકે ઇલાવા સિર્ફ તીસ રૂપય હંય હુજુર.

મહરઇલાહી—અચ્છા યહે તો મન્જુર મગર અપની દસ્તુરીભી ફરમાદીજીએ.

અલીજાન—અજી ઇસકી ફિક્ર ન કીજીએ સિર્ફ નશા પાનીકા ઇન્તેજામ કરદેના.

મહરઇલાહી—ઇન્તેજામ કરદેના યહે એકદિનકે લીયે યા હમેશાકે ?

અલીજાન—સરકાર આપતો જાનતે હંય હમારે પેશેકો ઘાસીરામ ઠેકેદારસે અફયુન ઓર પયમુ હુસનસે બાલાઇ ઉધાર લેકર ખાતે હંય ઓર આપ જયસે સખી દાતા લોગોંકી જય મનાતે હંય.

મહરઈલાહી—હ.જરત ર્હેતો આંપને બહોત એદબ સુનાઇ ગોયા એક સાઇ ઔર તમામ .ઉમ્રકી કમાઇ.

.અલીજાન—અજી જનાબ અયસે અયસે અમીરોં ફકીરોંકે ન.જદીક કોઇ બાતભી હૈ। મેરી દસ્તુરીકી કુછ ઔ.કાતભી હૈ। બસ એક પચ્ચીસ રૂપય ઠેકાદારકે ચાહિયે ઔર પન્દરા રૂપયકા ધુંસનકા .કર.જદાર હું ઔર કોઇ બીસ રૂપયકા આઇન્દાકે લીએ ખ.વાસ્તગાર હું.

મહરઇલાહી—પચ્ચીસ ઔર પન્દરાહ ચાલીસ ઔર બીસ સાઠ.

કરમઇલાહી—.ખુબ ગોયા સંગતકે તીસ ઔર .હજ.રતકે સાઠ વાહરે .અ.કલમન્દ દસ્તુરી મુજરેસેભી દોચન્દ.

મહરઈલાહી—નહીં .હ.જરત મુજરેકે રૂપય તો હમેં મન.જુર હંય બા.કી સબ ઝુઠે ધંધે હંય.

અલીજાન—જનાબ! અયસે તાએફેતો પાનસો રૂપયકોભી મન્દે હંય.

કરમઇલાહી—બસ મ.આફ કીજીએ ર્હે છમકે તો અયસે વયસે ઉલ્લુઓંકે ફાંસનેકે ફન્દે હંય હમેં તો .ખુદ કમીશન બટેકી ફીક હય દસ્તુરીકા કયા .જીક હય?

.અલીજાન—હુ.જુર મંગલા મખ્ખી લેગોંકી દસ્તુરી તો બંધી પડી હય. કુછ છિપી બાત નહીં, બલ્કે મશહુરો મા.અરૂફ હય, રહા ઇન.આમો ઇકરામ વોહ .કદરદાનીપર મો.કુફ હય

.ગુલામ—મીયાં ઉસ્તાદ ર્હે કયા .કીસ્સા હય?

.અલીજાન—અજી મીયાં મુજરેકી સાઇકા મુ.આમીલા હય.

.ગુલામ—હંય કયસા મુજરા કયસી સાઇ ર્હે બાલાહી બાલાકાર રવાઇ? જાઇએ મીયાં જાઇએ ઔર કિસીકિ સાઇ દીજીએ મ.આફ કીજીએ યહાં સાઇ વાઇકી .જુરરત નહીં હય ઇન્હે મુજરેકી ફીરસત નહીં હય.

.અલીજાન—ભલા મીયાં ભલા હાય મહીનોંકા ટુકડા મુફતમેં ચલા.

(આના નજી.રકા)

ન.જીર—ઉસ્તાદજી કયા ફિક હય! કૌન મુજરેકા જી.ક હય!

.અલીજાન—અજી ય્હે મીયાં તશરીફ્ભી લાય હંય.

ન.જીર—કયું .હજ.રત આપ કહાંસે આય હંય.

કરમઇલાહી—જી હમ અન્જુમ સૌદાગરકે મુલાજી.મ હંય. ઉન્કે ઔર આપકે .ખાદિમ હંય. મુજરેકી સાઈ દેને ઔર આપકો લેને આયથે, ઉસ્તાદજી એક .જરાસી .હુજ્જતપર જમ રહે હંય, હમ કહેતે હંય કે બ.ખુદા હમારી સરકાર જયસે દરિયા દિલ લોગ દુનિયામેં બહોત કમ રહે હંય.

ન.જીર—અજી ય્હે આપકી મહેરબાની હય. હમેં તો અયસેહી ફૈયા.જ લોગોંકી તલાશ હય કયુંકે યહી મ.આશ હય.

મહેરઇલાહી—દેખો ના ય્હે મીયાંભી ના.હ.ક ખ.ફા હોતે હંય. હાથ આઇ દૌલત ખોતે હંય.

ન.જીર—ઇન્હેં મંય મનાતી હું સમઝાતી હું (.અલીજાનકા મહેર ઇલાહીકે કાનમેં કુછ કહેના, નજી.રકા .ગુલામ દસ્તગીરકો સમઝાના.)

મહેરઇલાહી—(.અલીજાનસે) હાં મીયાં હમારી સરકાર કે હાંસે હ.જારોં રૂપયકા દરમાહા તો દુ.આગો લોગોંકા મુ.કર્રર હય. બીસીયોં .જરીફ દાસ્તાન ગો મા.અમુલસે આતે હંય. ઔર સેંકડો રૂપયા બાતકી બાતમેં લે જાતે હંય. ઉન્કી દાદો દહશકા કયા ઠીક હય? તુમ્હારીહી કોઇ બાત પસંદ આ જાય તો માલા માલ કરદેં બીબીકોભી નિહાલ કરદેં

.ગુલામ—(ન.જીરકે દમમેં આ કર) હાં તો જ.રા સવેરે આના .ખબરદાર દેર ન લગાના મંય .જરા દરીયાપર શિકારકો જાતા હું.

ન.જીર—બહેતર હય. બિસમિલ્લાહ કીજીએ મગર રાસ્તેમેંસે અલ્લાદીએ ઔર વ.હીદા વ.ગયરાકો ભેજ દીજીએ. (કરમ ઇલાહી વ.ગયરાસે) ચલીયે જનાબ (જાના સબકા)

બાબ દુસરા   પરદા આઠવાં.

બાગ.

(અન્જુમકા નઝ.રકી ઇન્તે.ઝારીમેં બયઠે દિખાઇ દેનાં.)

અન્જુમ— ગાના.

કુછતો મુઝકો દિલે બેતાબ સંભલ જાનેદે
ઉન્કે આનેકી ઘ.ડી તો .જરા ટલ જાનેદે.
અય અજલ તેરે .કદમ હંય મેરે સર આંખોંપર,
પર ઉન્હેં દિલ મેરા તલેવાં તલે મલ જાનેદે
ઇન્તેઝા.રે બુતે પુરફુનને જોકી જાં તલબી,
દિલ પુકાર ઉઠા કે અરમાન નિકલ જાનેદે.

અબીયાત.

અટખેલીયાં નસીમકી ચૌકાંએ હંય હમેં
અયસે લગે હંય કાન સદાએ .ખુરામ પર,
મંન.ઝુર દિલ હય એક બુતે પરદાં નશીંકી દીદ,
આંખેં જ.ડી હંય રોઝ.ને દરકે મુ.કામ પર
.ખયરતો હય અરે દિલે બેતાબ,
ઇ.જતેરાબીકી આ.ખીરશ કુછ .હદ
વ.અદએ વસ્લ ચું શવદ ન.જદીક,
આતીશે શૌ.ક તે.જ તર ગરદદ.

દેખીએ ય્હે મેરે આહો નાલે ઉસ બુતે બે ર.હમ તક જાતે હંય યા નહીં, વોહ યહાં આતે હંય યા નહીં?

અશ.આર.

વોહ માહવશ ન આયા બાતોંમેં રાત કાટી,
માનીંદ ચશ્મે અન્જુમ આંખોંમેં રાત કાટી,

મગર— બાગમેં ગુલ ખિલે જાતે હંય કે વોહ આતે હંય,
ઉંગલીયાં સર્વ ઉઠાતે હંય કે વોહ આતે હંય

દેખીએતો સહી.

તમા.ઝયાં હંય ક.હરકી રફતારે યારમે,
તાઉસ મોર બન ગએ હંય રક્ષ ગુ.લ્જારમેં

(આના ન.ઝરકા)-

આઇએ આઇએ ન.ઝીર જ.હે ત.કદીર

અય આમદનત બાઇ.સે આબાદીએમા,

ન.ઝીર— દીદાર તુ શુદ મુજબેસદ શાદીએમા

(ન.ઝરકા બા.ગમેં ટહલના)

અન્જુમ— નમનાક દેખતીહો જો દર હલ.કએ ગયાહ,
પુતલી બિછી હુઇ ર્હે મેરે ચશ્મ તરફી હય.

ન.ઝીર—હાં હાં મંય સમઝી બલકે અવ્વલહી સમઝ ગઇથી.
આંખેં બિછી હંય જાલકી રસ્તેમેં દુરતક,
આમદ ક.ફસકી સિમ્ત જો મુઝ મુસ્ત પરકી હય.

અન્જુમ— ખીંચ લાઇ હય મેરી આહેરસા આપકો યાં
ઇસ્તરફ ઘરસે ચલે આપતો મજબુર ચલે

ન.ઝીર—નહીં યું કહીયે.

આય મક.તલમેં બહર તૌર તુમ્હારે જાંબા.જ,
થક ગએ પાઉં તો આંખોંસે બદસ્તુર ચલે.

અન્જુમ—.ખયર મેરી તક.દીર અહાહા ન.ઝીર! આજકાભી કયા સુહાના સમા હય, અયસા દિન રો.જ રો.જ કહાં હય?

અબીયાત.

સાયએ ર.હમતે ઇલાહી હય,
ર્હેજો છાયા હુવા સ.હાબ હય અ.જ;
કી ફરીસ્તોંકી રાહ અબ્રને બંદ
જો ગુનહ કીજીએ સવાબ હય આજ.

મજબુરહું મ.આફહી કીજે મુઝે .હુજુર
ઝેલું જો ઉંસકા જોશ ર્હે તા.કત નહીં મુઝે

અન્જુમ— સાદા મિ.જાજ સાદા તબી.અત હય .ખાકસાર
ચુનો ચરાકી .ખાક લયા.કત નહીં મુઝે

હો ઘુંટકી પીયો પે પીયો એક જામમેં
ઇસ્કે સીવા હય કોઇભી .હસરત નહીં મુઝે.
(દોનોકા શરાબ પીના)

ગાના.

તોરી કયસી કટીલી ન.જરીયા જાન, મેરે સીનેમેં લાગી
કટરીયાસી આન.

ડારો અન્ચલ ન છેદો પ્યારી કલકલ.

ન.જીર— મંય જાઉં તોરે બલબલ
અન્જુમ—મંય .ગુલામ એહાંમહું ભરભર જામ ઉડ.ાના, .ગમ
આલામ ઉડ.ાના
ન.જીર— ઇસમેં નામ નહીં મધ પે .અબસ .જોર જતાના.
.અલીજાન—અચ્છા કામ નહીં યેહે .ખુશ અન્જામ નહીં યેહે
અન્જુમ—તુ મત ડર દિલબર ભરભર ચટ કર
ન.જીર— બસ કર બસ કર દિલ કરે થરથર
(અન્જુમકે અહબાઓંકા આના, ન.જીરકા મુજરા શુરૂ.અ હોના)

ગાના.

નહીં તોરે જોબનકો ન.જરીયા લગ જાએ
દુલારી ગુઇયાંકા બાંકા જોબનવા હેરે
હય મનવા સબમેં .આલા આલા હય તુ ઓ સુંદરવા
બદન પાક તોરા ઢંગ નિરલવા
વારી જાઉં લાખનમેં એક પીયરવા અદા કીયા હય તોરા
રંગ સઢલવા.

ગાના.

યેહે કયા હય કચ્ચે અનાર નાર તેરી અંગીયામેં
તુમને ચુરાએ ગોરી હમને યેહે પાએ દિખલાઓ એકબાર
ભાલીસે આંખે ચુરાકે ન જાઓ પકડેંગે પહેરાદાર
ચોરીકા બટવા દિખાના પડેગા કયા હય સોચ બિચાર
હમસે મિલોગી તો બચના હય મુમકિન વર્ના હો .ઇજ્જત ખ્.વાર

અન્જુમ—લીજીએ યેહે પાનોકે વાસ્તે .હકીરકા ન.જરાના.

ન.જીર—ર્‍હે કયા, ર્‍હે મો.હતાજોંકો દીજીએ મુઝે કયા આપને પય-સેકી .ગર.જી યા રૂપયકી મો.હતાજ જાના. કયા મંય ઇસી વાસ્તે યહાં આઇહું કહીયેતો ઇતિનીહી અશરફીયાં આપકે ક.દમોંપર વાર કર ફેંકદું. આહ મંયતો ઇસ ભોલી સુર-તકી ભુકી મગર તુમને અચ્છી ક.દર કી મેરી મુ.હબ્બતકો રૂપયોંસે મોલ લેતેહો સા.હબ ભલા કયું ર્‍હે દિલેના :તવા-નપર ચરકે દેતેહો.

.અલીજાન—ભલા જબ સંગતકી ઉલટી ફૈયા.જીહોં, તો ઉસ્તાદ ભ.ડવે કયું રા.જીહોં, યહાં તો ગ.જકે સારે બાલ ઔર સરં-ગીકા તમામ બેરો.જા ધિસ ગયા. હાય હાય ચનેકે સાથ ધુન પિસ ગયા. મહીનોંકા .ખરચ એક .જરાસી બાતમેં ગયા. હમારા ટુકડા તો ઇસ .ઇશ.ક આશિકીકી મહારાતમેં ગયા. ર્‍હેતો કહે સુનકર છુટ ગયે હમતો મુફતમેં લુટગએ. .ખયર સમઝા ! જાયગા કભી હમારાભી વ.કત આયગા. (ન.જીરસે) બીબીજી ! બસ ચલતીયોંકા પાનવાન ખા લીજીએ અબ ચલનેકો હંયં દેખતી નહીં કયા વ.કત હય ચિરા.ગ જલનેકો હંય.

ન.જીર—ચલતે હંય, કહાંકી તબાહી આઇ યા ઇલાહી કહીં ગાડ.ીયાં તો આએં યા પ્યાદા પાહી ભાગ જાએં.

.અલીજાન—અજી હમેં તો મીયાંકા ડર હય, વર્ના તુમ મુ.ખતાર હો આપકા ઘર હય.

ન.જીર—કયા કહેં હમેં તો ઉસ .જાલીમમીયાંકે .ખૌફને ખા લીયા બાક.ીહી કયા રહા હય. હર તર.હ અપને આપકો ધુલાલીયા.

અન્જુમ—પ્યારી બેઅદબી મ.આફ. કયા કહું ર્‍હે તેરી બેબસી ઔર મજબુરી દેખી નહીં જાતી મેરા બસ હોતો તુઝે દુ:ખસે .જીરૂર નજાત દું :સુના આ તુ મેરે હાં આજા. (ન-.જીરકા કુરસી પરસે ઉઠ દોનો હાથ અન્જુમકે ગલેમેં ડાલ કર રોના) હંય હંય દેખો દેખો કયા કરતી હો ન.જીર ઇતના નરોવ અયસી બે.જાર ન હોવ.

નઝીર— શે.અર.

મુજકો રોનેકો ન તુમ મન્અ કરો અય પ્યારે,
ગમે દિલ કરતી હું મંય દિદએ તરસે ખાલી.

અન્જુમ—દેખો વોહ તુમ્હારે મીરાસી વીરાસી દેખેંગે તો કયા કહેંગે! અયસા ન કરો. મુબાદા તુમપર મુંહ આએં યા ઉસ જલ્લાદસે જાકર લગાએં.

નઝીર—વાહ અયસી તયસી ઉન મીરાસીયોંકી, કોઇ મુઝે ઉનડોમ ઢારીયોંકા ડર હય, હાં મુઝે તો ઉસી બેઇમાન સીતમગરકા ખતર હય. હાય ર્હે ન હોતા બસ કયા કહું...

અન્જુમ—ઇતના ન ઘભરાવ. જરા સબ્રકો કામમેં લાવ. આજ મંય લાહોર જાનેકા કસ્દ રખતાહું ઇન્શાઅલ્લાહ પુરા હોને દીજીએ મેરે ઇરાદેકો ફિર દેખ લુંગા. ઉસ કમીને હરામ જાદેકો.

નઝીર—(ચોંકકર) ઓહો, કયા આપ લાહોર જાએંગે? યું જલાએંગે ગજબ હાય ર્હે સિતમ ટુટેગા મગર કબ! (અંજુમકા ચુપ હોના) હાં હાં ચુપ નહો કુછ તો કહો.

અન્જુમ—કયા બતાઉં! અગર ખફા ન હોતો જબાનપર લાઉં.

નઝીર—નહીંજી મંય કયું ખફા હોને લગી (રૂઠકર) જો મરજી જયસી દિલમેં આય સુનાઇએ. જહાં જી ચાહે જાઇએ.

અન્જુમ—બસ યહી તો ખરાબી હય. ઇન્હી તેવરોંસે તો મુઝે લાજવાબી હય કયા કહું કુછ અયસીહી સખ્ત જુરૂરત હય વર્ના તુમ્હેં છોડકર જાઉં કોઈ મુઝે વહશત હય?

નઝીર—તો કયા આજહીકા ઇરાદા હય?

અન્જુમ—મજબુરી અસબાબભી બંધા રખા હય ઇજાજત હય.

નઝીર—ભલાજી આપતો ઉધર સિધારે, મેરી તસકીનકી કયા સુરત હય.

અન્જુમ— અશઆર

કુચકી અપને અબ તયારી હય.
તેરા હાફિજ જનાબે બારી હય.

નઝીર— મંય મર ગઈ સુન ઉસ્કે સર અન્જામ સફરકા,
આ.ગાઝકી દેખા ન કુછ અન્જામ સફરકા.
મત જાન નકમ્મા મુઝે હમરાહ લીયે ચલ,
કરતી ચલુંગી સાથ તેરે કામ સફરકા.
મંય કિસવરે હસ્તીહીસે અબ કુચ કરૂંગી.
આગે ન મેરે લીજીઓ અબ નામ સફરકા.

અન્જુમ—પ્યારી તુ ના.હ.ક .હયરાન હય, ઇન્શાઅલ્લાહ એક હફતેકે બા.અદ ફિર યહી સા.જો સામાન હય.

નઝીર—બસ જી રહેં, સા.જો સામાન તો હોલીયા, અપની હમારી કહાં ત.કદીર હમેં તો વહી .કબ્રકે માનીંદ કમરા ઓર પલંગ ગોયા ન.જીરકા તાબુત. અબ રહે હારતો મારૂત તો બસ વહી એ બુત બે પીર .ગુલામ દસ્તગીર, મગર .ખબર જીસ્તરહ હોગા હમતો દિલકો મારેંગે મુસીબતકે દિન ગુ.જારેંગે

ગાના.

શબે હિજરાંકે .ગમ હમ ખાએ જાએંગે.
જાએતો જાએ જાન બલાસે વલે સદમોંકો દિલમે
છુપાએ જાએંગે
.ખોફ રૂસવાઇસે ઈ.ખફાએ અલમ કરતી હું,
આહ અંદા.જએ અંદોહસે કમ કરતી હું.
.જીસ્ત કપની જો .ખયાલે શબે .ગમ કરતી હું,
રૂ.હ કહેતી હય તુઝે નક.શે ક.દમ કરતી હું.
કયું કે મંય કુચ સુએ મુલ્કે .અદમ કરતી હું
.ગમે હિ.જ્રે સનમમેં અદમમેં બસાએ જાએંગે—

અન્જુમ—અપના સર આપ તહે તે.ગે સિતમ કરતા હું
જી.ન્દગ.નીકી હરી શા.ખ .કલમ કરતા હું.
શરબતે વસ્લમેં આમેજ.શ સમ કરતા હું
જા.હિરા .ગમસે નમો ચશ્મકો નમ કરતા હું
દિલમેં પર હાય સનમ હાય સનમ કરતા હું
નહિં બસકે હંય રસકે રહે ચસકે સતાએ જાએંગે

હંય હય કયસી બાતેં કરતી હો નજીર.

ન.જીર—બાતેં કયા તુમ દેખકી લેના મેરી હોનહાર ત.કરીર

અશ.આર.

સરપે હર શ.ખ્સકે હરવ.કત .ક.જા ખેલતી હય
જી.ન્દગાનીકા મેરી જાન ભરોસા કયા હય
એક .જરા ઠેસસે હોતા હય ફના શકલે .હુબાબ,
દેખતે હો નકે ઇન્સાનમેં રખા કયા હય?

અન્જુમ— .ખૌફે ગુલચીં .અબસ અંદેશએ સૈયાદ ફુજુ.લ.
.ખારે .ગમ ખાએંગે જો આએંગે ખટકા કયા હય
ગુલ ખિલાએગી નએ .ઓહદે જવાનીકી બહાર
આપ હંય .ગુન્ચએ નોરસ અભી દેખા કયા હય

ન.જીર—હાય મરનેકે લીએ કોઇ વ.ક.ત મુ.કરર નહી હય. મૌત બુઢે ઢહેરોંપરહી મુન.હસિર નહિ હય. જો પયદા હુવે હંય .જરૂર મરતે હંય. લહલહાતે કયા નહીં જાયા કરતે હંય

અન્જુમ— ગાના.

જાનેદે.જાનેદે આહોનાલે અય પ્યારી આંખોમેં આંસુ ન લા

ન.જીર— મુઝે છોડો ન છે.ડો હય નાશાદજી,

અન્જુમ— અજી આહો .જારીમેં કયા લોગી ધુલકે.

ન.જીર— દેખો મુઝે .રોકો ન રોનેદો ખુલકે.
મેરે મનકી બેકલી અબ ઔર ન જાને કોઇ,
દુઃખકો દુખિયા જાનતારે જાપે બીતા હોય,

અન્જુમ— તોહે દેખે કાંપે જીયા મોરા થરથર

ન.જીર— હય .ગમ મેરે દિલપર .અલમ મેરે દિલપર.
લગન અગન તનમેં લગી મન પીત કીયે પછતાત,
દસ્તગીર જલ્લાદસે અબ કુછ ના મરી બસાત.

અન્જુમ—દેખો દેખો ધડકનકો ટાલે જતનસે.

ન.જીર— મેરી ગત પુછે કોઇ મેરે મનસે,

અન્જુમ—ન.જીર બસ .જયાદા ન સતાવ. અયસી બાતેં .જબાનપર

ન લાવ. તુમ્હારે મુંહપર તો ના.હ.ક બદ.હવાસીયાં છાગઇ લો સવારહો વોહ ગા.ડીમાંભી આગઇ.

ન.જીર—તો જાતી હું અચ્છા જી ઇજા.જત હય !

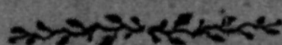
અન્જુમ—અચ્છી ઇજા.જત હય, બયઠકસે હોકર જાના; વહાંભી એક આધ ગ્લાસ પીના પાન વાન ખાના.

ન.જીર—બહોત બહેતર .હુ.જુર, જો આપકી .ખુશી મન.જુર.

શ.એર.

મુ.ર્ગ બે પરહું ઔર .કફસમેં હું,
અપના બસ કયા પરાએ બસમેં હું.

ચલીએ (સબકા જાના.)

બાબ દુસરા પરદા નવ્વાં.

મકાન.

(.ગુલામ દસ્તગીરકા .ગુસ્સેમેં બે.કરારી કરતે દિખાઇ દેના.)

.ગુલામ ગાના.

પ.ડગએ મક્કારોંસે પાલે, જાનોં જાનોં કે હંય લાલે.
પહેચાની હુશીઆરી તેરી, સબ જાની .ઐયારી તેરી.
હમને ન્હે મક્કારી તેરી યારોંસે હય યારી તેરી,
કરકે તૌબા તોડી કાફિર પાવે પશેમાની પશેમાની.
દમબા.જીકા સદકા, હય ન્હે લોહુપાની લોહુપાની,
હમસેભી તોયા વોહ ગોઈ, દુશ્મન બનકે ન્હે દિલજુઇ.
.ખાન્દાનકી .ઇ.જ્જત ખોઈ અબ વોહ બચસકતી હય કોઇ.
યુંતો પહેલેહીસે ઉસ્કી .આદતકો મંય અચ્છી પહેચાનેથા,
લેકિન ઇતની ઝુહી લુતરી કબ માનેથા કબ માનેથા.
લા.અનત હય ઉસ્કી સુરતપર, લા.અનત હય ઉસ્કી .ગયરતપર,
લા.અનત હય ઉસ્કી ઉલફતપર, લા.અનત હય ઉસપર લ.અનતપર.
અયસી હય ચંચલ ખેલા મુઝસેભી તો છલ .જરા આવેતો અસફલ.

કયસી તોડુંગા કલ કલ,
બડે આએ સાઈ દેનેવાલે બનકે કયસે ભોલે ભાલે.

ગોયમ મુશ્કીલ બગર નગોયમ મુશ્કીલ, આહ દમબા.જને આજ મુઝેભી ચકમા દીયા. અન્જુમ સૌદાગરકેહાં મુજરેમેં જાનેકા હિલા કીયા મગર .ખુદા જાને કહાં આંખ જા લ.ડાઈ હય. કહાં કહાં આશનાઇ હય. કમબ.ખ્ત ચાલ કરકે જાતી હય. યારોમેં મ.જે ઉ.ડાતી હય. બસ હિલ્ના પરદા.જકે .હ.કમેં ભલા અન્જામે સયર નહીં. .કસમીયા કહેતાહું આજ ઉસકી જાનકી .ખયર નહીં મંયને જીસ ક.દર ઉસકી ન.જાકતપર તરસ ખાયા, ર.હમ ફરમાયા, ઉસી ક.દર ઓર સર ચઢાયા બદ.જાતકા .હૌસલા બ.ઢાયા. રો.જ નઇ ચાલ ચલને લગી. દિનરાત મેરી છાતપર મુંગ દલને લગી. ઇસે કૌન સહે કબતક કોઇ .ખામોશ રહે.

શ.એર.

યેહે મ.જે .જાલિમ ઉ.ડાતી હય કહાં.
આજ આતી હય તો જાતી હય કહાં,

બાબ દુસરા પરદા દસવાં.

અન્જુમકા કમરા.

(કમરેમેં અન્જુમકા મ.એ ન.જીર ઔર ચન્દ એ.હબાઓંકે આના, ઔર સદરમેં ગાવ તકીએસે દોનોંકા બયઠના.)

૧ દોસ્ત—માશાઅલ્લાહ આજકા જશનભી જશને જમશેદી થા.
૨ ,,—વલ્લાહ બિલોરી પ્યાલા ઔર ઉસમેં રંગીન રમ, બસ યહી તો થા દૌરે જામેજમ.
૩ ,,—સુબ.હાનલ્લાહ.

શ.એર.

ક્યા લગ રહીથી બઝ્મેં બોતલ શરાબકી,
સારી યેહે .ખુબીયાં હંય હમારે જનાબકી.

૧ ,,—જીહાં ઇનકી બદૌલત યા ખી સા.હબકે ક઼દમે મુબારકકી બરકત.

૨ ,,—ભઇ બ.ખુદા આજ ગાનેમેંભી વોહ સમાં થા કે અયસા કભી દેખા કહાંથા.

અન્જુમ—(ન.જીરસે) એક .જરા તો કમરકે બલ બયઠો, શામકે વ.કતતો સંભલ બયઠો. ઔરભી ઇશ્કે ઘુંટ લો દોચાર, તાકે હો યહે દિલે .હ.જી હુશીયાર.

ન.જીર—બસ જી જો સંભલનાથા સંભલ ચુકે, અબતો સંભલનેકો સંભલના ચાહિયે. તુમ્હારે હાથસે યહે વિસકીકા જામ શરબતે મર્ગકા પ્યાલા સમઝના ચાહિયે.

.અલીજાન—અજી બીવી સા.હબ અબતો ચલિયે, આધી રાત હોને આઈ અયસી ઘરબારકી સુધ ભુલાઇ આખિ઼ર મકાનકોભી જાના હય. યા યહીં રાત ઘુલાના હય. વહાં મીયાં રાહ તકતે હોંગે .ખુદા જાને કયા કયા બકતે હોંગે. ઉન્હેં કુછ જાનતી હો યા નહીં, ઉન્કે મિ.જાજકો પયચાનતી હો યા નહીં.

ન.જીર—(બીગ.ડકર) ચલબે આધી રાતકા બચ્ચા, જા નહીં જાતે. આયા મીયાંકા સગા લો ઔર સુનો યહે દોમડ઼ાભી હમપર .હુકુમત કરને લગા, બડ઼ા .હુકુમતકા કરનેવાલા .હરામખાને મીયાંકા સાલા બયઠે દેર નહીં હુઇ. ચલનેંકી જલ્દી પડી.

.અલીજાન—(જલકર) બહોત બહેતર હમભી ઇસી તરહ કહેદેંગે જા કર. (સારંગી લેકર .ખુદસે) દેખિયે નેકીકા દરજા બદી ઇસે કહેતે હંય. ચૌદવીં સદી અફ઼સોસ મંયને .ખતા કી કે .હ.જરત સ.અદીકી નસી.હત ભુલાઇ ઔર યહાં .ઇજ.જ.ત ગંવાઇ.

શા.એર.

ન કોઇ બાબદાં કરદન ચુનાં નસ્ત,
કે બદ કરદન બજાએ નેક મરદાં.

મગર મસલ મશહુર હય જો .ઈ.જ.જત લે આપકી. ઉસ્કે લે બાપકી ભલા સરે જલસા ઉસ્તાદજીકી યહે ગત બને તો

ફિર ઉસ્તાદજીકે દિલમેં બદીકી કયું ન હને કાયદેકી બાત હય. દાએં બાએં દોનોં હાથોંસે તાલી બજતી હય. કુછ હમને એક તરફા પ્રન નિભાનેકા ઠેકા નહીં લીયા હય યેહ હમારાહી દમ હય કે બીવીકો ઇસ કાબિલ કીયા હય. ઘાડી હુંય તો કયા હય, કનચનોકે :સુનનેવાલે હમ નહીં હય. ઇન્સે કીસી તરહ કમ નહીં હુંય. ઇન્હે ગિરહકા બલ હય તો હમેં ગ.જકા બલ હય. યેહે ઇતરાતી હુંય તુમાલપર હમારા નાજ હય તો ઘોડેકી દુમકે બાલ પર યા બકરેકી ખાલ પર, યા અને અપને કમાલ પર. દેખો મંયભી ઇસિ તઅનસે બોલચાલકા અયસા મજો ચખાઉંકે એક ઝીંઝોટીમેં બીવીકા કલ્યાન કરાઉં .ગુલામ દસ્તગીરકો નયે સાજસે ઉતાર ચઢાવકી સમઝા કર અયસા મિલાઉં કે બદ મગજીકા ઇતરાના ભુલાઉં. (જાના .અલીજાનકા)

અશઆર.

ન.જીર— અય જાન અપકી જામમેં કયા કુછ પિલા દીયા,
માયુસીયાં જો દિલમેં દબીથીં ઉભર ગઇ.
હય કયા .અજબ લિબાસ લહુમેં હો શોરબોર,
મોજેં શરાબે સુ.ર્ખકી સરસે ઉતર ગઇ.

અન્જુમ— **ગાના.**

નાહક જી કરતી હો ભારી રોનેસે કયા હોતા હય.
ઘુલ જાતા હય રંજમેં શખ્સ રોજ જો રોતા હય
વોહ .જાલીમ બે પીર તુમ્હારી .ઇજ.જત કો કયા ખોતા હય
બહેરે જહાંમેં વોહ અપની કિસ્તી આપ ડુબોતા હય
જયસી કહે સુનેગા આખિર હાથ :જાનસે ધોતા હય
સમઝ ગુમ્બદે .જમીનોં આસમાન સબ થોતા હય.
(.ગુલામદસ્તગીરકા આના, ઔર .અલીજાનકાભી .ખુરીયા તીરસે આના.)

.ગુલામ—(ન.જીરકે ગાલપર તમાચા માર કર) ઉઠ ખડી હો .હરામ .જાદી મુજરેહીમેં તમામ રાત ઘુલાદી. બસ તેરી બસીસી .ખયર હય. તુ ખડી હો અભી ખડી હો. કભી જુતીયોંકી

ઔબાર સરપર પડી હૈ સુનતીભી: હય યા નહીં! હમ કયા બક રહે હંય! આપતો યહાં અયરેં ગયરોંસે મ.જા ઉડા રહી હય. ઔર હમ વહાં રાહ તક રહે હંય.

ન.જીર—(આંસુ ડબડબા કર) અચ્છા કયા ડર હય, તુમને મુઝે ચાર આદમીઓમેં મારા હય, જાવ નહી ઉઠતી, કોઈ તુમ્હારા ઇજારા હય? (જલસેકે લોગોં કા .ગુલામ દસ્તગીરકો થામના, ન.જીરકા ફિર.જીદ્દન કોહની ટેક તકીએ પર પડે રહેના.)

.ગુલામ—ભલા હરામ.જાદી તુ ચલે ઔર તેરી દાદી (લોગોંસે) મીયાં છોડોભી યાર જ.રા તુમ હટો તો સહી, મંય જાનતાહું ઇસકે સર પડા જીન સવાર હય મગર મેરે પાસ ઉસકા ઉતાર હય. ઔર ઉતારકા મવકકલભી ગોયા જીતા જાગતા હય, સુના નહિ, મારકે આગે ભુત ભાગતા હય. .જરા દમતો લે પુરેપુરી નસી.હત કરતાહું. :એ.હયાકી નાક કતરતા હું ઔર દુરસ્તી તો કરંગા ઘર ચલકર. કુતી ય્હે દિમા.ગ કિસકે બલપર, ઇનમેંસે કિસકો સુરમાં જાના હય. કૌનસા રૂસ્તમ હય દેખતાહું તો એક એક તમાંચેકા દમ હય.

ન.જીર—બકે જા, તેરે મુંહ કૌન લગે, જો તુઝસે .જયાદા કમ.જાત હો વોહ તેરે ચહેરે ચ.ઢે. લેકિન ય્હે મુઝેભી દેખના હય. કોંતુ મુઝે કયુંકર યહાંસે લેજાતા હય. ચાહેતો મેરા સર ઉતાર લે મગર જાનેકા નામ મેરી પય.જાર લે.

ગુ.લામ—(ગુસ્સેમેં) અચ્છા ય્હે ઢંગ હય, મા.અલુમ હુવા ય્હે રંગ હય. રહે તો સસ.........

અન્જુમ—(.ગુલામ દસ્તગીરકો રોકકર) અબે ભાઇ, તુ પરાએ મકાનપર કયું બલવા મચાતા હય? યહાંસે ચલા કયું નહીં જાતા હય? બસ કહે દિયા અપને ઘરપર જા તેરા દિલ ચાહે સો કરના, યહાં જયાદા ન ઉભરના વર્ના બુરા હોગા.

.ગુલામ—ભલા કયા હોગા! જા હટ હટ મેરે સામનેસે તુઝે દેખકર મેરી આંખોંમેં .ખુન ઉતરતા હય. તુ કયું બિન આઇ મરતા હય! (અન્જુમકો ધક્કા દેકર પીછે હટાના.)

ન.જીર—(અન્જુમસે) અજી સા.હબ, તુમ ઇસે યહાંસે નીકાલ કયું

નહીં દેતે! બલાએ નાગહાનીકો સરસે ટાલ કયું નહીં દેતે! મંય .કસમ ખા ચુકી હું કે .ખ્વાહ યહીં મરજાઉં મગર ઇસિકે સાથ એક સરકા કયા, લાખ સરકા હોકર આય તો ન જાઉં.

અ'જુમ—અરે કોઇ હય? નિકાલદો કાન પક.ડકે ઇસ બદમ.આશકો.

.ગુલામ—જીહાં, કોઇ તુમ્હારા હો તો જલ્દ બુલાલો, કે સંભાલે આકરકે લાશકો (એક દો મુલા.જીમોંકા .ગુલામ દસ્તગીરકો લપટના, .ગુલામ દસ્તગીરકા ચાકુ નિકાલના, ચાકુ દેખકર એક મુલા.જીમકા ધ.ડસે ગિરના, દુસરેકા અસ્તાનો .ખેજાન છો.ડકર ભાગના.)

૧ મુલા.જીમ—(ભાગતે) અરે મીયાં ભાગો ઇસ્કે પાસ ય્હે બ.ડા ચાકુ હય.

૨ „ —અરે ઠહેરો, કયા હય?

૧ „ —ઠહેરો ભાઇ જીસ્કી .ક.જા હય. (મ.એ અન્જુમ સબકા ભાગજાના.)

ન.જીર—હાય અન્જુમ તુમ્હારે કારન તો હમને અપની જાનપર બનાઇ, ઔર તુમસે ય્હે બન આઇ કે યકલ.ખ્ત મુ.હબ્બત તો.ડ ગએ, મુઝે તનેતનહા મૌતકે મુંહમે છો.ડ ગએ અફ઼સોસ ! અફ઼સોસ ! !

શ.એર.

કિસીકા જહાંમે ભરોસા નહીં હય,
ય્હે દુનિયા હય કોઈ કિસીકા નહીં હય.
(ગીરે હુવે નોકરકો વહીં ચાકુસે ઢેર કરના.)

એકકહાર—(બાહિરસે આકર) અરે કયા હય?

.ગુલામ—(ઓછાસા હાથ મારકર) લે તુભી ચખલે, યહાં આનેકા મ.જા હય.

૧ સિપાહી—(આકર) અરે કયા હય વોહ મદહોશ?

.ગુલામ—.ખામોશ .ખામોશ, લે તુભી દેખ બહાદુરીકા જોશ (ઉસેભી જ.ખ્મી કરના, ન.જીરકી તરફ઼ બ.ઢકર) લે .હરામજાદી તુને બહોત જલાયા હય. આજ તેરાભી ફયસલા હય. તુઝેભી ઠીકાને

લગાઉં. મગર પહેલે ચોટી ઔર નાક કાટલું.) લપકર ન.જીરકે સીનેપર પાઉં ધરદેના ઓર ચોટી કાટ લેના, ઔર ચાકુસે નાક ઉ.ડાદેના. ઇસી ઇસનામેં એક કાનસટેબલકા આના, ઉસેભી .જ.ખ્મી કરકે બેહુશ કરના, ઔર તલવાર છીન લેના. ઔર તલવારસે ન.જીરકે ટુક.ડે ઉ.ડાના, ઔર તલવારકા .ખુન હાથસે સોતતા હુવા ચલદેના.)

બાબ દુસરા .ખતમ.

બાબ તીસરા પરદા પહેલા.

સરકારી છાવની.

(રિસાલેમેં અફસરકે હાં પારટી, મેડમોંકા નાચ ગાના.)

ગાના.

ખાંડી કયોર્સ ધી ગોટ
ધી કોલ્ડ એન્ડ ધી ચાઇલ્ડ–બી.છીટલ
સો હિટ ઇ.જ ટુ ઓલ મેન, સો હિટ ઇ.જ ટુ ઓલ મેન,
સો હિટ ઇ.જ ટુ ઓલ મેન.
ધી વેરી વેરી બેસ્ટ ઓફ ફ્રિ.જ.ક
કમ લેન્ડલૉર્ડ ફુલ ધિ ફ્લોઇંગ બોલ
ઇન્ટલ ઇટિ ડર.જન ઓવર (બસ)
ફોર ટુ નાઇટ દીબાઇ મેરી મેરી બી (૩)
ટુ મોરો વિલ બી સોબર
બિડેટ.વડન્કસ બેર ગો.જ ટુ બેડ વેરી અરલી (બસ)
લો ધી આઇઝ ટુ આઉટ ટુ લુ (૩)
એન્ડ ડાલી એ હેરી ફેલુ.

ગાના.

સ્ટારટસ આર સ્મેલીંગ મુલી ફેરિસ્ટ
થ્રુ ડીમાઇસ્ટક વૅલ ઓફ નાઇટ
દેસીમ લાફીંગ મોવક્ષી ડરલીંગ
વાઇલ ફેર લોના હાઇડ .જહર લાઇટ
ઓ નો વન લટનેર બટ ધી ફ્લોવ.ર્જ
વાઇલ ધી:હેંગ વેર હેડ .જાને શીમ
દે આર મોવેસ્ટ મોવક્ષી ડારલીંગ
વેન વે હેર મી કાલ પોએર નીમ

કોરસ.

ઓ લાઇ ફેરીસ્ટ સો ઇટીસ્ટ ડીયરેસ્ટ
લુક ઑપ ડારલીંગ ટેલ મી .જર ડો યુ લુ મી મોવક્ષી ડારલીંગ
લેસ્ટ યુઅર આનસરબાઇ એકસ.

ગાના.

ધિસ અ.જ દી વેવિંગ એન્ડ પ્લે
સિંગ એન્ડ પ્લે એન્ડ સીંગ એન્ડ પ્લે—એન્ડ સો સો સો

ધિસ અ.જ વે વી ડેન્સ અવે
ડેન્સ અવે એન્ડ ડેન્સ અવે (ટ્રસ) — એન્ડ સો સો સો
ધિસ અ.જ દી વે વી સ્કપ અવે
સ્કપ અવે એન્ડ સ્કપ અવે — એન્ડ સો સો સો
ધિસ અ.જ દી વે વી ક્લિપ અવે
ક્લિપ અવે એન્ડ ક્લિપ અવે — એન્ડ સો સો સો
ધિસ અ.જ દી વે વી રૂપ અવે
રૂપ અવે એન્ડ રૂપ અવે — એન્ડ સો સો સો
ધિસ અ.જ દી વે વી સ્પન અવે
સ્પન અવે એન્ડ સ્પન અવે — એન્ડ સો સો સો

(સબકા જાના, .ગુલામદસ્તગીરકા બિરહના, તલવાર લીએ હુવે આના).

.ગુલામ—(આવા.જ દેકર) દફ.અદાર ! દફ.અદાર ! !

દફ.અદાર—કૌન હય !

.ગુલામ—તુમ્હારા લંગોટીયા યાર .ગુલામ દસ્તગીર નામ હય.

દફ.અદાર—ફિર ક્યા કામ હય?

ગુ.લામ—કામ કયા આ.ખિરી સલામ હય. મંયને ઇસ વ.કત ન.જીર જાન તવાયફકો જાનસે મારડાલા બલકે અયસા દિલકા બુ.ખાર નિકાલા કે ટુક.ડે ટુક.ડે ઉ.ડા દીએ ઔર ઉસકે સાથ ઔરભી ચાર પાંચ આદમી તહેતે.ગ કીએ. મુઝે થો.ડાસા પાની દો, ઔર અ.ખીર દફ.આ મિલ લો.

દફ.અદાર—તુમ કુછ ન ઘભરાવ પોલીસકી જાનીબસે કોઈ અન્દેશા .ખાતિરમેં ન લાવ, એહલે પોલીસ તુમ્હારા કયા કરસકતે હંય! ભલા તુમ જયસે બહાદુર કોઇ બેમૌત મરસકતે હંય! જબકે તુમ .ખુદ ઇ.કબાલી હો કયા પરવા હય? પાંચ ચાર કયા તુમ્હારી .તલવારે આબદારસે અગર મયદાનકા મયદાન .ખાલી હો મગર.........

.ગુલામ—મગર કયા ?

દફ્.અદાર—કુછ નહીં મયં યેહ નહીં કહતા કે મંય તુમ્હારી મદદમેં શામિલ નહીં હું, મગર ત.અમ્મુલ યેહ હય કે મંય બ.જાતે .ખુદ અપની પનાહમેં લેનેકે કા.બિલ નહીં હું, કયું કે એક અદના દફ્.અદારહું ન કે રિસાલદાર હું. હાં મંય અપની .હુસ્ને .ખિદમાત નુમાઇયાં નેકનામીયોંકે સિલેમેં અપને .આલા આફિસર રિસાલદાર મેજરસે ઉમ્મીદ રખતા હું કે વોહ મેરી .ખાતિરસે તુમ્હેં અપની પનાહમેં લેંગે ઔર આપકા બીકા બાલ ન કરને દેંગે. બસ અબ યહાં ન ઠેહેરો ચલો.

ગુ.લામ—યહી કો.લ?

દફ્.અદાર—ઝુઠેકે મુંહપર લા.હોલ.

.ગુલામ—તોલો મરે હાથસે યેહ લેલો, આ.ખિર તલવાર હય ઔર મેરી ગરદનપર .ખુન સવાર હય. જો કહેના હો દુસરેસે કહો. મુઝસે .જરા પરે પરે રહો (તલવાર .કબ્જેકી તર્ફસે દફ્અદારકો દેના.)

દફ્.અદાર—અચ્છા લાવ.

.ગુલામ—તો લો યેહ .કબ્.જેકી તર્ફસે થામો, અફ્સોસ જીસકે લીયે જાનપર ખેલે ઇતને પાપ.ડ બેલે વહી નિકલ ગયા. ઉફ્રે અન્જુમ તેરી .ક.જાહી નથી જો આંખોંકે આગેસે ટલ ગયા.

દફ્.અદાર—ફ્ત.હયાબ (એક સિપાહીકો અવાજ. દેના જીસકા આના)

ફ્તહ.યાબ—જી જનાબ (દફ્.અદારકા કુછ કાનમેં કહેના.

.ગુલામ—કયું ઇસે કયા સિખાયા હય;

દફ્.અદાર—કુછ નહીં પાની મંગાયા હય. (ચન્દ સિપાહીયોંકા આના, ગુલામ દસ્તગીરકી મુશ્કેં બાંધ લેના.)

.ગુલામ—અલ.હમ્દોલીલાહ.

દફ્.અદાર—હંય ઇસ મૌકે.પર શુક્ર કયા.

.ગુલામ—નાદાન યેહ .ખાસ શુક્રકા મૌકા. હય, કે મંય ગિરફ્તાર તો

હુવા જો કે હોનાથા મગર એક દોસ્તકે હાથોં બાલાએ આન હ.જારોં .જી ૫હમ શખ્સોંકે લીએ એક મુજસ્સિમ નસી.હત હું કે, તુમ લોગોંકી દોસ્તી ઔર .જબાનપર કહાંતક એ.અતેબાર કરના ચાહિયે? અચ્છા અબ મુઝે બ.ખુશી અપને અફીસરકે પાસ લે ચલ, ઔર બહાદુરી જતા.આ (મેકન સા.હબકે બંગલેપર લે જાના.)

મેકન સા.હબ—(ઈઅજી. લહેજેમેં) યહે કૌન હય!

દફ્.અદાર—.હુ.જુર યહે .ખુની હય. પાંચ ચાર .ખુન અભી કરકે આયા હય.

મેકનસા.હબ—પાંચ ચાર ઔર અભી?

દફ્.અદાર—જી

મેકનસા.હબ—અચ્છા ઇધર લાવ. હમારે સાથ આવ (દુસરે બંગલે પર આવા.જ દેના) ડીયર સર. મિસ્ટર કોપકલી!

કોપકલી—વૉટ ઇ.જ ધી મેટર!

મેકન—યહે એક .ખુની હય, ઇસે તુમ અપની નિગરાનીમેં લો.

કોપકલી—બહોત બહેતર.

મેકન—દફ.અદાર તુમ શહેરકી કુતવાલીકો ટેલીફોનસે .ખબરદો, કે વોહ મ.એ જંગી ગાર્ડ યહાં આવે, દેર ન લગાયેં. (કોપકલી સા.હબકા .ગુલામ દસ્તગીરકો પા બજો લાંન કરના, દફ્.અદારકી ઇત્તિલા.અસે સિંધે.ખાન સિ.ટી ઇન્સપેક્ટરકો મ.એ ગાર્ડકે આકર કા.તિલકો ગિરફ્તાર કરકે લેજાના)

બાબ તીસરા પરદા દુસરા.

જંગલ અગલા.

(અન્જુમ કરમઇલાહી વ મહરઇલાહીકા આના)

અન્જુમ—અફસોસ દુનિયા .આલમે .ખયાલ હય યહાંકા .અપસા .ખ્વાબકી મિસાલ હય.

કરમઇલાહી—જીહાં .હુ.જુર જહાને ફાનીકા તો યહી .હાલ હય.

કિસીકો .ખુશી કિસીકો મલાલ હય. એકકો શાદી હય તો દુસરેકો .ગમ હય. ઇધર નોમત હય તો ઉધર માતુમ હય.

અન્જુમ—અ.ફ.ખાહ .ક.જાકી .કદ્ર તો હમને આજ જાની હય, વ્હેતો હમસેભી .જ્યાદા .હુસ્નપરસ્ત મસરૂફે કારે શયતાની હય. ભલા ઇસપર રશ્ક કયુંકર ન આય, કે રકીબ બનકર હમારી માઅશુક.ાકો પહેલુમેં લિટાએ? ઔર હમકો જીલાએ ગોયા જલાએ. આહ કુચએ .ખમુશામેં પાઉં ફયલાકર સોનેવાલે મુલ્કે .અદમકી પહેલી મન.જીલ યા.અની .કબ્રમેં આરામ કરનેવાલા હ.જારોં તમન્ના લાખોં હસરત કરો.ડોં આર.જુ દિલમેં રખકર મરનેવાલે કભી જીતી જાગતી તસ-વીર હમારી તર.ફ યારાને રફતાકે ગુજ.ર જાનેકા .ગમ કીયા કરતેથે, દોસ્તોંકી મુ.હબ્બતકા દમ ભરતેથે. આહ, આજ ઉન્હેં ન અપને ગોરે ગોરે ના.જુક બદનકી સા.ફ સંભાલ હય, ન કુછ બનસંવરનેકા .ખયાલ હય.

શા.એર.

મુસાફિરાને .અદમકા પતા નહીં મિલતા,
કહાં ગએકે કહીં ન.કશે પા નહીં મિલતા.

ઔર વ્હે જો કુછ હમ દેખતે હંય વોહ.

શા.એર.

સબ કહાં કુછ લાલઓ ગુલમેં નુમાયાં હો ગઈ,
.ખાકમેં કયા સુરતેં હોંગી જો પિનહાં હો ગઇ.

હાય જીનકે સાથ શબેવસ્લ બાત કરનેમેં સહર હોતીથી આજ ઉન્હેં અયસી મીઠી નીંદ આઇ હય કે .કયામત કે રોજ.હી ઉઠને કી ઠહેરાઈ હય. ઉફ, જો ના.જુક બદનપર હલકી ફુલકી પોશાકોંમેં બ.ખીયાં કે કર.ખ્ત ટાંકોંસે ચીં બ.જુબીં હોતેથે, બિસ્તરે ગુલપર બ મુશ્કિલ સોતેથે આજ વોહ કંકર પથ્થરોં યા દામને .ખાકમેં છુપે લમ્બી તાને કયસે બે ગુલો .ગશ સોએ હંય કે કરવટભી નહીં બદલતે. જો શ.અર કભી પાસવાલે મકાનમેં જાનેકોભી બ.ગયર દસ

બતીકી રોશની કી લઅલટીનકે નહીં નિકલતેથે. આજ ઉન્કી ક.બ્રતકપર ચિરા.ગ નહીં જલતે.

ગાના.

દિલતો દિવાના હુવા કાહે ધ.ડકન લગી મોરી છતીયાં,
ધડકન લગી મોરી છતીયાં ધ.ડકન લગી મોરી છતીયાં.
ધ.ડક રહી બૈયાં ર્હે કાહે ગુઈયાં.
વાકી યાદ મનકો તરસાવત બિકુલભઇ મોરી ગુયયાં
આહો .જારીની બારી ન્યારી હુઇ .ગમ ભારી હય કહાં પ્યારી હય.
છુરી .ખ્વારી દિલ તીરે અલમકા નશાના બના,
મેરી જાનકા નામ નિશાન નહીં ટુટી અંખીયાં.—

મહેરઇલાહી—.હુ.જુર સબ્ર કીજીએ યહાં હર ફેર્દે બશર મજબુર હય. .આલમે અરવાહકા યહી દસ્તુર હય.

કરમઈલાહી—ચલીયે .હુ.જુર અભી ન.જીરકી .કબ્ર દુર હય. ફિર વાપસ આનાભી .જુરૂર હય.

મહેરઇલાહી—જનાબ કુછ મુક.દ્દમેકી કયફીયતભી મા.અલુમ હય, ઇસકી નિસબત તો શહરમેં બ.ડી ધુમ હય.

અન્જુમ—હાં, ૨૫ સ્પટેમ્બરકો મ.હકમ્મા પોલીસસે ચાલાન હોકર મજીસ્ટ્રેટી સુપુર્દ હુવા. ઔર લાલાગોઈ તામલ સા.હબ મેજીસ્ટ્રેટ દરજઐ અવ્વલને રોએદાદ મુ.કદ્દમેપર .ગૌર કીયા ઔર બા.અદ ત.હકી.ક.તે મેજીસ્ટ્રેટ સા.હબને અપની રાય લિખકર મુ.કદ્દમા શશન સુપુર્દ કીયા. ચુનાંચે અબ જનાબ એસ. કલીફર્ડ .સા.હબ શશનજજ બહાદુરને ૧૮ તારી.ખ ફયસલેકી મુ.કરર કી હય. વહી આ.ખિર પેશી હય. મિસલકે તમામ કાગ઼઼રમ ન.જરે સાનીકે લીએ જાએંગે. સબકે ઇ.જહાર દુબારા લીએ જાએંગે. દેખિયે અલ્લાહ .હાફિ.જો નિગેહબાનહય.

કરમઇલાહી—જનાબ હિ.રાસાન નહોજીએ અલ્લાહભી ચાહે તો મુશ્કિલ આસાન હય.

બાબ તીસરા   પરદા તીસરા.

.અદાલત.

(શશનજ્જ એસ. કલીફર્ડ સા.હબકા બયઠે દિખાઇ દેના, સિરસ્તેદારકા મુ.કદ્દમા પ.ઢના.)

શિરસ્તેદાર—જોકે મુસમ્મા .ગુલામ દસ્તગીર વલદે મસીતે.ખાન કૌ.મે પઠાન, સાકિને રામપુર, મુલ.જીમ .જેર જુરાયેમ દફ્.આ ૩૦૨ .કત્લે.અમદ, મુસમ્માત ન.જીરજાન તવાએફ્ વદફ્.આ ૩૦૭ અ.કદામે .કત્લે .અમદ ચન્દ દિગર કિસાનકા મુકદ્દમા જનાબ લાલા ગોર્ઈ તામલસા.હબ મજીસ્ટ્રેટ દરજએ અવ્વલ દહેલીને મ.એ અપની રાયકે તારી.ખ ૧૩ અકટોબર સને ૧૮૯૮ .ઇસવીકો શશન સુપુર્દ કીયા થા. વોહ આજ ૧૮ અકટોબરકો બ હુ.જુર જનાબ એસ. કલીફર્ડ સા.હબ શશન જજ બહાદુર .જીલ્.એ દહેલી ફેસલ હોને વાલા હય. મુત.અલ્લીકીને મુ.કદ્દમા શહાદત વ ઈ.જહારકે વાસ્તે મુસ્ત.અદો આમાદા રહે. અચ્છા મુલ.જીમ લાયા જાય. (.ગુલામ દસ્તગીરકો પા બજોલાં લાના) બ.ખ્તાવરસિંધ કાન્સટેબલ .હાજર. (ચપરાસીકા આવા.જ દેના બ.ખ્તાવરસીંધકા આના)

એસ. કલીફર્ડ—તુમ્હારા કયા નામ હય ?

બ.ખ.તાવરસીંધ—જી બ.ખ્તાવરસીંધ.

એસ. કલીફર્ડ—તુમ્હેં .ગુલામ દસ્તગીરકે મુ.કદ્દમેમેં કયા મા.અલુમ હય!

બ.ખ.તાવર—.ગરીબપરવર મંય ઉસ રાતકો સા.ઢે સાતબજે દરીન બુર્જપર પહેરા દે રહાથા જો યકાયકી રંગમ.હેલકી તર્ફ શોરો.ગુલ મા.અલુમ હુવા, મયં ગભરાકર મૌ.કેપર પહોંચા તો દેખા અન્જુમ પંજાબીકી બયઠકમેં વ્હે શખ્.સ ઉસ .ઔરતકો .કત્લ કર રહાથા.

.હાકિમ—કાહેસે .કત્લ કીયા?

બ.ખ.તાવર—.હુ.જુર ચાકુ હાથમેં થા.

.હાકિમ—ફિર!

બખ્.તાવર—મંયને ઇસે ધમકાના ચાહા, મ.અત વ્હે મુઝપર આટુટા. ઔર એક ચાકુ મેરેભી રસીદ કીયા મંય બેહુશ હોકર .જમીનપર ગિરા ઔર વ્હે મેરી તલવાર છીનકર ફિર ઉસી .ઔરતકી છાતીપર જા ચ.ઢા.

શિરસ્તેદાર—અ.હમદ .અલીશાહ દફ્.અદાર .હા.જીર.
(ચપરાસીકા આવા.જ દેના દફ્.અદારકા આના)

.હાકિમ—તુમ ઇસ મુ.કદ્દમેં કયા જાનતે હો?

દફ્.એદાર—જનાબે .આલી મુલ.જીમ રાતકે ૯ બજેકે .કરીબ .ખુન આશામ તલવાર હાથમેં લીયે હમારે રિસાલેમેં પહોંચા ઔર .કત્લકા ઈ.કરાર કીયા. મંયને ઉસ્કી તશફ્ફીકી ઔર દમ દિલાસા દેકર તલવાર હાથસે લી, ઔર ફૌરન ગિરફતાર કર મીસ્ટર મેકન સા.હબ પાસ આયા, ઔર સા.હબ મૌસુ-ફ્કી હમરાહીમેં મીસ્ટર કોએકલી સા.હબ રે.જરવ ઇન્સ-પેકટરકી .જેર નીગરાની .ગીરફ્તાર કરાયા.

શિરસ્તેદાર—મીરજાગન .હા.જીર (ચપરાસીકા આવા.જ દેના, મીર-જાગનકા આના)

.હાકિમ—ઇસ મ.આમિલેમેં કયા વ.કફિયત રખતેહો?

મીરજાગન—.હુ.જુરે .આલી મંય વુકુ.આસે કુછ દેર પહેલે એક .જુરૂરતસે બાહિર ગયા હુવાથા. જુંહી મંય બયઠકકે ક.રીબ આયા પાસ રહેનેવાલે .કહારોંમેં બલાકા શોરો.ગુલ પાયા. ક.હારોંસે મા.અલુમ હુવા કે વહાંતો .ખુનસે તમામ કમરા ભર ગયા. બસ મંય ડર ગયા. ઔસાન ભુલને લગા. સાંસ ફુલને લગા. .હુ.જુર વહાંતક નહીં ગયા.

શિરસ્તેદાર—અન્જુમ પંજાબી .હા.જીર (ચપરાસીકા આવા.જ દેના, અંજુમકા આના)

.હાકિમ—તુમ્હારા નામ!

અન્જુમ—અન્જુમ.

.હાકિમ—ઇસ મુ.કદ્દમેંમેં તુમ્હારા કયા બયાન હય!

અન્જુમ—હુ.જુર મંય સિર્ફ ય્હે જાનતા હું કે મંયને ન.જીર રંડીકો અપને યહાં મુજરેકે લીયે બુલાયાથા.

.હાકિમ—અપને હાં કહાં ? ઘરપર યા કમરેમેં

અન્જુમ—જી નહીં બા.ગીચેમેં.

.હાકિમ—ફિર કયા હુવા?

અન્જુમ—મુજરેકે બા.અદ શામકો જબ ઘર જાને લંગી, રાસ્તેમેં મેરી બેઠકમેં મુજરેકે રૂપય લેનેકી .ગર.જસે ઉતરી મીરાસીયોંકો ગએ કુછ .અરસા ગુ.જર ચુકાથા. નજી.રકો બયઠકમેં .જરા વ.કફા લગા ઇતનેહીમેં ય્હે ઉસ્કા ભાઇ આ ગયા. ઔર આતેહી મ.અન ઉસ્કે મુંહપર તમાચા મારા. ઔર બુરા ભલા કહા. ઔર સેંકડોં ગાલીયાં દીં. જીન્હેં મંય .અદાલતકે રૂબરૂ બયાન કરના ગુસ્તા.ખીમેં દા.ખિલ સમઝતાહું વોહ ઉસે બુરી મા.અલુમ .હુઇ, ઇસ ના.જેબા હરકતપર બિગ.ડ ગઇ. ઔર કહા મંય નહીં જાઉંગી. અગર જ.યાદા કહેગા તો મુંહકી આઉંગી ય્હે ઇસ બાત પર જલ ગયા દુધકી તર.હ ઉબલ ગયા. મંયને ઇસે હરચન્દ સમઝાયા મગર એક .ખાતિરમેં ન લાયા. મંયને અપને મુલા.જીમોંસે નિકાલ દેનેકો કહા. તો ય્હે આપમેં ન રહા ઔર ચાકુ નિકાલ લીયા. મુઝપર વાર કીયા મગર મંય ભાગ ગયા. બા અદહુ જો ઇસે મિલા ઉસ્પર લપકા એક બલવા મચા દીયા.

.ગુલામ—જા તુ બચહી ગયા ત.કદીરકાહી અચ્છા થા.

.હાકિમ—.ગુલામદસ્તગીર ! ઇસિ બયાનમેં તુમ્હારા કોઇ એ.અતેરા.જ હય?

.ગુલામ—.હુ.જુર એક બાતકે સિવા ઇસ્કા તમામ બયાન દુરસ્ત હય. ન.જીર ઇસકી બયઠકમેં મુજરેકે રૂપય લેને નહીં આઇથી, બલ્કે ઇસિકી ઉસસે આશનાઇથી ઉસરો.જ તમામ દિન .ખુબ શરાબ પી પીલાઇથી, ઉસે બાવલી બનાઇથી, ઉસે ય્હે .જીદન અપની બયઠકમેં લાયા તો ઇસને અપની ઇસ્તે .આલકસે

ક.ડે જવાબ દિલવાય અગર .અદાલત અ.જરૂએ ઇમાન પુછે તો ઇસીને ઇતને .ખુન કરાય.

.હાકિમ—અન્જુમ ! મુલ.જીમકે એ.અતેરા.જસે સાફ .જાહિર હય હય કે, તુમભી .ગાયબાના ઇસ્તે.આલસે બુનિયાદે ફસાદ હોકર ઉસી જુર્મકે મુજરીમ જીસ્મે .ગુલામ દસ્તગીર મા.ખુ.જ હય, ગરદાને જાવ ઔર મુમકિન હય કે ઉસીકે બરાબર ખ.ડે કીયે જાવ.

અન્જુમ—.અદાલત હરતર.હ મુ.ખતાર હય. મગર મંયને જો .હુ.જુર કે રૂબરૂ બયાન કીયા વોહ બિલકુલ સચ્ચા ઇ.જહાર હય.

.હાકિમ—કયા તુમને ન.જીર જાનકો શરાબ નહીં દીથી?

અન્જુમ—.જુરૂર દીથી મગર ઉસને અપની .ખુશીસે પીથી. નકે મંયને જબરન પીલા દીથી. કયુંકે વોહ .ખુદ શરાબકી .આદીથી, બલ્કે મુઝે તો અપને .ઓહદેકે .ખિલાફ કામ કરના પ.ડા. મુતનફ્ફિર હોને પરભી જામ ભરના પ.ડા.

.ગુલામ—કયું મુકરતા હય, .અદાલતસેભી નહીં ડરતા હય? .હુ.જુર ઇસસે પુછા જાય કે તુને શરાબ નહીં પી, અરે વાહ મુત્ત.ક.ડી !

.હાકિમ—કિધર ધ્યાન હય તુમને સુનાકે, મુલ.જીમકા કયા બયાન હય?

અન્જુમ—.હુ.જુર શરાબ કયા છુપને વાલી ચી.જ હય, ઇસ્કે કહેનેં પર કયા મુન.હસિર હય .અદાલત .ખુદ અમી.જ હય.

.હાકિમ—દેખો હમ અયસેં નાદાન નહીં કે ઇસ વ.કત તુમ્હારી શરાબ.ખ્વારીકી પહેચાન કરેં, યા કિસી તર.હ પીને ન પીનેકા ઇમ્તે.હાન કરેં કયું કે તુમ લોગ મુ.કદમેંકી તારી.ખસે માહિરથા, .અદાલતમેં હાજિર હોના તુમપર જાહિરથા. તો કયા આજભી અયસા કરતે ! હરગિ.જ નહીં. મગર યેહ મુમકિનુલ વુકુ.અ હય કે તુમને ઉસરો.જ શરાબ પીથી કયુંકે જલસેકી .ખુશીથી ઉસમેં તુમ્હેં વોહ નશા સુરૂર હુવા કે હ.જાર તહલકોંકા બા.ઇસ ના.આ.કિબત અંદેશોંકા .જુ.હુર હુવા.

અન્જુમ—.હુ.જુર જો ફરમાવેં બજા હય. મગર હમારે દાંતો મ.જ-

હબી લિ.હા.જસે શરાબકા પીના નારવા હય.

.હાકિમ—અન્જુમ તુમ બહોત .અ.કલમન્દ હો, મ.જહબ ઔર શર-.અકેભી પુરે પાબન્દહો. બેશક .નાચ ઔર જલસા એ.હકામે શરી.અત હય. અયસે કામોંકી .કુરઆન ઔર .હદીસોંમેંભી જાબજા ઇજા.જત હય. તુમ ઉસી રાહપર ચલતેહો. મા.અ-લુમ હુવાકે .અદાલતકે રૂબરૂભી રંગ બદલતેહો. શાયદ તુ-મ્હારી ન.જીરજાનસે આશનાઇભી નથી.

અન્જુમ—.ગરીબ નવા.જ આશનાઇકુજા ઇસસે પહેલે શનાસાઇભી નથી.

.હાકિમ—તો કયા બ.જાતે .ખુદ ઉસે જલસોમેં નહીં લાયથે ?

અન્જુમ—નહીં .હુ.જુર મેરે મુલા.જી.મ જલસેકી સાઇદે આયથે.

.હાકિમ—ઇસ્કી શહાદત દીજીએ.

અન્જુમ—.ગુલામ દસ્તગીરસેહી અ.જરૂએ .હલફ દ.રીયાફ્ત કીજે.

.હાકિમ—.ગુલામ દસ્તગીર ! તુમ અન્જુમકી શહાદત દો, સાફ સાફ કહો.

.ગુલામ—.હુ.જુરે .આલી ગિદવી ગિલ .હકી.કત ઇસ્કા દુશમને જાન હય. મગર બાઇમાન હય. અગર સરપર તલવારોંકાભી સાયા હોગા તો ઇન્શાઅલ્લાહ ત.આલા ઝુઠા કલમા .જબાનપર ન આયા હોગા. યહે ચાલીયા બેશક મકાનપર બુલાને નહીં આયા, મગર તરકીબકા આદમી હય .ગયરોંસે બુલાયા હોય મુઝે ઇસ વક.ત સખ્.ત મલાલ હોતા હય, હરચન્દ ઇસકે .ખિલાફ ઇ.જહાર દીયા ચાહતાહું મગર .આકિબતકા .ખયાલ હોતા હય. .ખુદા જાને કિસ્તર.હ .ખુદ બ .ખુદ મુંહસે .કત્લકા ઇ.કબાલ હોતા હય. (મચલ કર) બસ જા, તેરી ત.કદીરહી અચ્છી હય કે તેરે મુવાફિ.ક .જબાનસે બાત નિકલતી હય.

શિરસ્તેદાર—કરમઇલાહી મુલા.જીમે અન્જુમ હા.જીર (ચપરાસીકા આવા.જ દેના કરમઇલાહીકા આના)

.હાકિમ—તુમ ઇસ મુ.કદ્દમેમેં કયા જાનતે હો ?

કરમઈલાહી—હુ.જુર બયઠકમેં ત.કરીબન સાત બજે રાતકે વ્હે અપની બહેનકે .કત્લ કરનેસે પહેલે કઈ આદીમીયોંકો .જ-ખમી કર રહાથા. મંયને અવ્વલ તો ઇસસે કુછ સમઝાનેકે તૌરપર કહાથા .જબ વ્હે ન માના ઔર મેરી બાતપર .ખયાલ નહીં કીયા તો મંયને ઇસે કોલીમેં દબાલીયા. ફિરતો ઇસને બહોત કુછ હાથપાઉં મારે, મગર જાતે કહાં બેચારે, કુછ દેર બા.અદ મંયને અપની ર.હમદિલીસે જો .જરા ઢીલા છો.ડ દીયા તો ઇસને મેરેભી ચાકુ રસીદ કીયા.

.ગુલામ—અહારે જવાંમર્દ નેસ્તાનકે શેર રૂસ્તમસે બ.ઢકર દિલેર તુ ઔર મેરી કોલી ભરલે, અબે .જરા જી તો .ખુશ કરલે. વ્હે નહીં .જાહિર કરતા કે તુમ દબાકર ભાગા હય. હુ.જુર ઇસસે પુછા જાય કે તેરે ચાકુ કહાં લગા હય?

.હાકિમ—અચ્છા તુમ ચાકુકા નશાન દિખાવ (કરમઇલાહીકા કપ.ડે ઉતાર પીઠપર ચાકુકા નશાન દિખાના)

.ગુલામ—.ગૌરકી જા હય પીઠકા .જ.ખમ શાહિદ હય કે કૌન સચ્ચા હય, મંયને ચાકુ ઇસકે સીનેમેં તો ન ઉતારા બલ્કે કુલે ભરે હુવેસે ઇજ્જિ.જત માંગ કર પીછે ગયા તબ મારા. વાહબે સિડ.ી તેરી .હિમા.કત ગુઠભી બોલા ઔર અકારત. .હુજુર અસ્લતો યું હય કે, વ્હે પીર .જનમુરીદ નામરદીકા બુર-.કુ.અ ઓ.ઢે ચુ.ડીયાં પહેને ભાગા જાતાથા મંયને કહાકે અબે તું કયું સૌ.ગાતસે .ખાલી રહા? લે એક ચરકા તેરેભી સહી, ઇસે ઉસ ઓછેસે હાથ બરદસ્ત કરનેકીભી તા.કત ન રહી ઈસિ .કદર ગુલ મચાયા કે તમામ મહેલ્લા સરપર ઉઠાયા.

.હાકિમ—.ગુલામ દસ્તગીર! તુમ્હેં .કત્લે ન.જીરજાન મ.એ ચન્દ દિગર કિસાનમેં કીસી તર.હકા .ઉ.જ્ર યા ઇન્કાર હય?

.ગુલામ—નહીં .હુ.જુર મ.કતુલાકો મંયને .કત્લ કીયા. મંયને ઔર ચન્દ આદમીયોંકો .કત્લ યા .જ.ખમી કરનેવાલી મેરી તલ-વાર હય, આઇન્દા .અદાલત મુખ્.તાર હય.

.હાકિમ—અચ્છા અગર કુછ કહેના હોતો કહો, વ.ર્ના .અદાલતક

ફેયસલા સુનનેકે લીએ તૈયાર રહો.

.ગુલામ—બસ .હૂ.જુર મુઝે કુછ નહીં કહેના હય જો કહેનાથા કહે-
લીયા. (.હાકિમકા ફયસલા લિખકર સિરસ્તેદારકો દેના સિર-
સ્તેદારકા સુનાના.)

શિરસ્તેદાર—ફયસલા મુ.કદ્દમા શશન જજી .કિસમતે દહલી બઇજ-
લાસ મિસ્ટર કલીફર્ડસા.હબ શશન જજ બહાદુર વા.કિયા
૧૮ નવેમ્બર સને ૧૮૯૮ ઇસ્વી.

સરકારે મુદ્.ઈ બનામે .ગુલામ દસ્તગીર.ખાન વલ્દે
મસીતે .ખાન, .કૌમે પઠાન, સાકિને રામપુર મુલ્.ઝીમ જુરા-
યમ .જેર દફ્.આત ૩૦૨ વ ૩૦૭ ત.અ.ઝીરાતે હિન્દ મુદ્દ-
આ .અલયહા. (તજવી.જે .અદાલત) યેહે એક
સાફ મુ.કદ્દમા હય જીસમે .ગુલામ દસ્તગીર.ખાન મુલ્ઝી.મ
પર જુરાયમ .કત્લે.અમદ મુસમ્માત ન.ઝીરજાન તવાયફ
વઇ.કદામે .કત્લ ચન્દ દિગર કસાન .જેર દફ્.આત ૩૦૨ વ
૩૦૭ ત.અઝીરાતે હિન્દ લગાએ ગય હંય. વા.કિયાત યેહ હયકે
મુસમ્માત ન.ઝીર જાનકો ૧૯ સપ્તમ્બર સને ૧૮૯૮ .ઇસવી
કો એક બા.ગમેં લે ગએ જહાં અન્જુમને એક જલસા
કરાયાથા શામકે વ.કતસે તમામ એહલે જલસા અન્જુમકી
બયઠકમેં આગય ઔર ન.ઝીરજાનભી વહીં લાઈ ગઇ.
મુલ.ઝીમભી વહાં આગયા. ઇસને ઇસ .ઔરતકો જો ઉસ્કી
બહનથી કહા કે અબતક ઘરમેં કયું નહીં આઈ! ઇસ્પર
અન્જુમ ઔર ઉસ્કે સાથી ઔર નૌકર નારા.જ હુવે. ઔર
.ગાલિબન જયસા કે મુલઝી.મ કહેતા હય કે ઉસ્કો .જબરદસ્તી
નિકાલ દેનેકી કોશીશ કી ગઇ. અગરચે યેહે બાત .જ્યાદાતર
ગવાહાને ઇસ્તે.ગાસાને તસલીમ નહીં કી મુલ.ઝીમને ચાકુ
નિકાલ લીયા ઔર એક દોકો મારા. જીસ્સે ભાગ.ડ પ.ડ ગઇ.
એક કાન્સટેબલ બુલાયા ગયા. મુલઝી.મને ઉસેભી ચાકુસે
.જ.ખમી કીયા. ઔર તલવાર છીનકર ઉસ .ઔરતકો .કત્લ કર
ડાલા. બા.અદ ઇસ્કે ચન્દ દિગર કસાનકો .જ.ખમી કીયા.
મુલ.ઝીમ વા.કિયાતે મન્દરજે બાલાકો તસલીમ કરતા હયં

ઔર ઉસ્કો જુર્મસે યે.કબાલ હય લેકિન હમને શહાદતકા લેના મુનાસબ જાના. ચુનાંચે બા.અદ શહાદત ઔર કામિલ ત.હ.કી.કાતકે હમ તજવી.જ કરતે હંય કે ગુલામ દસ્તગીર .ખાન મુજરીમ .કતલે .અમદ ઈ.કબાલીકો .જેર દફ.આ ૩૦૨ ત.અ.ઝીરાતે હિન્દ સ.જાએ મૌત દી જાવે. અન્હરીને સુરત જુર્મ .જેર દફ.આ ૩૦૭ કી બાબત કીસીઃતજવીજ યા સ.જાકી .જુરૂરત નહીં. દસ્ત.ખત સા.હબ શશન જજ બહાદુર કહેલી.

.ગુલામ—.ખુદા હુ.જૂરકો લાર્ડ કરે ઔર દિન દુને ઠાઠ કરે. આપને મુઝે મુંહમાંગી મુરાદદી. અબ ઇજા.જતહો તો દો રક.અત નમા.જે શુકરાના ઔર પઢલું, કયુંકે યહી આ.ખિરી તમન્ના હય.

.હાકિમ—અચ્છા જંગી ગાર્ડકો .હુકમ દીયા જાય કે વોહ અપની .જેરનિગરાની મુલ.ઝીમકો નમા.જ પ.ઢાએ.

બાબ તીસરા પરદા ચૌથા.

રાસ્તા.

.અલીજાન સરંગીયેકા આના.

.અલીજાન— **મુસદ્દસ.**

બદોંકો ગો ભલોંકે સાથ કદ હય,
બદીકીભી તો આ.ખિર કોઇ .હદ હય.
યહાં હર .હિકમતો તદબીર રદ હય,
નતીજા કારે બદકા કારે બદ હય.
જો થુકા આસમાંપર મુંહપે આયા,
કીયાથા જીસને જયસા વયસા પાયા.

હમને હરચન્દ સમઝાયા મગર કિસીકી સમઝમેં નઆયા. આ.ખિર ઉસ્કા નતીજા પાયા. ઉસ્તાદોંકી જનાબમેં એ.અ-દબી યા ગુસ્તા.ખીકા હમેશા બુરા ફલ હય (મુ.છોંપર તાવ

દેકર) .અલીજાનસે ન.જીરકી સ.ખ્ત કલામીકા અંજામ ઉસકી મિસલ હય. .ખાન સા.હબ લોગ અગરચે .જરા મિજા.જકે .ખરાબ હોતે હંય, મગર ફિર માહિર આદાબ હોતે હંય. કયુંકે અકસર અમીરો રઇસોંકી સો.હબતમેં ફ્ય.જયાબ હોતે હંય. ઉસ કંચન .જાદીને તા.અલીમ ઔર તાદીબકા .હ.ક ભુલાકર નાક ભંવ ચ.ઢાકર હમેં કુછ સુનાયા તો ઉસકા મ.જા પાયા.

.કિ.આ.

સચ પુછીયે તો હય યેહ .ઇનાયત શરાબકી,
ઇસને ન.જર જાનકી મટી .ખરાબ કી.
હય પય.જમયકશી કે બજાયે ન ઉસકે હોશ,
ઉસ્તાદસે વગર નહો તા.કત જવાબકી.

અય કમબ.ખ્ત શરાબકે પ્યાલે તુને કયા કયા ઘર ઘાલે, .ખુદા તુઝસે કિસીકા પાલા ન ડાલે. .ગુલામ દસ્તગીરને શર.અકે એહકામોંકો લાંગા તો ખુદાવન્દ કરીમ મુન્સીફે.હ.કી-કીને ઉસે ફાંસીપર જા ટાંગા. અન્જુમકી .હરામપર નઇયત હુઇ તો કયા કયા અ.જીઅત હુઇ! મુ.કદમેકી પયરવી ઔર દૌ.ડધુપમેં મીયાંકે પાંઉંમેં છાલે પ.ડગય, એક સા.અત વોહ આઇ કે જીનેકે લાલે પ.ડગય. ગોરવે ચટોંકો શહાદતકે લીયે આમાદા રખનેમેં સેંક.ડોં રૂપયકી ચટની બન ગઇ .અદાલતમેં ઔરભી લંબી તન ગઇ. વકીલ ઔર બેરીસ્ટરોંકી મુઠ્ઠી ગર્મ કરનેમેં .હજારોંકા ચુરન બન ગયા, .ઇ.જ.જતમેં બટ્ટા લગા, બાંક પનકા બાંક પન ગયા, સચ કહા હય—

શ.એર.

નેકીકા દરજા નેક હય બદસે બદીકી બાત લે,
કયા .ખુબ સૌદા ન.કદ હય ઇસ હાથ દે ઉસ હાથ લે.

ગાના.

દેખે કિતનેહી મય .ખ્વાર યાર અપનીહી .કિસમ
હુવે આ.ખીર તહે .ખન્જર સિતમ

બ.ડે બ.ડેકી શરાબી ઉન્કી પુછો ન .ખરાબી
ફિરે મારે મારે બેદામો દિરમ
જબ તક કીસેમેંથે દામ લાવ વિસ્કી ઓર ઓલ્ટામ
ઓર નંબરોંકી રંગીન રંગીન રમ
હુવા .ખાલી જો .ખ.જાના પડ.ા કયા હય પચતાના
સોચેં ઘુટનોમેં સર ડાલે વોહ હરદમ
યારોંકે ભરે ભુલ ગુલ છરરે ના.જીલ હંમ મુશ્કિલ હ.જાર
નાદાન હંસતે ફંસતે જાએં બાદા કશ આ.ખરહોં ખ.વાર
(.અલીજાનકા જાના, લડ.કોંકા જેલકી તર્ફ જાતે દિખાઇ દેના)

લ.ડકે— ગાના

જલ્દીસે પાઉં ઉઠાકે હાં ચલતે ચલો
ફાંસી કે ફંદે હંય દુનિયાકે ધંધે હંય અલ્લાહકે બન્દે હંય
ફ.અલોકે ગંદે હંય.
હો બેચારેકા લાશા હો યારોંકા તમાશા
લા.જીમ હય દાતાસે ડરના જયસા કરના વયસા ભરના
હય નાદાન હય .ખપક.ાન સૌદાઇ હાં ભાઇ

કે.ત્આ.

કામ અચ્છા હય મગર કામ બુરા હોતા હય,
નામ અચ્છા હય પે બદનામ બુરા હોતા હય,
હેચ હંય ન્યા.અમતે દુનિયાકી સરાસર બેતાબ;
જામ અચ્છા હય પે અન્જામ બુરા હોતા હય.

એક—અસ્સલામો .અલયકુમ.

દુસરા—વ.અલય કુમસ્સલામ.

પહેલા—કહીએ .હ.જ્રત આજ યહે લોગ જો.ક જો.ક કહાં જા રહે હંય? દેખો વોહ છોટે લ.ડકોંકે ઝુરમુટ ચલે આ રહે હંય.

દુસરા—જનાબ .જરા ઠહેરીયે યહે શયતાની લશકર નિકલ જાય તો યહે કયફીયત બયાન મેં આય (જાના લ.ડકોંકા).

પહેલા—ફરમાઇયે .હ.જ્રત યહે કયા ઝમેલા હય? સયર હય કહિયે તો સહી ઉસ્તર.હ તો .ખયર હય?

દુસરા—જનાબ ન મેલા હય ન ઝમેલા હય, ન .દહેર હય ન .ખયર હય. લોગોંકી બદ .ઇનવાનીયોંકા નતીજા ઔર ખુલ્લે મયદાન .ઇબરત અંગે.જ સયર હય. આપકો મા.અલુમ નહીં કે આજ ૫રવરીકી તીસરી હય. .ગુલામ દસ્તગીરકો ફાંસીકી તારી.ખ યહી હય. .ખુદાકી શાન હય કે મુલ.જીમકી .ખુશનસીબીસે એકીસવીં રમ.જાન હય. બસ ઇસિ શખ્.સકો બહીસ્તકા દરવા.જા .કરીબ હય. આજકે દિન મરના કિસે નસીબ હય! ચલીયે દેખીયે વ્હે દિલ્લી દરવા.જે કે બાહિર આદમીયોંકે ઠઠકે ઠઠ હોંગે તમાશાઇયોંકે જમઘટ હોંગે.

પહેલા—બહેતર હય ચલીયે રહેતો સયરકી સયર ઔર ઇ.બરતકી ઇ.બરત, તમાશેકા તમાશા, નસી.હતકી નસી.હત હય. અગર ચશ્મે .આ.ખિર બીનસે દેખા જાય તો એક નતીજા .ખે.જપન્દ હય. જો હર ઉમંગોપર આય હુવે જવાનોંકે લીયે સુદમન્દ હય, યા.અને વોહ બહાદુર વોહ દિલાવર જો અપની .કુવતે બા.જુકે બલપર બ.ડે બ.ઢ બ.ઢકર બોલતેથે આજ ઉન્કા કયા નાતિક.। બન્દ હય!

દુસરા—મીયાં અપના અપના નસીબ હય. અચ્છા અબ ચલીયે વ.કત .કરીબ હય.

બાબ તીસરા   પરદા પાંચવાં.

ફાંસી ઘર.

(.ગુલામદસ્તગીરકા દિલેરાના ચાલસે ફાંસીપર આના, ઔર ત.ખ્તેપર ચઢના, જેલ ગા.ર્ડકા ચૌતર્ફ ખ.ડે હોજાના.)

.ગુલામ—યા અલ્લાહ! વ્હે જાન ઇસ ગુનેહગારકે તનમેં હય તેરી અમાનત હય. તેરી વદી.અત હય. તુ જીસ વ.કત ચાહે ઇસેલેકર અપને બંદેકો સબકદોશ કર. મગર અપની બેઇન્તેહા ર.હમતસે સિર્ફ એક સા.અતકે લીયે મેરી .આરિયત અંદેશ ભાઇયોં ઔર નેકોંકેશ તમાશાઇયોંકો મેરા બયાન સનનેકે

લીએ હમા તન ગોશ કર. કયુંકે મેરી ફ.જી.હત એહલે શ.ઉરકે લીએ પુરી નસી.હત હય.

અશ.આર.

.અદમ હય નામ જીસ શયકા વોહ હય અન્જામ હસ્તીકા,
ફ્રના હય બાબે અવ્વલ .આલમે સુ.ગરાફી બસ્તીકા.
.કદમ બાહિર નિકાલેંયે જો એ.હકામે શરી.અતસે,
તો પહેની બે.ડીયાં પાયા મ.જા ઈસિ તુંદ જુરસ્તીકા.
ભરેયે હાથ જો મંયને લહુમેં બેગુનાહોં કે,
તો હય હાથોંમેં .જેવર હથકડી ફ્લ પેશ દસ્તીકા.
ત.ડપતા આપ જબ દેખેં મુઝે ફાંસીકે ફંદેમેં,
સમઝ લેના કે .ખમયા.જા હય યેહે શહવત પરસ્તીકા.

માજીસ્ટ્રેટ—ગુલામ દસ્તગીર! ૧૬ જનવરી સને ૧૮૯૯ કો તુમ્હારા અપીલ .અદાલતે .આલીયામેં નામન.જુર હુવા. સા.હબ શશન જજ બહાદુરકા આ.ખીરી .હુકમ બ.હાલ રહા. લિ.હા.જા આજ તુમકો બજુર્મે દફ.આ ૩૦૨ ત.અ.જીરાતે હિન્દ ફાંસી દી જાતી હય. ઈસપર અચ્છી તર.હ ધ્યાન કરો. ઓર અગર કોઈ તુમ્હારી તમન્ના હોતો બયાન કરો, અગર સા.હબ મ.જાજકો મુનાસિબ ન.જર આયગી તો પુરી કી જાયગી.

.ગુલામ—બસ મેરી .આ.ખિરી તમન્ના યહી હય કે મેરા મુંહ .કિબ્લેકી તર્ફ ફેર દીયા જાય.

ડાકટર આફિસર જેલ.—ઓ મેન (ફાંસી દેને વાલેસે) ટાઈમ પુરા હુવા અપના કામ કીયાં જાવે. ચર.ખીકો ઠોકા દીયા જાવે. એક દો તીન. (ચર.ખીકો ઠોકા દેના ફાંસીકા લગજાના.)

તમામ શુદ.

૭૮૬

હય કહાં પર શાયકીને ઝીંદા દિલ દેખે ઇધર,
તબ્અ કરવાએ જો ડ્રામે હિન્દમેં મકબુલ હંય.

આફ્તાબ આમદ દલીલે આફ્તાબ.

શાયકીન ! આજકલ હમારે યહાં જો અસ્લી ઔર સહી ડ્ર . નિહાયત કોશીશો જાફીશાનીસે છપકર તૈયાર હો રહે હંય. ગાલિબન કહીં મુસ્કિલસે દસ્તેયાબ હોં.

પબ્લીક ખુદ કદરદાન હય, અચ્છે બુરેકી પહેચાન હય, હમારે યહાંકે છપે હુવે ડ્રામોંકી તઅરીફ કરના ગોયા સોનેપર મુલમ્આ ચઢાના હય. લિહાઝા ઇલ્તેમાસ હય તો યેહ કે કહીં ધોકા ન ખાએં.

ડ્રામે હસ્બે ઝીલ મૌજુદ હંય.	કીમત.
સયદે હવસ	૦—૬—૦
ઝહરી સાંપ...	૦—૬—૦
અસીરેહિર્સ... (દુસરી એડીશન)	૦—૬—૦
ખુબસુરત બલા	૦—૬—૦
બઝ્મે ફાની	૦—૬—૦
દાગે હસરત	૦—૬—૦
અમૃત	૦—૬—૦
ખુને નાહક...	૦—૬—૦
સુફેદ ખુન...	૦—૮—૦
અલીબાબા	૦—૬—૦
ખ્વાબે હસ્તી... (ઝેર તબ્અ)	૦—૮—૦
શહીદે નાઝ ... (,,)	૦—૮—૦
મીઠાઝહર ... (,,)	૦—૬—
સુનેહરી ખંજર ... (,,)	૦—૬—
અલાઉદ્દીન	૦—૫—
દીલઆરામ	૦—૬—૦
ફુતુહુસ્શામ... (તવારીખે ઇસલામ)	૦—૮—૦

મીલનેકા પતા.

એમ. એસ. મુન્શી.

શોખીનો તૈયાર થાઓ
નામ નોંધાવા આગળ ધાઓ

છપાય છે! **છપાય**

શોખીનોનું દિલ હરનારો, સર્વેનું મન રંજન કર

દુઃખી દીલની દાદ લેનારો,

ઈંગ્લાંડના નામાંકિત ગુરૂ કવી શેક્સપીયરની જોરદાર કલમથી

ઈંગ્લીસ્તાનમાં માનની નજરે દેખાયલો, ઈંગ્લાંડનો

પ્રખ્યાત ડ્રામા

"મેજ઼ર ફોર મેજ઼ર"

જેની ઉપરથી

હિન્દુસ્તાનના શેક્સપીયર આગા મહંમદ શાહ હશર, કાશ્મીરીની

દિલ હરનારી કલમથી લખાયલો, તમામ હિન્દુસ્તાનના સ્ટેજ

ઉપર એકે અવાજે વખણાયલો ખેલ

શહીદે નાજ઼

ફક્ત ટુંક મુદતમાં બહાર પડશે

શોખીનોને એવી તક ફરી નહિ મળશે.

અગાઉથી ગ્રાહક થઇ નામ નોંધાવનાર પાસેથી

કીમત ૮ આના.

પાછલથી મંગાવનાર પાસેથી કીમત ૧૨ આના.

નામ નોંધાવાનું ઠેકાણું.

એમ. એસ. મુન્શી.

ડીપો સામે–નવસારી.